

**Michal Slivka
Tomáš Kopták**

**Spišský Štiavnik – kaštieľ
Zaniknutý cisterciátsky kláštor**

**Nálezová správa z výskumov
z rokov 2006 a 2007**

Trnava 2009

Katedra dejín a teórie umenia
Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave
v spolupráci
s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave

Výskumná dokumentácia z archeologického výskumu
Spišský Štiavnik - kaštieľ
Zaniknutý cisterciánsky kláštor

Vedúci výskumu: Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Asistent výskumu: Mgr. Tomáš Kopták

Rok výskumu: júl/august 2006 a 2007

ISBN 978-80-8082-417-4

Výskumná správa z archeologického výskumu
SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK, časť Kaštieľ

TEXTOVÁ ČASŤ

- základné údaje o zadaní výskumu
- základné údaje o archeologickom nálezisku
- poloha archeologického náleziska
- topografický opis archeologického náleziska
- geologický a pedologický opis archeologického náleziska
- história výskumu archeologického náleziska
- dejiny opátstva v Spišskom Štiavniku
- metóda a organizácia archeologického výskumu
- zhodnotenie výsledkov archeologického výskumu
- návrh režimu ochrany a možnej prezentácie archeologického náleziska

1. Základné údaje o zadaní výskumu

Názov stavby: **Spišský Štiavnik, časť Kaštieľ – zaniknutý
cisterciánsky kláštor**

Spracovateľ arch. výskumu: **Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.
Katedra archeológie FF UK
Gondova 2
Bratislava 818 01**

**Mgr. Tomáš Kopták
Katedra dejín a teórie umenia FF TU v
Trnave
Hornopotočná 23
Trnava 918 43**

Vedúci archeologického
výskumu: **Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.
č. osvedčenia 074 z 26. 05. 2004**

Druh výskumu: **Zisťovací (rozsah zástavby stredovekého
kláštora)**

Doba trvania terénnych prác: **10. 07. 2006 – 05. 08. 2006
23. 07. 2007 – 11. 08. 2007**

2. Základné údaje o archeologickom nálezisku

Obec:	Spišský Štiavnik (Št'avník)
Časť obce:	Kaštieľ
Katastrálne územie:	Spišský Štiavnik – extravilán obce (Mapa č. 1, 2)
Parcelné číslo:	4233/1 (Mapa č. 5)
Poloha:	Kaštieľ
Okres:	Poprad
Kraj:	Prešovský
Vlastník pozemku:	Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Spišské Podhradie Spišská Kapitula č. 13 Spišské Podhradie 053 04
Druh náleziska:	zaniknutý stredoveký kláštor
Datovanie náleziska:	púchovská kultúra (2. stor.) severokarpatská kultúra (4. – 5. stor.) vrcholný stredovek (13. – 14. stor.) neskorý stredovek (15. – 16. stor.)

3. Poloha archeologického náleziska

Archeologické nálezisko Spišský Štiavnik, časť Kaštieľ je situované v extraviláne obce Spišský Štiavnik približne 2 km vzdušnou čiarou od kostola obce smerom na juhovýchod.

Nálezisko zaniknutého stredovekého kláštora sa nachádza na miernej vyvýšenine v parku o rozlohe cca 9 ha, patriaceho k renesančnému kaštieľu ležiacemu na západnej strane parku. Približne v jeho strede (priamo oproti kaštieľu) stojí baroková sýpka postavená na základoch zaniknutého kláštorného kostola. Samotný komplex kláštora je lokalizovaný smerom na juh od sýpky.

Park zo západu a severu ohraničuje cestná komunikácia vedúca zo Spišského Štiavnika do susedných obcí Primovce, Vydrník a Hôrka. Cca 1,5 km od kaštieľa smerom na sever sa po pravej strane cesty na Primovce nachádza relikv hrádze rybníka. Z východu vo vzdialenosti 150 m ho ohraničuje Gánovský potok a 160 – 180 m na juh preteká rieka Hornád. 300 metrov pod lokalitou smerom na juh sa Gánovský potok vlieva do rieky Hornád. Severovýchodne cca 2,3 km od lokality sa nachádza poloha Sedliská. Chotárny názov upozorňuje na slovanské osídlenie.

Na základe Křovákovho lokalizačného systému z prehľadnej situácie mapového podkladu Základná mapa SR, Úrad geodézie, kartografie a katastra SR v mierke 1 : 5000 (Mapa č. 2), situujeme archeologickú lokalitu do súradníc y: - 325582; x: - 1206337.

Nadmorská výška archeologickej lokality sa pohybuje v rozmedzí 557 – 554 m n. m. a rieku Hornád prevyšuje o 8 metrov. Zemepisná poloha je na súradniciach 48° 49' severnej zemepisnej šírky a 20° 23' východnej zemepisnej dĺžky.

Literatúra:

Turistická mapa Slovenský Raj – Turistická mapa Slovenský Raj. Harmanec : VKÚ, 2003.

Situovanie arch. náleziska a sondáže na mapových a plánových podkladoch:

Mapa č. 1. Lokalizácia skúmanej plochy na výseku mapy 1: 50 000

Turistická mapa Slovenský Raj 1 : 50 000 č. 124

Mapa č. 2. Lokalizácia skúmanej plochy na výseku mapy 1: 5000, raster ZM 1 : 10 000

Základná mapa SR, Slovenský úrad geodézie a kartografie, Vygenerované cez Geoportál ÚGKK SR dňa 11. 6. 2008, www.geoportal.sk

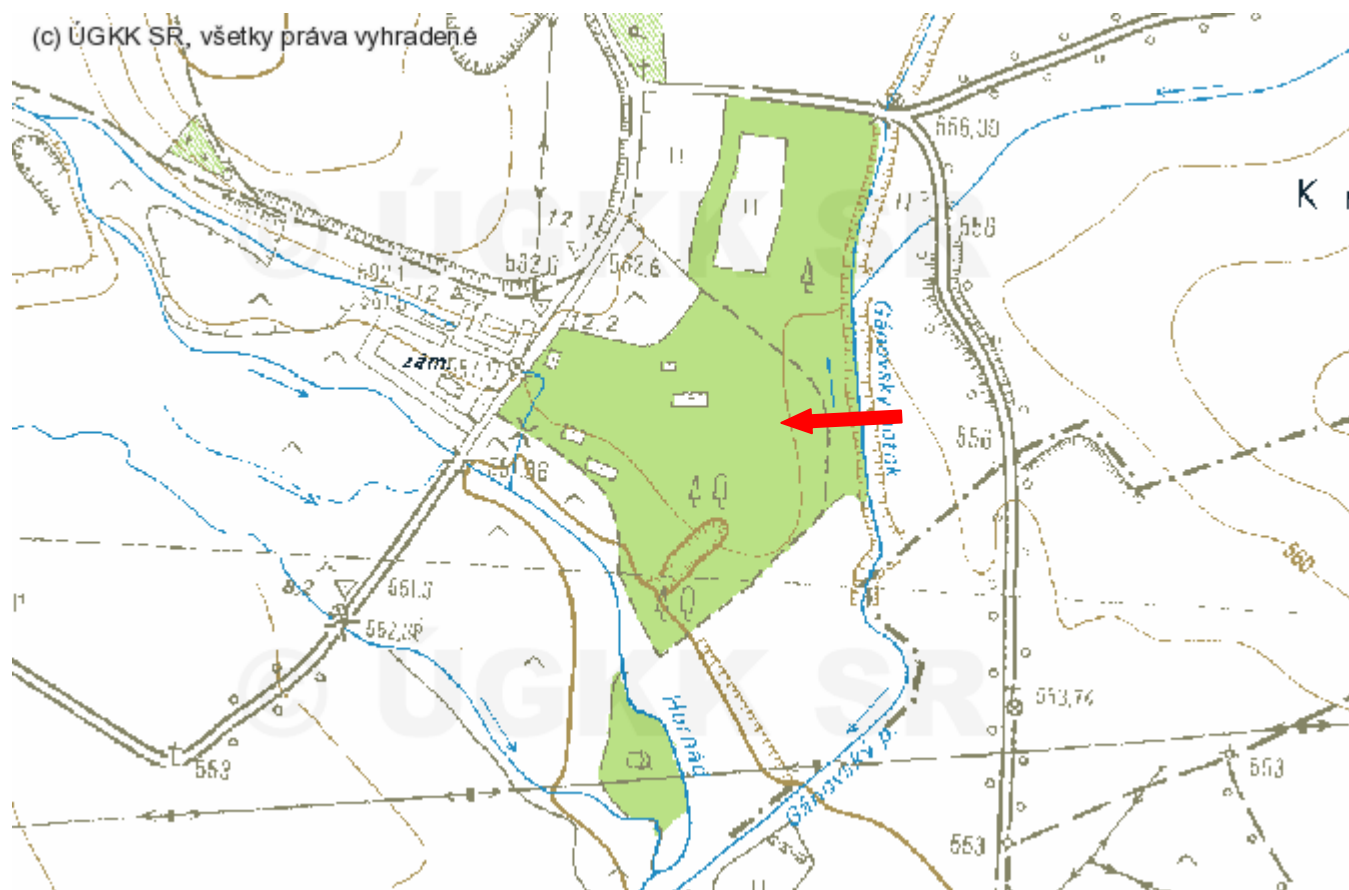
Mapa č. 3. Lokalizácia skúmanej plochy na výseku mapy 1: 500

Mapa č. 4. Lokalizácia skúmanej plochy na výseku katastrálnej mapy z roku 1870

Mapa č. 5. Lokalizácia skúmanej plochy na výseku katastrálnej mapy z roku 1985

Mapa č. 6. Zameranie objavených murív a hrobu č. 1 na výseku mapy 1: 500

(c) ÚGKK SR, všetky práva vyhradené

1 : 5000

Raster ZM 1 : 10 000 N ↑

Vygenerované cez Geoportál ÚGKK SR dňa 11. 6. 2008, www.geoportal.sk

Mapa č. 2

4. Topografický opis archeologického náleziska

Obec Spišský Štiavnik sa nachádza na zemepisných súradniciach 48° 49' severnej zemepisnej šírky a 20° 21' východnej zemepisnej dĺžky 13 km juhovýchodne od mesta Poprad na rieke Hornád, ktorá sa v obci rozvetvuje na dve ramená a opäť sa spája do jedného koryta pred obcou Betlanovce (*Turistická mapa Slovenský Raj*).

Spišský Štiavnik leží v orografickej jednotke Vikartovská priekopa, ktorá je podcelkom Hornádskej kotliny patriacej do Fatransko-tatranskej oblasti subprovincie vnútorných Západných Karpát (*Michaeli 1995, s. 319*). Nadmorská výška stredy obce je 570 m n. m., v chotári sa pohybuje od 545 do 1000 m n. m. (*Vlastivedný slovník 1978, s. 80*). Severnú časť mierne členitého chotára tvorí Vikartovská hrast' z melafýrovej série.

Hornádska kotlina s pahorkatinovým dnom patrí medzi vnútrokarpatské kotliny. Cesta Hornádu sa utvorila v spodnom miocéne (*Lukniš 1972, s. 135*). Kotlina na severe hraničí s Levočskými vrchmi, Popradskou kotlinou a Kozími chrbtami. Na juhu susedia s kotlinou po ústie Vernárskeho potoka Nízke Tatry, Spišsko-gemerský kras po Spišskú Novú Ves a ďalej na západ Volovské vrchy (*Michaeli 1995, s. 319*). Výrazná je východná hranica, kde kotlinu ostro ukončuje zlomový okraj vysokej hrasti Braniska; severná a južná hranica majú sčasti zlomový, sčasti erózný charakter (*Michaeli 1995, s. 319*).

Tvar kotliny je asymetrický, pretiahnutý v západovýchodnom smere. Zo štruktúrneho hľadiska kotlina predstavuje megasynklinálnu súčasť centrálno-karpatského paleogénu so širokou asymetrickou brachysynklinálou uprostred (*Michaeli 1995, s. 319*).

Literatúra:

Lukniš 1972 – Lukniš, M.: Reliéf. In: Slovensko 2 – Príroda. Bratislava: Vyd. SAV, s. 124 – 202.

Michaeli 1995 – Michaeli, E.: Analýza reliéfu Hornádskej kotliny. In: Spiš v kontinuite času – Zips in der Kontinuität der Zeit. Prešov – Bratislava – Wien: UNIVERSUM, s. 319 – 328.

Turistická mapa Slovenský Raj – Turistická mapa Slovenský Raj, mierka 1: 50 000. Harmanec: VKÚ, 2003.

Vlastivedný slovník 1978 – Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. Zv. III. Bratislava:
Veda, s. 80.

5. Geologický a pedologický opis archeologického náleziska

Hornádska kotlina predstavuje zo štruktúrneho hľadiska homogénny celok, budovaný centrálno-karpatským paleogénom, ktorého zloženie hornín je pomerne málo pestré. Tvoria ho takmer výlučne pieskovce a ílovce zastúpené v jednotlivých súvrstviach v rôznom pomere (*Michaeli 1995, s. 319*).

Na stavbe spišských kotlín sa zúčastňuje hlavne vnútrokarpatský flyš a štvrtohorné sedimenty. V podloží týchto útvarov v Hornádskej kotline boli na viacerých miestach zistené útvary gemeríd, triasové vápence a dolomity (*Lukniš 1972, s. 85*). Na južnom okraji kotliny po Hrabušice sa však nachádza bazálne súvrstvie vo vápenitom a nie flyšovom vývoji (*Michaeli 1995, s. 320*). Na severnom okraji Slovenského rudohoria prevládajú uhličitanové zlepenice, ale medzi Betlanovcami a Vikartovcami sú zlepenice bez uhličitanov, v podloží je melafýrova séria – Vikartovská hrasť zasahujúca i severnú časť chotára Spišského Štiavniku (*Fusán 1972, s. 85; Vlastivedný slovník 1978, s. 80*).

Vo Vikartovskej priekope sa nachádza ílovcové súvrstvie južnej fácie budované jemne piesčitými, bridličnatými ílovcami. Je málo odolné a prejavuje sa v kotline výraznou depresiou. Ílovce sú v prevahe alebo v rovnováhe s pieskovicami (*Michaeli 1995, s. 320*).

Vikartovská priekopa ako podcelok Hornádskej kotliny patrí medzi medziformy, ktoré formujú vnútornú štruktúru kotliny ako celku (*Michaeli 1995, s. 320*). Pri tvárnení jej reliéfu zohráva hlavnú úlohu germanotypná tektonika, na ktorú sa viažu formy sledujúce zlomové poruchy (*Michaeli 1995, s. 320*). Tunajšie formy reliéfu podmienené zlomovou tektonikou a štruktúrou patria do obdobia neotektonického vývoja kotliny (*Michaeli 1995, s. 320*). Najdôležitejšie reliéfovorné prvky v Hornádskom podolí predstavujú fluviálne formy reliéfu (*Michaeli 1995, s. 321*). Vo Vikartovskej priekope sú vytvorené terasované náplavové kužele.

Z pôd v Hornádskej kotline úplne dominujú hnedé lesné pôdy, čo je typické pre kotlinové pahorkatiny zložené z paleogénnych pieskovcov a bridlíc – napr. i Liptovská a Popradská kotlina (*Mičian 1972, s. 377*). Hnedú lesnú pôdu tu často nájdeme v súbore s illimerizovanými až oglejenými (*Mičian 1972, s. 377*). Spišský Štiavnik leží okrem prevažujúcej hnedej lesnej pôdy aj na nivných, lužných oglejených pôdach a rendzinach (*Vlastivedný slovník 1978, s. 80*).

Literatúra:

Fusán 1972 – Fusán, O.: Geológia. In: Slovensko 2 – Príroda. Bratislava: Vyd. SAV, s. 19 – 123.

Lukniš 1972 – Lukniš, M.: Reliéf. In: Slovensko 2 – Príroda. Bratislava: Vyd. SAV, s. 124 – 202.

Mičian 1972 – Mičian, Ľ.: Pôdy. In: Slovensko 2 – Príroda. Bratislava: Vyd. SAV, s. 361 – 402.

Michaeli 1995 – Michaeli, E.: Analýza reliéfu Hornádskej kotliny. In: Spiš v kontinuite času – Zips in der Kontinuität der Zeit. Prešov – Bratislava – Wien: UNIVERSUM, s. 319 – 328.

Vlastivedný slovník 1978 – Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. Zv. III. Bratislava: Veda, s. 80.

6. História výskumu archeologického náleziska

Napriek svojmu významu sa dejinám kláštora a kláštora samotnému dlho venovala malá pozornosť. Prvú prácu o dejinách štiavnického opátstva napísal T. Gotthárdi (*Gotthárdi*). Dielo ostalo v rukopise a je nedatované. Usudzuje sa, že bolo napísané okolo r. 1900 (*Vida 2008*, s. 15).

Ďalšou monografiou o dejinách opátstva je práca J. Vencka z roku 1927 (*Vencko 1927*). O desať rokov neskôr napísal H. Deáky na dlhý čas poslednú prácu o štiavnickom opátstve (*Deáky 1937*). Z našich autorov sa stručne zmienil o kláštore V. Menci vo svojej práci o stredovekej architektúre na Slovensku z roku 1937 (*Menci 1937*). Kratší, no dôležitý prehľad nájdeme u maďarského rádového historika F. L. Hervaya (*Hervay 1984*).

V rámci slovenskej historiografie sa začína prvý zaoberať štiavnickým opátstvom M. Slivka v roku 1991 (*Slivka 1991*), ktorý aj upozornil na potrebnosť archeologického výskumu. Problematike sa venoval aj v ďalšej štúdií z roku 1993 (*Slivka 1993*). Menovaný už v roku 1981 v spolupráci s F. Javorským zachránil z lokality viacero kamenných architektonických článkov (*Slivka 1991*, s. 104).

V roku 1985 previedol na lokalite J. Tirpák (AU SAV) geofyzikálne meranie (obr. 1, 2), ktoré ukazuje typ bazilikálneho kostola s priečnou loďou a pravouhlým záverom (*Slivka 1991*, s. 104; *Tirpák 1993*, s. 67). M. Slivka v roku 1992 realizoval pri juhovýchodnom nároží sýpky zisťovaciu sondu, ktorou odkryl torzo základového muriva kláštorného kostola (*Tirpák 1993*, s. 67) a v roku 2005 spravil terénnu prospekciu celého areálu, pri ktorej našiel kamennú platňu z podlahového kúrenia (tabuľka XXII. obr. 1).

Spracovanie dejín kláštora nateraz postúpilo vďaka diplomovým prácam M. Špernogovej (*Špernogová 2006*), K. Keglevicha (*Keglevich 2006*), ktorá už bola aj publikovaná (*Keglevich 2007*), P. Jakubčina (*Jakubčin 2007*) a B. Vidy (*Vida 2008*).

Literatúra

Deáky 1937 – Deáky, H.: A sávnnyik apátság története. Pécs. Taizs Nyomda.

Gotthárd – Gotthárdi, T.: A savniki apátság története. Rukopis nachádzajúci sa v Történeti Könyvtár, Bölcsészettudományi Kar, Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem. Budapest.

Hervay 1984 – Hervay, F. L.: Repertorium historicum ordinis cisterciensis in Hungaria. Bibliotheca Cisterciensis. Roma.

Jakubčín 2007 – Jakubčín, P.: Dejiny kláštora cistercitov v Spišskom Štiavniku. Diplomová práca. Filozofická fakulta TU. Trnava.

Keglevich 2006 - Keglevich, K.: A Szepesi apátság története az Árpád - és az Anjou - korban (1223 – 1387). Diplomová práca. Eötvös Lóránd Tudomány Egyetem. Budapest.

Keglevich 2007 – Keglevich, K.: A Szepesi apátság története az Árpád - és az Anjou - korban (1223 – 1387). In: Fons XIV/2007, 1.sz., s. 3 – 58.

Mencl 1937 - Mencl, V.: Stredoveká architektúra na Slovensku. Praha – Prešov.

Vencko 1927 – Vencko, J.: Dejiny Štiavnického opátstva na Spiši. Ružomberok.

Vida 2008 – Vida, B.: Fundačný proces kláštorov rehole cistercitov v Uhorsku. Cisterciti na Spiši do konca XIV. storočia. Diplomová práca. Filozofická fakulta PU. Prešov.

Slivka 1991 – Slivka, M.: Cisterciti na Slovensku. In: AH 17/1991, s. 101 – 117.

Slivka 1993 – Slivka, M.: Fundačný proces cistercitských kláštorov na Slovensku. In: Východoslovenský pravek IV. Košice, s. 191 – 195.

Špernogová 2006 - Špernogová, M.: Existencia kláštora cistercitov v Spišskom Štiavniku, jeho význam v lokalite v kontexte stredovekých dejín Spiša. Diplomová práca. Fakulta humanitných vied UMB. Banská Bystrica.

Tirpák 1993 – Tirpák, J.: Výsledky geofyzikálnych meraní pri precizovaní základov sakrálnych stavieb na Spiši. In: AH 18/1993, s. 63 – 68.

7. Dejiny opátstva v Spišskom Štiavniku

Vo včasnostredovekom období najpriaznivejšie podmienky na osídlenie v rámci Spiša nachádzali ľudia v Hornádskej kotline. Najstaršia sídlisková vrstva je v strednej časti (Števík 2005, s. 11). Najstaršie písomné doklady o existencii spišských osád pochádzajú zo začiatku 13. stor., ale v Hornádskej kotline sa už v 12. stor. predpokladá 50 – 60 sídel (Števík 2005, s. 11).

Založenie obce Spišský Štiavnik súvisí s cisterciťským opátstvom. Prvý krát sa spomína pod názvom *Sceunuk* v roku 1294 (Vencko 1927, s. 320; Jakubčín 2007, s. 67), ale osada už pravdepodobne existovala dlhší čas (Vencko 1927, s. 199). Založenie súviselo s kolonizačnou aktivitou cisterciťského opátstva na jeho majetkoch v Mariánskom údolí na hornom toku rieky Hornád (Marek 2006, s. 158).

Názov dostala podľa potoka, ktorý preteká neďaleko samotného opátstva a prvýkrát sa spomína v roku 1246 pod menom *Scinik* (Vlastivedný slovník 1978, s. 80) a v roku 1256 pod menom *Seunek*, dnes sa volá Gánovský potok. Názov označoval Kyslú vodu (Šmilauer 1935, s. 166). Naopak kláštor sa prvý krát ako štiavnický spomína až v roku 1393 (Jakubčín 2007, s. 67).

Cisterciťský kláštor zasvätený Panne Márii v dnešnom chotári obce Spišský Štiavnik bol založený z kráľovskej iniciatívy v roku 1223 (Jakubčín 2007, s. 13) vo filiačnej línii Morimundu (Slivka 1993, s. 192). Nový konvent mal byť podľa nariadenia generálnej kapituly obsadený z Wąchocku v Malopoľsku (Slivka 1991, s. 102).

V roku 1260 kláštor vyhorel a kráľ Belo IV vystavil opátovi Albertovi novú listinu, ktorou potvrdil Kolomanovu donáciu (Hervay 1984, s. 172 – 173). Opát Albert, ktorý figuruje v prameňoch medzi rokmi 1256 – 1270, je aj prvý opát, ktorého poznáme po mene (Jakubčín 2007, s. 18). Ničenie kláštora nasledovalo pri vpáde husitov na Spiš. Okrem samotného kláštora vyplienili husiti takmer všetky dediny opátstva (Jakubčín 2007, s. 41). Kláštor bol asi vyplienený aj bratříkmi roku 1453, keď neďalekú Zelenú huru pri Hrabušiciach obsadil Peter Axamit (Jakubčín 2007, s. 42). V roku 1462 sa zase Štiavnik dostal do rúk Jiskrových prívržencov Brcala a Bartoša (Jakubčín 2007, s. 42). V tomto období bol už kláštor pravdepodobne bez mníchov, keďže v niekoľkých rokoch sa opakovali útoky a obliehania.

V rokoch 1463 a 1470 sa stretávame so správcami opátstva – Mikulášom Henkelom a po ňom so Štefanom Zwimiom a až v roku 1507 opäť s opátom, istým

Jánom (*Jakubčín 2007, s. 44*). Posledným opátom je Michal Rožen. Vencko uvádza, že zomrel v roku 1542 (*Vencko 1927, s. 79*), ale kláštor už vtedy niekoľko rokov neexistoval. Kapitán Gašpar Šeredy našiel koncom roka 1530 v kláštore zbojníkov z Muráňa. Šeredy nechal opustený kláštor následne zapáliť a zbúrať (*Jakubčín 2007, s. 46 – 47*). Podľa Vencka časť posledných mníchov zahynula a časť odišla do Poľska (*Vencko 1927, s. 72*).

Keďže stavebný materiál kláštora bol na príkaz Štefana Tökölyho použitý na výstavbu kaštieľa (obr. 3, 4) dokončeného v roku 1619 (*Ilavská 2006, s.62 – 63, Vencko 1927, s. 90*), podobu kláštora môžeme zistiť len archeologickým výskumom. Dá sa predpokladať, že stavitelia kláštora vychádzali z uniformnej schémy rehole. Čo sa týka dispozície, vzorom mohli byť kláštory vo Wąchocku a Koprzywnici (obr. 5). Nasvedčuje tomu pozdĺžna chrámová loď o rozmeroch 31,6 m x 11 m (podobné rozmery má Wąchock), ktorá sa po prestavbe zachovala ako sýpka (*Slivka 1991, s. 104*) a zachované fragmenty pätky arkádovitého piliera v sýpke (*Tirpák 1993, s. 67*). Okrem nej pripomínajú bývalý kláštor dve stredoveké pivnice v predpokladanom priestore kláštorného komplexu, mlyn na potoku pri kaštieli a niekoľko vypustených rybníkov, ktorých hrádze sa zachovali nad kláštorom.

Literatúra

Ilavská 2006 – Ilavská, K.: Kaštieľ v Spišskom Štiavniku. Diplomová práca.

Filozofická fakulta TU. Trnava.

Jakubčín 2007 – Jakubčín, P.: Dejiny kláštora cistercitov v Spišskom Štiavniku.

Diplomová práca. Filozofická fakulta TU. Trnava.

Marek 2006 – Marek, M.: Cudzie etniká na stredovekom Slovensku. Martin: Matica slovenská.

Slivka 1991 – Slivka, M.: Cisterciti na Slovensku. In: AH 17, s. 101 – 117.

Slivka 1993 – Slivka, M.: Fundačný proces cistercitských kláštorov na Slovensku. In: Východoslovenský pravek IV. Košice, s. 191 – 195.

Šmilauer 1935 – Šmilauer, V.: Osídlenie a národnosti Spiše. In: Bratislava IX, č. 1 – 2, s. 154 – 173.

Števík 2005 – Števík, M.: Z dejín osídlenia a verejnej správy stredovekého Spiša (Stredoveký Spiš). Stará Ľubovňa: Ľubovnianske múzeum.

Tirpák 1993 – Tirpák, J.: Výsledky geofyzikálnych meraní pri precizovaní základov sakrálnych stavieb na Spiši. In: AH 18/1993, s. 63 – 68.

Vencko 1927 – Vencko, J.: Dejiny Štiavnického opátstva na Spiši. Ružomberok.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku 1978 – Vlastivedný slovník obcí na Slovensku
III. Bratislava: Veda, s. 80.

8. Metóda a organizácia archeologického výskumu

Na základe rozhodnutia neziskovej organizácie Kaštieľ – Spišský Štiavnik, n. o. zo dňa 12. 11. 2004 sa začala 10. 07. 2006 prvá etapa zisťovacieho archeologického výskumu na lokalite Spišský Štiavnik poloha Kaštieľ, ktorá trvala do 05. 08. 2006. Druhá etapa sa začala v r. 2007.

V prvej sezóne viedol práce na lokalite asistent výskumu Mgr. Igor Plávka (ul. Bajzova 10, Bratislava), ktorý, žiaľ, napriek povinnosti nevypracoval nálezovú správu z výskumu. Následne ani nereagoval na urgencie doc. Michala Slivku a dodnes neodovzdal dokumentáciu z výskumu. Týmto konaním samozrejme veľmi sťažil vyhotovenie nálezovej správy, keďže dokumentáciu za rok 2006 môžeme pokladať za stratenú.

Z tohto dôvodu sme museli dokumentáciu za rok 2006 rekonštruovať v roku 2007. Cez tretiu osobu sa nám podarilo dostať k časti dokumentácie z roku 2006, ktorú u seba prechováva menovaný Mgr. I. Plávka. I vďaka tomu sme zrekonštruovali technický denník, fotografickú dokumentáciu a nálezové katalógy. Žiaľ mínusom ostáva kresbová dokumentácia.

Úlohou výskumu bolo zistiť rozsah zástavby stredovekého kláštora, dokumentovať zistené archeologické objekty a hmotné artefakty. Zvolila sa sondážna metóda. Počas celého výskumu sa odkryli 4 sondy (mapa č. 3), ktoré nemali jednotné rozmery a boli situované na miestach, považovaných z hľadiska výskumu za optimálne.

Hlavným orientačným bodom bola baroková sýpka postavená na základoch kláštorného kostola. Sonda I/06 bola vytýčená smerom sever – juh 6 m od južného múru sýpky o rozmeroch 1 x 22,5 m s kontrolným blokom na metri (ďalej len M) 7,5.

Sonda II/06 bola vytýčená smerom západ – východ v dĺžke 50 m a šírke 1 m s kontrolným blokom na M 26,5. Sonda III/06 je rozšírením sondy I/06 smerom na východ na M 17,5 až 22,5. Ďalej samostatne pokračuje v dĺžke 11 m. Je kolmá na sondu II/06. Jej celkové rozmery boli 16 x 1,5 m.

Sonda IV/06 je rozšírením sondy II/06 na M 42,5 až 45,5. Orientovali sme ju smerom sever – juh. Vytýčené rozmery 3 x 1,5 m.

Sondy I/06 a III/06 boli vedené približne stredom kláštorného komplexu. Sondu II/06 sme vytýčili so zámerom zachytiť južný okraj kláštora. Pri postupnom

prehlbovaní sond (sonda I/06 na 40 -100 cm, sonda II/06 na 60 – 120 cm na M 0 – 46; úsek M 46 – 50 sa neprehlboval, sonda III/06 na 55 – 85 cm) sa narazilo na pozostatky múrov kláštora. Sonda II/06 bola bohatá aj na nálezový materiál.

Sonda IV/06 sa vytýčila z dôvodu nálezů ľudských kostrových pozostatkov v sonde II/06 v rozmedzí M 42,5 – 43,5. Sonda IV/06 sa postupne prehĺbila na 60 – 85 cm. Z neskoršej antropologickej analýzy vyplynulo, že sa jednalo o pozostatky niekoľkých jedincov.

Keďže hlavný cieľ výskumu – presné vymedzenie kláštorného komplexu sa nepodarilo naplniť a cieľom bolo pokračovať v nasledujúcom roku, rozhodlo sa o ponechaní sond v odkrytom stave. Zdokumentovaný nálezový materiál sa uskladnil v budove kaštieľa v Spišskom Štiavniku.

V apríli 2007 geodeticky zameral celý areál parku v mierke 1 : 500 Ing. M. Zentko (výsek z geodetického zamerania mapa č. 3). Zisťovací archeologický výskum pokračoval v dňoch 23. 07. 2007 – 11. 08. 2007. Prvý týždeň bol zameraný na prípravu výskumu. Čistil sa areál kláštora a jednotlivé sondy. Z dôvodu nedostatku finančných aj ľudských zdrojov prebiehal výskum oproti plánu len v zredukovanej podobe. Zamerali sme sa na rozšírenie sondy IV/06 na sondu IV/06⁰⁷, keďže sonda IV/06 priniesla množstvo nálezového materiálu: ľudské a zvieracie kostrové pozostatky, zlomky kachlíc z 15. stor. (miskovitých aj komorových), zlomky keramiky (úžitkovej, stolovej), kuchynského náradia (torza železných lyžíc), mince, strelky atď.

Sonda IV/06⁰⁷ rozšírila sondu IV/06 o 2,1 m južným smerom a 0,8 m východným smerom. Celkové rozmery sondy IV/06⁰⁷ 3,6 x 3,8 m a hĺbka 50 – 85 cm.

Sonda II/06⁰⁷ sa začala prehlbovať na úroveň 60 cm na M 46 – 50 a z dôvodu zachytenia líca muriva sa prehlbovala aj na M 41,4 – 42,2 na hĺbku 90 cm a na M 7 – 8,9 na hĺbku 130 – 135 cm.

V sonde I/06 sa na metri 16,3 vo východnom profile črtal negatív múru. S úmyslom zachytiť ho aj v pôdoryse sa sonda I/06⁰⁷ prehĺbila z pôvodnej úrovne 90 cm sondy I/06 na úroveň 110 cm na metroch 13,5 – 15.

Paralelne s výskumom prebiehalo meračské dokumentovanie dvoch zachovaných pivníc v areáli kláštora, ktoré robili študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. a plochu výskumu zameral pomocou virgúľ prútikár Jaroslav Španko (obr. 6 – 10).

V roku 2008 sme plánovali pokračovať vo výskume. Z tohto dôvodu sa opäť rozhodlo o ponechaní všetkých sond v odkrytom stave.

9. Zhodnotenie výsledkov archeologického výskumu

Rok 2006

Jedným z cieľov neziskovej organizácie Kaštieľ – Spišský Štiavnik, n. o. je kompletne preskúmanie areálu stredovekého kláštora v obci Spišský Štiavnik poloha Kaštieľ. Preto sa v júli roku 2006 začalo s prípravným zisťovacím archeologickým výskumom, ktorý mal vymedziť presnú lokalizáciu areálu kláštora.

Povaha a zameranie výskumu determinovali metodiku pracovného postupu, t. j. počet, rozmiestnenie a hĺbku sond. Keďže nám išlo o upresnenie polohy zaniknutého kláštora, úlohou zisťovacieho archeologického výskumu sme stanovili zachytiť pozostatky murív, kultúrne objekty, vertikálnu stratigrafiu a prípadné hmotné artefakty najmä z obdobia existencie kláštora.

Z dôvodu logickej následnosti nepostupujeme pri popise sond vždy chronologicky, ale podľa dôležitosti nálezov.

Na parcele sa na začiatku výskumu vytýčili dve sondy: I/06, II/06. Sondy III/06 sme vytýčili po objavení murív v sonde I/06 a sondu IV/06 si neskôr vynútili okolnosti nálezu ľudských kostrových pozostatkov v sonde II/06.

Sonda I/06 (š. 1 m, dl. 22,5 m, hl. 40 – 100 cm) mala orientáciu sever – juh a začínala 6 metrov od južného múru sýpky. Na metroch 16 – 19, merané od juhozápadného nárožia, vystupujú cca 25 cm spod obvodového múru sýpky veľké základové kamene. Domnievame sa, že sa jedná o pozostatky z kláštorného kostola. Sonda I/06 bola kolmá presne na stred tohto muriva. To znamená, že pozdĺžna os sondy I/06 bola kolmá presne na meter 17,5 južného múru sýpky. Celkové rozmery sýpky 31,7 x 11 m.

Kontrolný blok mala sonda I/06 na M 7,5. Sondy sme začali postupne prehĺbovať po vrstvách 25 cm. V hĺbke 50 cm na M 5,7 sme narazili na torzo múru vychádzajúce zo západného profilu (mapa č. 6; tabuľka. I. fot. č. 1). Bol tvorený veľkými kameňmi. Okolie múru sme prehĺbili na cca 100 cm. Múr vo svojej zachovalejšej časti mal výšku max. 50 a šírku 55 cm, teda zasahoval do polovice šírky sondy. Ďalej len v pôdoryse sondy sa črtali kamene múru, ktoré vstupovali do východného profilu. V pôdoryse zachytené stopy múru dosahovali šírku cca 50 cm. Múr končil 70 cm pred kontrolným profilom. Celková dĺžka muriva 110 cm. Pokračovanie múru sa podarilo zachytiť iba náznakovo. Z východného profilu, rovno

pri kontrolnom profile na M 7,1, vystupovali väčšie kamene. Opätovne deštrukcia múru. Rozmery dl. 40 cm, š. 55 cm (mapa č. 6). Deštrukcia mala pokračovanie z druhej (južnej) strany kontrolného profilu, kde zo západného profilu vystupovalo na M 9 – 10,8 torzo múru.

Celý pôdorys sondy v hĺbke cca 80 cm tvoril zásyp hrúbky 10 – 15 cm tvorený kameňmi, premiešaný kúskami malty. Po jeho odstránení v hĺbke 90 – 100 cm vystupovalo z podložia niekoľko objektov – pozostatky murív. 20 cm pred spomínaným múrom na M 5,7 sa nachádzal kruhový objekt (jama) pri západnom profile. Rozmery: priemer 40 cm, hl. 10 cm, celková 110 cm (tabuľka I. fot. č. 2).

Ďalší pozostatok muriva vo veľmi torzovitom stave sme zachytili na M 1,2 – 3,4. Celková dĺžka 220 cm, šírka 100 cm a hĺbka zachytenia 70 – 100 cm (mapa č. 6; tabuľka I. fot. č. 2). Torzo sa skladalo z dvoch častí. Prvá od M 1,2 po 2,2 bola veľmi poškodená. Len v pôdoryse sondy sa črtali kamene muriva. Druhá časť od M 2,6 po 3,4 najmä pri západnom profile vystupovala od pôdorysu do výšky 30 cm (to jest v najvrchnejšom bode bola v hĺbke 70 cm). Medzi torzami bolo murivo vylámané v šírke 30 cm a len pri západnom profile ich spájal 20 cm široký zbytok muriva.

Na malú kamennú deštrukciu sme narazili aj na M 0,4 – 1 v hĺbke 60 cm. Deštrukcia vystupovala z V aj Z profilu v šírke cca 20 – 30 cm (mapa č. 6).

Na M 9 z kontrolného profilu a západného profilu sondy vystupovali pozostatky múru, opäť siahajúce do polovice šírky sondy. Múr sa nachádzal v hĺbke 50 cm a pokračoval po M 10,8 v celkovej dĺžke 180 cm a šírke 50 cm (mapa č. 6). O 110 cm ďalej (na M 11,9) vystupovalo zo západného profilu ďalšie torzo muriva o celkovej dĺžke 80cm (mapa č. 6). Torzo malo nepravidelný tvar o max. šírke 60 cm na severnej strane a min. šírke 38 cm na južnej strane. V celej dĺžke od M 9 po M 13 výplň sondy tvoril zásyp kamennej sutiny premiešanej s hnedou hlinou. Medzi dvoma zmienkami torzami (M 10,8 – 11,9) sa úsek vybral až do hĺbky 90cm, kde sa črtala žltá ílovitá vrstva.

Ďalšie torzo múru, ktoré vystupovalo zo západného profilu sme v sonde I/06 zachytili 4m od predchádzajúceho torza – to jest na M 16,7 (mapa č. 6). V náprotivnom východnom profile sa od rovnakého metra črtal smerom na sever v dĺžke 3 m negatív múru – celkovo od M 16,3 po M 12,3 (mapa č. 6). V tomto úseku sme sondu I/060 prehĺbili do 90 cm. Zemina v tejto úrovni mala šedo-žltú farbu – najmä v tesnej blízkosti muriva. Ako sme neskôr zistili múr pokračoval až po koniec sondy I/06 na M 22,5. Jeho celková dĺžka 5,8 (tabuľka II. fot. č. 3). Kvôli rozrušeniu

mal rozličnú hĺbku zachytenia. Na M 16,7 v max. hĺbke 70 cm. Na M 19 30 cm a na M 22,5 v hĺbke 40 cm. Šírka múru sa pohybovala od cca 80 cm na M 22,5 po 100 cm na M 16,8. Keďže bolo evidentné, že múr od M 16,7 vstupuje do východného profilu, rozhodli sme sa od M 17,5 východným smerom otvoriť novú sondu.

Sonda III/06 (š. 1,5 m, dl. 16 m, hl. 55 – 85 cm) s orientáciou sever – juh rozširovala sondu I/06 na M 17,5 – 22,5 tejto sondy. Ďalej samostatne pokračovala kolmo na sondu II/06 po kontrolný blok medzi týmito sondami o šírke 50 cm. Kontrolný blok medzi SIII/06 a SII/06 sa nachádzal na M 31,75 – 33,25 – metráž sondy II/06.

Najprv sme sa zamerali na úsek M 0 – 5, ktorý odpovedal metráži M 17,5 – 22,5 sondy I/06. Prehľbovali sme ho postupne po úrovniach 20 cm. Na murivo sme narazili na M 0 – 1,6 v hĺbke 55 – 65 cm (tabuľka II. fot.č. 4). V hĺbke 85 cm a šírke 40 cm pretínal priečne celú sondu III/06 na M 0 – 0,4 negatív múru. Vyúsťoval z torza múru v sonde I/06 na M 17,5 – 17,9. Do negatívu zasahoval na pomedzí sond I/III väčší kameň trojuholníkového tvaru. Negatív ústil do východného profilu sondy III/06, z ktorého v tomto mieste na 10 cm vystupoval veľký kameň dlhý 40 cm. Môžeme povedať, že pôvodný múr, z ktorého sme zachytili negatív, bol previazaný s múrom v sonde I/06.

Evidentnejšie to bolo vidieť na torze múru, ktorý sme našli v sonde III/06 na M 0,4 – 1,6 (tabuľka III. fot. č. 5, 6) a bol previazaný s murivom v sonde I/06 na metráži M 17,9 – 19,4. Toto murivo bolo i pokračovaním múru, z ktorého sme zachytili zmienený negatív. Nájdene torzo muriva v sonde III/06 malo obdĺžnikový tvar o rozmeroch 120 x 100 cm. Jeho spodná (západná) časť zasahovala do sondy I/06 a z väčšej časti bola vylámaná. Korunu múru tvorili menšie ploché kamene, občas pomiešané s tehloou alebo okruhliakom. Spodok muriva je naopak zložený z mohutnejších pravouhlých kvádrov.

Podľa situovania múrov a pri porovnaní s výsledkom geofyzikálneho merania sa domnievame, že popísané murivá na prelome sond I/06 – III/06 sú nárožím budovy. Pôdorys sondy na M 0 - 5 popri zmienených múrov tvorila žltá ílovitá hlina.

Po ukončení prác v sonde III/06 na metráži M 0 – 5 sme sondu začali systematicky prehľbovať po 2,5 metrových úsekoch od M 5 po M 16 po 20 centimetrových vrstvách. Celou sondou sa tiahla hnedočierna zemina miestami premiešaná s bielosivou maltovinou a kamením. Malta a kamenie vystupovali miestami výraznejšie (najmä na M 5 – 7,5 – 12,5) a pravdepodobne sú pozostatkom

deštrukcie murív. Zmienenu metráž sme prehĺbili po úroveň 55 – 60 cm. Po začistení mal pôdorys sondy sivohnedú farbu – hlina premiešaná so stopami malty. Celá sonda III/06 bola na hnutelné nálezy chudobná, no pozostatky murív sme zachytili aj na tejto metráži.

Na M 13,5 sme v hĺbke 25 – 30 cm zachytili veľmi rozrušené torzo muriva (mapa č. 6; tabuľka IV. fot. č. 7 a tabuľka V. fot. č. 8, 9). Pozostávalo z troch častí o celkovej dĺžke cca 205 cm – to jest od M 13,5 po M 15,50. Prvá časť torza na M 13,5 vystupovala z východného profilu takmer do polovice šírky sondy. Murivo obsahovalo menšie lomové kamene a jeden veľký kameň, ktorý murivo ukončoval. Malta sa zachovala veľmi torzovite. Mocnosť odhaleného muriva bola 35 cm a jeho dĺžka cca 60 cm. S druhým torzom, vzdialeným 20 cm, bolo náznakovo spojené len v profile.

Druhé zachytené murivo na M 14,3 pretínalo na šírku celú sondu od jedného profilu k druhému. Zachované murivo sa skladalo z väčších lomových kameňov. Malta bola opäť veľmi fragmentárna. Mocnosť muriva – cca 30 cm. Jeho max. dĺžka pri východnom profile bola cca 80 cm – to jest po M 15,1, uprostred sondy vo svojom strede malo šírku cca 45 cm a pri vstupe do západného profilu sa spájalo s náprotivným trojuholníkovým torzom muriva.

Murivo vystupujúce zo západného profilu malo dĺžku pri profile 130 cm. Jeho mocnosť bola 35 cm. Jeho vrchol zasahoval za stred šírky sondy. Toto torzo začínalo na M 14,2 a končilo na M 15,5. Vo svojom najširšom bode bolo vzdialené od druhého torza cca 30 cm.

Z kontrolného profilu (jeho východná časť) sondy III/06 na M 16, ktorý ju oddeľoval od sondy II/06, vstupovalo do sondy v dĺžke 1 m (merané na profile), v šírke 20 – 25 cm a v hĺbke 55 cm niekoľko kameňov – pravdepodobne zbytky z múru alebo závalu muriva (tabuľka V. fot. č. 8). Z hľadiska sondy II/06 sa jedná o metráž M 33. V severnom profile tejto sondy sme na uvedenej metráži zachytili negatív múru a pozostatky muriva.

Sonda II/06 (š. 1 m, dl. 50 m, hl. 60 – 120 cm) mala orientáciu Z – V a kontrolný blok na M 26,5. V celej dĺžke sondy sa strhla základná vrstva 20 cm. Na M 40 sa už v tejto prvej úrovni vyskytovalo relatívne množstvo črepov z 15. stor.

V úsekoch s dĺžkou 2,5 m sa začala sonda postupne prehĺbovať o 20 – 30 cm. Na metráži M 0 – 10 tvorilo nálezový materiál spočiatku len niekoľko črepov, ale

v hĺbke 55 cm na M 8,5 sme narazili na kamennú deštrukciu a múr, ktorý vystupoval zo severného profilu. V okolí deštrukcie sa nachádzala hlina premiešaná s maltou.

Po začistení deštrukcie a múru sme zistili, že múr zasahuje len do polovice šírky sondy. Sondy sme na M 3 – 15 prehĺbili na úroveň 80 cm. To nám umožnilo identifikovať rozsah deštrukcie od M 8 (40 cm pred predpokladaným západným lícom múru) po M 8,4 – t. j. po samotný múr a na M 8 – 9 t. j. popri južnom líci múru. Samotný múr ležal presne na M 8,4 – 11,4 (mapa č. 6; tabuľka VI. fot. č. 10). Celková dĺžka – 3 m. Deštrukciu pred západným koncom múru tvorilo kamenie premiešané s maltou.

Z dôvodu vybrať deštrukciu pred západným ukončením múru (neskôr sa preukázalo, že sme zachytili západne líce) sa metráž M 3,5 – 8 prehĺbila o ďalších 20 cm na hĺbku 100 cm. Deštrukcia obsahovala okrem malty a kameňov aj množstvo stenovej vápennej omietky (tabuľka VI. fot. č. 11). Pod deštrukciou sa nachádzala vrstva hnedočiernej farby s veľkým množstvom uhlíkov, prepálených zlomkov tehál i keramiky a bielymi vápenným čiastočkami (tabuľka VII. fot. č. 12). Z množstva uhlíkov môžeme uvažovať na doklad požiaru. Hnedočierna vrstva sa tiahla smerom na západ od M 5 sa zvažovala nadol a na M 4,5 sa strácala.

K M 3,5 pokračovala sivo-bielo-hnedá vrstva – štrk s prímiesami malty. Na M 6,5 smerom k západnému lícu múru sa objavila pod pomerne tenkou prepálenou vrstvou deštruovaná maltovina – možno maltová podlaha.

Na úseku M 0 – 10 sme v hĺbke 65 cm na M 3,5 narazili na ďalší vzácny nález – kamenný článok z pieskovca – schodnicu z točitého schodišťa, ktorý vystupoval cca 20 cm zo severného profilu (mapa č. 6; tabuľka VII. fot. č. 13). Rozmery článku: v. 36 cm, š. zúženého krčku 15 cm, š. polstípa schodnice 19 cm, š. kvadratickej časti 26 cm.

Na M 10 – 26,5 sa sonda prehlbovala najprv na úroveň 40 cm a v etapách M 10 – 20 a M 20 – 26,5. Rovnako sa postupovalo pri jej prehlbovaní na nasledujúcu hĺbku 60 cm aj na konečných 80 – 110 cm.

Úsek metrov 10 – 26,5, ak opomenieme múr na 8,4 – 11,4, bol na nálezy chudobný. Do hĺbky 80 cm bola stále humusovitá pôda. V zmienenej hĺbke sa len na M 23 začali črtať v pôdoryse kamene s prímiesou malty. Na M 13 sme v hl. 100 cm zachytili pri severnom profile kolovú jamku s priemerom 30 cm. Jej výplň pozostávala z tmavej hliny a množstva uhlíkov na M 10 – 15 začala v hĺbke 100 – 110 cm vystupovať ílovitá vrstva žltohnedej farby (v celom úseku M 10 – 26,5). Predpokladali

sme, že sa jedná o podložie, ale na M 13 celú vrstvu presekával 30 cm široký kanálik vedúci juhovýchodným smerom. Obsahoval prímеси bielej malty a jeho výplň tvorila tvrdšia hlina svetlejšej farby. Východne od kanálika pokračovala žltohnedá vrstva so stopami uhlíkov. Malým rezom do hl. 115 cm sme zistili, že nami predpokladané podložie tu končí a v pôdoryse rezu bol väčší kus zuhoľnateného dreva. Žltohnedá hlina vystupuje i na iných miestach v hĺbke 100 – 120 cm. Keďže sa nejedná o podložie, môže ísť o navážku.

Najzaujímavejšou časťou sondy II/06 po kontrolný profil bol úsek M 7,5 – 12, kde presne na M 8,4 – 11,4 bol zachytený múr. Okolie múru poskytlo aj z metráže M 0 – 26,5 sondy II/06 najviac nálezov. Okrem črepov keramiky, uhlíkov, zvieracích kostrových pozostatkov a zlomkov tehál sme našli i strelku šípu z luku a opracovaný kamenný článok. Prehĺbenie blízkeho okolia múru (M 7,5 – 11,5) na hl. 100 cm ukázalo, že lícové kamene pokračujú do väčšej hĺbky. Zachytený múr mal od vykopanej úrovne (hl. 100 cm) výšku 40 cm od pôdorysu sondy. Do hl. 80 cm sa nachádzala aj v okolí múru vrstva hnedej hlíny. V hĺbke 100 – 110 cm sa podobne ako v zbytku sondy po kontrolný profil na M 26,5 črtala žltohnedá hlina. Len od východného líca múru v dĺžke 60 cm (M 11,4 – 12) bola hlina čistej žltej farby, v ktorej sa priamo pri múre našli dva úlomky tehál.

Úsek M 27,5 – 36 sme začali prehľbovať do hĺbky 30 cm najprv len na M 30 – 32,5. Na tomto mieste sa nachádzala kamenná deštrukcia väčších a menších kameňov (tabuľka VIII. fot. č. 14). Malta medzi nimi nebola. Premiešané však boli s veľkým množstvom zvieracích kostí a črepov. Sonda sa následne začala prehľbovať aj západným smerom ku kontrolnému profilu na M 27,5. V hĺbke 40 cm pod kamenným závalom sa objavila na M 27,5 – 29 červeno-hnedá prepálená vrstva zeminy, ktorá obsahovala množstvo črepov so zelenou glazúrou z 15. storočia. Vrstva sa vybrala a cca 30cm pod ňou (hl. 60 – 70cm) sa narazilo na kamene, zrejme zo spadnutého muriva, spájané sivou maltou.

Naopak na úseku M 32 – 36 sa v hĺbke 60 – 70 cm vybrala štrková vrstva. Po začistení sa ukázalo, že sivá maltovina sa rozprestiera v časti M 27 – 28,75cm. Od M 29 sme sondu prehĺbili na 80 – 90 cm po M 36. Nachádzala sa tam lesná hnedozem. Na M 29,3 sme v severnom profile v hl. 40 – 80 cm zachytili negatív múru. Jednalo sa o kamennú deštrukciu, ktorá sa tiahla až po M 35,5 (mapa č. 6; tabuľka VIII. fot. č. 15.). Stopy tohto pozostatku múru sme našli aj v kontrolnom profile v sonde III/06 na metráži M 33 (merané na sonde II/06) – pozri príslušný opis v sonde III/06 M 13,5 –

16. Sonda II/06 sa v úseku M 28 – 36 prehýbala na konečných 120 cm. I v danej úrovni ostávala kultúrna vrstva hnedej farby miestami prerušená kameňmi.

Úsek M 36 – 42. Na M 36 sme v hĺbke 25 cm zachytili západné líce múru. Líce múru sa tiahlo zo severného do južného profilu (mapa č. 6; tabuľka IX. fot. č. 16.). Porušený chrbát múru pokračoval zostupne východným smerom. Keďže sa na M 42 strácal, predbežne sme jeho dĺžku odhadli na cca 6 m (tabuľka IX. fot. č. 17). Koruna múru klesala z úrovne 30 cm na M 36 po 60 cm na M 42. Západne líce muriva sme odhalili do hĺbky 120 cm.

V úseku M 42 – 46 terén sondy II/06 stúpala. Jednalo sa nálezovo o najbohatšiu časť celej sondy a do odkrytia sondy IV/06 nálezovo aj najzaujímavejšia časť výskumu. Už v hĺbke 30 cm bolo pomerne veľké množstvo črepov keramiky z 15. storočia a početné zlomky miskovitých i komorových kachlíc z 15. storočia.

V hĺbke 50 cm sme pri južnom profile sondy na M 42,5 našli torzo ľudskej lebky a niekoľko kostí. O cca 80 cm východným smerom (M 43,3) presekával sondu v šikmom uhle na šírku ľudský skelet. Jediniec bol uložený smerom juh – sever. V sonde sme z kostry odkryli len dolné končatiny a panvové kosti (tabuľka X. fot. č. 18). Kostí trupu sa nachádzali v J profile a kosti chodidiel v S profile sondy. Hrobová jama sa nečrtala. Zemina niesla známky požiaru. Hnedá a hnedočervená hlina bola premiešaná s úlomkami tehál a uhlíkov. V okolí kostry sa nachádzal nálezový materiál z 15. storočia.

Pol metra východným smerom od skeletu na M 43,8 sa pri južnom profile našiel ďalší zhluk ľudských aj zvieracích kostí (tabuľka X. fot. č. 19) Úsek sa ponechal v hĺbke 60 cm a rozhodlo sa, že na M 42,5 – 45,5 sa južným smerom rozšíri sonda II/06 na sondu IV/06. Pri popise sondy IV/06 budeme pokračovať aj opisom sondy II/06 na metrácii M 42,5 – 45,5, keďže spolu úzko súvisia.

V úseku M 46 – 50 sa strhla len základná vrstva 20 cm. Ďalej sa do konca výskumu na danej metrácii nepokračovalo vo výkopových prácach.

Sonda IV/06 (š. 1,5 m, dl. 3 m, hl. 60 – 85 cm) mala orientáciu sever – juh. O otvorení sondy IV/06 sme rozhodli z dôvodu nálezů ľudských kostrových pozostatkov v sonde II/06 na M 42 – 43,5. Sonda IV/06 rozšírila sondu II/06 na úseku M 42,5 – 45,5. Podobne ako v sonde II/06 na danom zmienenom úseku aj v sonde IV/06 sa našlo už v prvej vrstve do 30 cm množstvo zlomkov kachlíc – aj komorových

s figurálnymi motívmi. Je predpoklad, že sa na tomto mieste jedná o deštrukciu kachľovej pece.

Vrstva hnedej hliny bohato premiešaná so zlomkami kachlíc prikrývala kostrové ostatky. Predpoklad sa potvrdil a horná časť ľudského skeletu sa v sonde IV/06 našla. Podobne ako v sonde II/06 v hĺbke 50 cm. Hrobová jama sa v pôdoryse nezachytila. Kostra nebola v kompletnom stave (tabuľka XI. fot. č. 20, 21 a tabuľka XII. fot. č. 22, 23) . Lebka bola roztrieštená a jej úlomky sa nachádzali na ploche cca 0,5 metra štvorcového. Východne od kostry sme však zachytili zhluk kameňov, ktoré akoby hrobovú jamu kopírovali. Samotnú kostru pokrývala hnedá hlina premiešaná s kameňmi, ktorá sa tu dostala z vyššej vrstvy.

Pri vyberaní kostry sa pri pravej hornej končatine našiel zvyšok dreva. Môže sa jednať o zvyšok truhly. Podľa obhliadky by sa malo jednať o drevo červeného smreka.

Po vybratí skeletu sa pokračovalo v prehľbovaní sondy II/06 na M 42,5 – 45,5 a sondy IV/06. Plochu sondy tvorila lesná hnedozem premiešaná s kameňmi a úlomkami tehál. V sonde II/06 sme v hĺbke 80 cm na M 43,15 a 85 cm od S profilu našli ďalšie ľudské ostatky: časť lebky jedného jedinca – calva – collota, tvorená dvoma parietálnymi kosťami a jednou čelovou kosťou. V blízkosti torza lebky sa nachádzala vytvrdnutá hlina šedožltej farby a veľký kameň. Torzo lebky sme lokalizovali cca 20 – 30 cm pod hrobom a na úrovni stehenných kostí. Ku nájdeným ľudským kostrovým ostatkom pozri antropologický posudok v prílohe.

V strede sondy IV/06 sa v hl. 80 cm sme našli objekt nepravidelného oválneho tvaru cca 1 m v priemere (tabuľka XIII. fot. č. 24) Vypĺňala ho čierna zemina. V danej hĺbke pôdorys sondy IV a sondy II úsek M 42 – 46 tvorila hnedožltá zemina. Pri vyberaní objektu sa našlo väčšie množstvo črepov pravdepodobne z jednej nádoby. Pôdorys objektu vypĺňala už pôda konzistentnej farby so zvyškom sondy.

Prehĺbením sondy IV/06 na úroveň 60 – 85 cm sme ukončili poslednú úlohu výskumnej sezóny 2006. Sondy sme ponechali odkryté, keďže sa plánovalo pokračovať vo výskume aj v roku 2007.

Rok 2007

V roku 2007 sa nezisková organizácia Kaštieľ – Spišský Štiavnik, n. o. rozhodla pokračovať v zisťovacom archeologickom výskume. Nedostatok finančných a ľudských zdrojov spôsobil, že výskum nemohol prebiehať v naplánovanej podobe.

Zamerali sme sa na najdôležitejšie ciele. Zachytenie líca murív v sonde II/06=07 a prehĺbenie zmienenej sondy na úseku M 46 – 50, negatívu múru v pôdoryse v sonde I/06=07 a najmä na rozšírenie sondy IV/06 na IV/06=07, keďže sonda IV/06 vydala v sezóne 2006 množstvo nálezového materiálu.

V sonde I/06 sa na M 16,7 v roku 2006 zachytil múr. Takmer od neho (od M 16,3) sa smerom na sever vo východnom profile črtal v dĺžke troch metrov negatív múru. Chceli sme ho zachytiť aj v pôdoryse. Preto sme sondu I/06=07 na M 13,5 prehĺbili z úrovne 90 cm na 110 cm v celkovej dĺžke 150 cm – to jest po M 15. Negatív múru sa v pôdoryse zachytil. Vystupoval z východného profilu v dĺžke 80 cm (od M 14,20 po M 15) a v max. šírke 20 cm na hnedožltom podklade pôdorysu výkopu.

V sonde II/06 v sezóne 2006 objavený múr na úseku M 8,4 – 11,4 mal spoľahlivo zachytené východné a južné líce. V sezóne 2007 sme chceli s určitosťou zachytiť i západne líce múru. Sondu II/06=07 sme na M 7 – 9 prehĺbili z úrovne 100 – 110 cm na 130 – 135 cm. Líce múru sme zachytili. Múr ukončoval na západnej strane a pri severnom profile masívny kameň, ktorý vystupoval z múru 30 cm. Múr chytený vo svojej korunnej časti na M 8,4 siahal teda až po M 8,1. Celkový rozmer múru je 3,3 m (od M 8,1 po 11,4). Horná strana kameňa bola v úrovni 90 cm a spodná 100 cm. Zo zisteného vyplýva, že múr sa zhora nadol rozširuje a pravdepodobne presekáva deštruovanú vrstvu. Na úseku M 8,1 – 8,9 sme zachytili v hĺbke 130 – 135 cm prepálenú vrstvu pozostávajúcu z drobnej maltoviny, zlomkov tehál, mazanice a množstva drevených uhlíkov. Vo vrstve sme objavili len jeden malý nedatovaný črep a malý deformovaný kúsok medi.

Ďalší výkop s cieľom zachytiť líce múru sme v sonde II/06=07 spravili na M 40 – 42. Prehĺbenie danej časti sondy z úrovne 40 – 60 cm na 60 – 90 cm sledovalo cieľ zachytiť východné líce múru, ktorý sa začína na M 36. Po zachytení líca muríva sme mohli stanoviť rozmery múru nasledovne: Z líce na M 36 a V líce na M 41,30. Celková dĺžka 5,3 m.

Keďže v roku 2006 sa sonda II/06 v úseku 46 – 50 prehĺbila len o základných 20 cm, v roku 2007 sme naplánovali túto časť prekopať. Sondu II/06=07 M 46 – 50 sme prehlbovali postupne. Na M 49,5 v hĺbke 40 cm sa našli dva mohutné kamene. Nedalo sa však určiť, či išlo o zával. Celý úsek dosiahol konečnú hĺbku 70 cm. Všetky úrovne charakterizovala lesná hnedozem. Daný úsek sa nachádza na terénnej vlne a bol predpoklad, že môže ukrývať ďalšiu pivnicu. Nenarazili sme však

na stopy pivnice, múrov alebo iných objektov. Našlo sa ale pomerne množstvo stredovekého črepového materiálu.

Sonda IV/06 vydala v roku 2006 okrem množstva materiálu z 13. – 15. storočia aj ľudské kostrové ostatky. V roku 2007 bol plán sondu IV rozšíriť. Celkové rozmery sondy IV/06=07 š. 360 cm, dl. 380 cm, hl. 50 – 85 cm. Sondu IV/06 sme teda predĺžili o 210 cm južným a 80 cm východným smerom.

Nové časti sondy IV/06=07 sme začali systematicky prehľbovať. V úrovni 40 cm sme zachytili sústavu nasucho kladených väčších plochých kameňov. Sústava vychádzala zo západného profilu, so zameraním: 216 cm od severného a 144 cm od juhozápadného kolíka sondy IV/06=07. Jej maximálna dĺžka bola 164 (merané od západného profilu) a maximálna šírka 74 cm. V hornom pohľade vytvára približne trojuholník (tabuľka III. fot. č. 25; obr. 11).

Z nálezovej situácie sa domnievame, že sa jedná o torzo. Väčšie ploché kamene boli roztrúsené po väčšom úseku v novoodkrytej časti sondy IV/06=07 o celkovej rozlohe 290 cm x 180 cm (merané od západného profilu). Najzachovalejšia časť tejto sústavy vychádzala zo západného profilu smerom na východ v maximálnej dĺžke 120 cm a maximálnej šírke 64 cm. Vrchná časť bola v úrovni cca 40 cm, spodná cca 65 cm. Predná čelová časť bola kolmá na zem a vytvárala akýsi stupeň – akoby schod. V čelovej časti bol zreteľne vidieť systém kladenia kameňov. Celkovo zachytené dva riadky. Kladené boli zväčša na žltý ílovitý podklad. Nepodarilo sa nám identifikovať význam zachyteného náznaku muriva vyskladaného s kameňov spájaných ílovitou hlinou, ale jeho základ je vo väčšej hĺbke ako nájdený ľudský skelet a torzo lebky jedinca bolo od neho vzdialené 45 – 50 cm, pričom v tesnom okolí kostry, najmä na pravej strane sa nachádzalo viacero veľkých kameňov – zväčša nad úrovňou kostry. Samotná orientácia skeletu bola šikmá na zachytený náznak muriva a smerovala k jeho zachovalej časti.

Po prehĺbení celej sondy IV na úroveň 50 – 85 cm sa zistila menšia koncentrácia plochých kameňov v jej juhovýchodnej časti – 70 cm od juhovýchodného kolíka. Celkový rozsah plochy, na ktorej boli v tejto časti sondy kamene činila 60 x 80 cm. Predpokladáme, že súvisí so sústavou plochých kameňov.

Sonda IV/06=07 vydala aj v sezóne 2007 množstvo materiálu: napr. mince z 15. storočia, črepy úžitkovej a stolovej keramiky z 13. – 15. storočia, zlomky miskovitých a komorových kachlíc z 15. storočia a strelky z 15. storočia.

V obidvoch sezónach sme zachytili množstvo hnutelných a niekoľko nehnuteľných nálezov. Celkovo sme už v prvej sezóne vykopali 11 torz murív. V sonde I/06 5, v sonde II/06 2 plus negatív múru v profile a v sonde III/06 3 torza. Murivá boli zhotovené z lomového kameňa – rôznej veľkosti, spájaného sivobiелou až bielou vápennou maltou.

V areáli zaniknutého kláštora sa nachádzajú aj dve pivnice. Obidve sú pomerne zachovalé a jedna stále slúži svojmu účelu (mapa č. 3).

Prvá pivnica (orientácia západ – východ, vnútorné rozmery: dl. 20,25 m, max. š. 4,22 m) sa nachádza v západnej časti areálu – južne od sýpky (tabuľka XIV. fot. č. 26). Skladá sa z troch priestorov: vstupnej chodby (dl. 5,8 m, š. 1,35 m, v. 2,24 m), ktorá je orientovaná ku samotnému priestoru pivnice v šikmom uhle. Prvá miestnosť pivnice (dl. 6,1 m, š. 4,22 m, v. 2,95 m) má v severnej stene – približne v strede výklenok (š. 1,75 a v. 1,79 m). S treťou miestnosťou, rovnako obdĺžnikového tvaru, ju spája zúžený prechod s dl. 95 cm. Tretia miestnosť (dl. 6,85 m, š. 3,65 m, v. 2,82 m) má v južnej stene vo výške 1,53 m malé vetracie okno obdĺžnikového tvaru. Ďalšie okno je umiestnené vo vrchole východnej steny. Vytvára akýsi svetlík (obr. 12 – 15).

Všetky tri miestnosti sú zaklenuté valenou klenbou. Vstupná chodba je murovaná a klenutá tehlo. Dve miestnosti pivnice sú z lomového kameňa – i klenby. Všetky priestory sú omietnuté. Chodba aj prvá miestnosť majú hlinenú podlahu. Tretí priestor je vydláždený tehlo.

V exteriéri vytvára pivnica terénnu vlnu, ktorá vo vrcholnom bode prevyšuje okolitý terén o 1,5 – 2 m. Terénna vlna pivnice je pri svojom severnom základe vzdialená od juhozápadného nárožia sýpky cca 23 m. Rozmery terénnej vlny max. dl. 22,5 m a max. š. 12 m.

Ak zoberieme orientáciu pivnice voči sondám, relevantné sú sondy I, II, III. Od muriva nájdeného v sonde I/06 na M 16,7 – 22,5, s ktorým je spojené murivo v sonde III/06 na M 0 – 1,6, je terénna vlna pivnice vzdialená západným smerom nasledovne (pre presnosť uvádzame body z geodetického plánu): bod 556x89 – sonda I/06 M 16,7 – západný profil – 6 m; bod 556x82 – sonda I/06 M 22,5 – západný profil (presne na bode 556x03) 6,5 m; bod 556x66 – sonda III/06 M 8,2 – západný profil – 8,2 m.

V sonde II nájdené murivo na M 8,4 – 11,4 (vo svojej spodnej časti v hĺbke 135 cm 8,1 – 11,4 m) sa nachádza smerom na juh od prvej pivnice, približne v strede

jej dĺžky. Od bodu 556x04 je západné líce muriva pri severnom profile sondy II/06 vzdialené 6,75 m.

Druhá pivnica leží juhovýchodne od sýpky (tab. XIV. fot. č. 27). Nevytvára v teréne tak výraznú vlnu. Terén najprv postupne stúpa od záveru sondy II/06, potom klesá a následne stúpa po vrchol pivnice, kde prevyšuje terén pri sonde II/06 M 45 o 10 – 60 cm. Pivnica má orientáciu sever – juh a vnútorné rozmery: max. dl. 14,25 m, max. š. 6 m. Pivničná časť je rozdelená na tri priestory (obr. 16 – 19). Prvá vstupná miestnosť má na rozdiel od západnej vyššie opísanej pivnice lomovými kameňmi vystavaný a klenutý vstup. Nie je uzatvorený dverami ako západná pivnica. Kvadratický vstup (dl. 2,2 m) sa rozširuje do oválneho priestoru konvexného tvaru. Rozmery: max. dl. 6 m, max. š. 3,66 m, š. vstupu 1,4 m. Z neho vedie 1 m dlhý a 1,4 – 1,5 m široký vstup do samotného dvojdielného priestoru pivnice.

Hlavná miestnosť pivnice, tvaru nepravidelného obdĺžnika, má rozmery: dl. 9,6 m, š. 5,57 (meraná východná a južná stena) a v. 3,5 m (vrchol klenby pri južnej stene). Napravo od vstupu do hlavného priestoru pivnice sa vo vzdialenosti 2,5 m nachádza kamenný portál s poloblúkovým zaklenutím, vyhotovený z opracovaných kvádrov. Rozmery portálu: celková š. 126 cm, š. ostenia 14 cm, š. vstupu 112 cm, v. 230 cm, v. vstupu 170 cm. Portálom sa vstupuje do miestnosti nepravidelného hranolového tvaru (dl. 2,5 m, š. 1,05 – 1,5 m a max. v. 2,7 m).

Hlavnú miestnosť pivnice presvetľujú tri okienka. Dve sú umiestnené vo východnej stene. Prvé okno je široké 114 cm, druhé 124 cm. Tretie okno je v južnej stene – šírka 115 cm.

Východná pivnica je oproti sondám pomerne vzdialená. V krajnom severnom bode 557x50 je vzdialená od sondy III bod 556x59 40,5 m, v krajnom južnom bode 557x03 od sondy IV bod 556x91 26,5 m. Od sýpky ju delí vzdialenosť 37,5 m (merané od juhovýchodného nárožia sýpky) a od západnej pivnice 46 m (merané od bodu 556x82 – terénna vlna západnej pivnice).

Z obidvoch výskumných sezón pochádza množstvo materiálu. Najväčší súbor predstavujú zlomky keramiky a osteologický materiál z niekoľkých druhov zvierat. Sonda I neobsahovala okrem nehnuteľných nálezov žiadne hmotné pozostatky. Na hnutelný hmotný materiál bola pomerne chudobná aj sonda III, napájajúca sa na sondu I. Nálezový fond tvorili zväčša len drobné zlomky úžitkovej keramiky, rámcovo datované do stredoveku. Väčšina sa nachádzala v hĺbke 20 – 50 cm. Na metrži 7,5 – 10 v hĺbke 30 – 40 cm sme zachytili úlomky železa, premiešané s črepmi z 15.

storočia. Zlomky sa nachádzali v pozostatku kamenej deštrukcie. Z drobných predmetov sa našiel v sonde III v hĺbke 50 cm fragment železného noža.

Početne nálezovo bohatá bola sonda II. Najpočetnejší nálezový fond tvorili zlomky úžitkovej keramiky, zväčša rámcovo datované do obdobia stredoveku. Zachytili sme aj okraj zo zásobnice púchovskej kultúry (tabuľka XV. obr. 4) a niekoľko črepov severokarpatskej kultúry z 5. storočia (tabuľka XV. obr. 1 – 3).

Črepy z úžitkovej keramiky z 13. storočia (tabuľka XVI. 1, 3) sme zachytili na metrži 10 – 15 v hĺbke 80 – 110 cm, M 27 – 30 v hĺbke 70 – 90 cm, M 30 – 33 v hĺbke 80 – 120 cm a M 33 – 36 v hĺbke 80 – 120 cm. Väčšina črepov bola tmavej alebo šedej farby a zdobená typickou vlnovkou.

Nálezovo najbohatšou časťou sondy bola metráž M 26,5 – 50. Množstvo keramického materiálu tvorili zlomky stredovekej úžitkovej keramiky, časť datovaná do 15. storočia. Ich koncentráciu sme zachytili v hĺbke 20 – 60 cm. Jednalo sa o sivú aj červenú úžitkovú keramiku.

Veľmi početný nálezový súbor predstavujú zlomky miskovitých neglazovaných kachlíc. Prvé sme zachytili na M 3 – 5 v hĺbke 80 – 90 cm. Väčšia časť kachlíc mala oxidačný výpal, menšia redukčný.

Na metrži M 4,5 – 7,5 sme v hĺbke 60 – 80 cm zachytili niekoľko zlomkov novovekých kachlíc. Od 7,5 po M 27 sa už ďalšie zlomky kachlíc nevyskytovali. Opätovne sme ich nachádzali od M 27 a to už v druhej vrstve (od hl. 20 cm). Ich výskyt s postupujúcou metržou sondy II stúpala a vrchol koncentrácie sme zaznamenali medzi M 30 – 45. Celkový nálezový súbor miskovitých kachlíc je pomerne rozsiahly a značný počet tvoria veľké zlomky.

Na M 42 – 45 (súhlasná metráž so sondou IV) sme zachytili v rozmedzí úrovni 20 – 75 cm viacero zlomkov z komorových reliéfne zdobených kachlíc z 15. storočia. Rovnaké zlomky sme našli v sonde IV. Zložením zlomkov z oboch sond sme získali niekoľko fragmentov kachlíc, preto sa o reliéfne zdobených kachliciach zmiňujeme ďalej pri sonde IV.

Sonda II vydala aj niekoľko drobných predmetov. Sú to kovové predmety, aj výrobky z kosti, dreva a sklené predmety. Spomenieme výberovo niekoľko z nich. Z organického materiálu napr. fragment kostenej píšťalky (tabuľka XVII. obr. 4). Z kovov patrili medzi zaujímavé nálezy olovená kupecká plomba z 15. stor. (tabuľka XVII. obr. 5), železná lichobežníková pracka (tabuľka XVII. obr. 9), bronzová spona (tabuľka XVII. obr. 10), železná guľka o priemere 10 mm (tabuľka XVII. obr. 12),

listovitý hrot šípu (tabuľka XVIII. obr. 4), železný dierkovač (tabuľka XVIII. obr. 6) a fragment železnej ostrohy s dlhým bodcom (tabuľka XVIII. obr. 10).

Najvýznamnejší nález sondy II, ktorý zasahoval do sondy IV, sme objavili už v prvej sezóne – ide o nález ľudského skeletu, ktorý sme označili ako hrob č. 1. (tabuľka X – XII. obr. 18 – 23). Skelet jedinca nebol úplne zachovaný (v prílohe pozri antropologický posudok ku kostre z hrobu č. 1 i k ďalším ľudským kostrovým ostatkom nájdeným v sonde II/06 a IV/06). V okolí skeletu bolo množstvo črepov a úlomkov kachlíc. Na panve sme našli kovový krúžok. Zemina v okolí niesla známky požiaru. Priamo pri skelete i v jeho najbližšom okolí sme zachytili niekoľko hnutelných nálezov: 2 stredoveké zámky, strelku z kuše, bronzovú nášivku s rastlinným motívom a vedľa pravej hornej končatiny zachovaný kus dreva. V sonde IV ohraničovali skelet z východnej strany veľké kamene, ktoré akoby kopírovali hrobovú jamu, ktorá sa v pôdoryse nečrtala.

Sonda IV predstavovala cenný prínos pre výskum z hľadiska kvantitatívneho a najmä kvalitatívneho. Čo sa týka keramiky, nachádzame tu sivú i červenú úžitkovú keramiky a miskovité kachlice a to už od hĺbky 20 cm po úroveň 75 cm. Značný počet zmienených zlomkov pochádza z úrovne tesne nad hrobom 1 – t. j. hĺbka 30 – 40 cm a následne z blízkeho okolia nájdeného skeletu.

V prvej vrstve sondy do 30 cm sme zachytili aj viacero črepov z úžitkovej keramiky so zelenou polevou. Najkrajšie nálezy z keramického súboru stredovekého riadu tvorilo niekoľko zlomkov zo stolovej bielo-červenej maľovanej keramiky z 15. storočia, nájdených na ploche sondy v rozmedzí hĺbky 20 – 50 cm. Zachytili sme aj niekoľko väčších zlomkov napr. spodnú časť gotického pohára (tabuľka XVI. obr. 2) alebo torzo nádoby sivej úžitkovej keramiky – okraj a hrdlo s priemerom 18,8 cm (prírast. katalóg za rok 2007, č. 18). Medzi vzácne nálezy v rámci keramického materiálu zaraďujeme dva zlomky loštického pohára z 15. stor. (tabuľka XVI. obr. 4, 7).

Najkrajšie a najvzácnejšie nálezy keramického charakteru zo sondy IV predstavujú zlomky z reliéfne zdobených komorových kachlíc z 15. storočia. Najviac úlomkov pochádzalo z dvoch typov, ktoré sa nám podarilo čiastočne zrekonštruovať. Prvý typ predstavuje komorová kachlica o priemere 21 cm s reliéfnym vyobrazením gryfa na čelnej doske (tabuľka XIX. obr. 1). Druhý typ je komorová kachlica o priemere 20,5 cm s reliéfnym vyobrazením rozety (tabuľka XIX. obr. 2). Niektoré zlomky boli glazované.

Spomedzi ďalších úlomkov komorových kachlíc vyberáme dva príklady. Prvým je torzo (max. dl. 12,8 cm, max. š. 8,9 cm) plochej kachlice s reliéfnym motívom gotickej miniskuly (tabuľka XX. obr. 1). Ďalším zaujímavým nálezom sú dva zlomky komorovej kachlice. Na jednom z nich je vyobrazenie hlavy Krista alebo svätca (tabuľka XX. obr. 2).

Torzá z komorových kachlíc sme nachádzali roztrúsené po ploche sondy IV v hĺbke 20 – 75 cm. Všetky datujeme do 15. storočia.

Mimoriadne bohatá bola sonda IV aj na drobné predmety vyrobené z kovu – najmä železa. Napriek malej ploche sondy sa jedná o veľmi rozmanitý fond. Zo železných predmetov spomeňme výberovo železné hroty šípov z 15. storočia (tabuľka XVIII. obr. 1 – 3), torzá železných lyžíc z 15. storočia (tabuľka XVIII. obr. 5, 9), zlomky konských podkov z 15. storočia (tabuľka XVIII. obr. 7, 11), priebojník (tabuľka XVIII. obr. 8), železná kruhová pracka (tabuľka XVII. obr. 8). Z neželezných predmetov vyberáme bronzové kovanie (tabuľka XVII. obr. 6), medené plechové lisované kovanie (tabuľka XVII. obr. 7).

Z predmetov z organického materiálu napr. uvádzame kostené hracie kocky o hrane 0,5 a 0,6 mm označené jamkami 1 až 6 (tabuľka XVII. obr. 1, 2). Z predmetov z drahých kovov sme našli strieborné mince z 15. storočia (tabuľka XXI. Obr. 1 – 8). Najpočetnejšie boli razby Mateja Korvína (celkovo 4), ďalej dve mince Žigmunda Luxemburského, jedna minca Vladislava II. a jedna minca Ladislava V.

Nakoniec spomenieme nálezy skla. Vo väčšine sa jednalo o drobné sklíčka pravdepodobne z okenných terčov. Medzi krajšie nálezy môžeme pripočítať drobný fragment skleneného pohára s nálepom (tabuľka XVI. obr. 6).

10. Návrh režimu ochrany a možnej prezentácie archeologického náleziska

Zisťovací archeologický výskum na lokalite Spišský Štiavnik, Kaštieľ, prebiehajúci v dvoch výskumných sezónach (2006 a 2007), bol ukončený 11. 08. 2007. Úlohou výskumu bolo lokalizovať presnú polohu stredovekého kláštora a rozsah jeho zástavby. Po zdokumentovaní ostali archeologické sondy odkryté, pretože sa predpokladá pokračovanie výskumu. Rovnako nálezy ostali uskladnené v Kaštieli v Spišskom Štiavniku. V prípade nepokračovania výskumu sa odovzdajú Popradskému múzeu ako garantovi výskumu.

Nezisková organizácia Kaštieľ - Spišský Štiavnik, n. o. má zmluvu o prenájme celého pozemku – priestor zaniknutého stredovekého kláštora a celý park s dobou platnosti tridsať rokov. Počas tohto obdobia je v pláne odkryť celý komplex kláštora a zrevitalizovať park.

Celý projekt prebehne vo viacerých fázach. Archeologický výskum sa zatiaľ zameriava na zistenie rozsahu zástavby. V rámci revitalizácie parku sa začalo s plánovaným výrubom drevín, ktoré do pôvodného anglického parku nepatria. Rovnako bol vypracovaný projekt obnovenia rybníkov, ktoré sú súčasťou areálu a ich hospodárskeho využitia.

Po revitalizácii bude park slúžiť na prezentáciu, vzdelávacie a kultúrne účely. Areál kaštieľa bude poskytovať priestor pre stretnutia za účelom prednáškových podujatí, duchovných cvičení, ako aj na oddych a prezentáciu tohto vzácného kultúrneho dedičstva. Pre verejnosť sa zamýšľa v priestoroch parku inštalovať expozíciu venovanú histórii kláštora, jeho okolia a regiónu Spiša. V príprave je aj návrh na vyhlásenie za kultúrnu pamiatku.

V priebehu výskumu boli práce na lokalite medializované. Záujem prejavili rozhlasové (rádio Okey) a regionálne tlačové médiá (pozri prílohu).

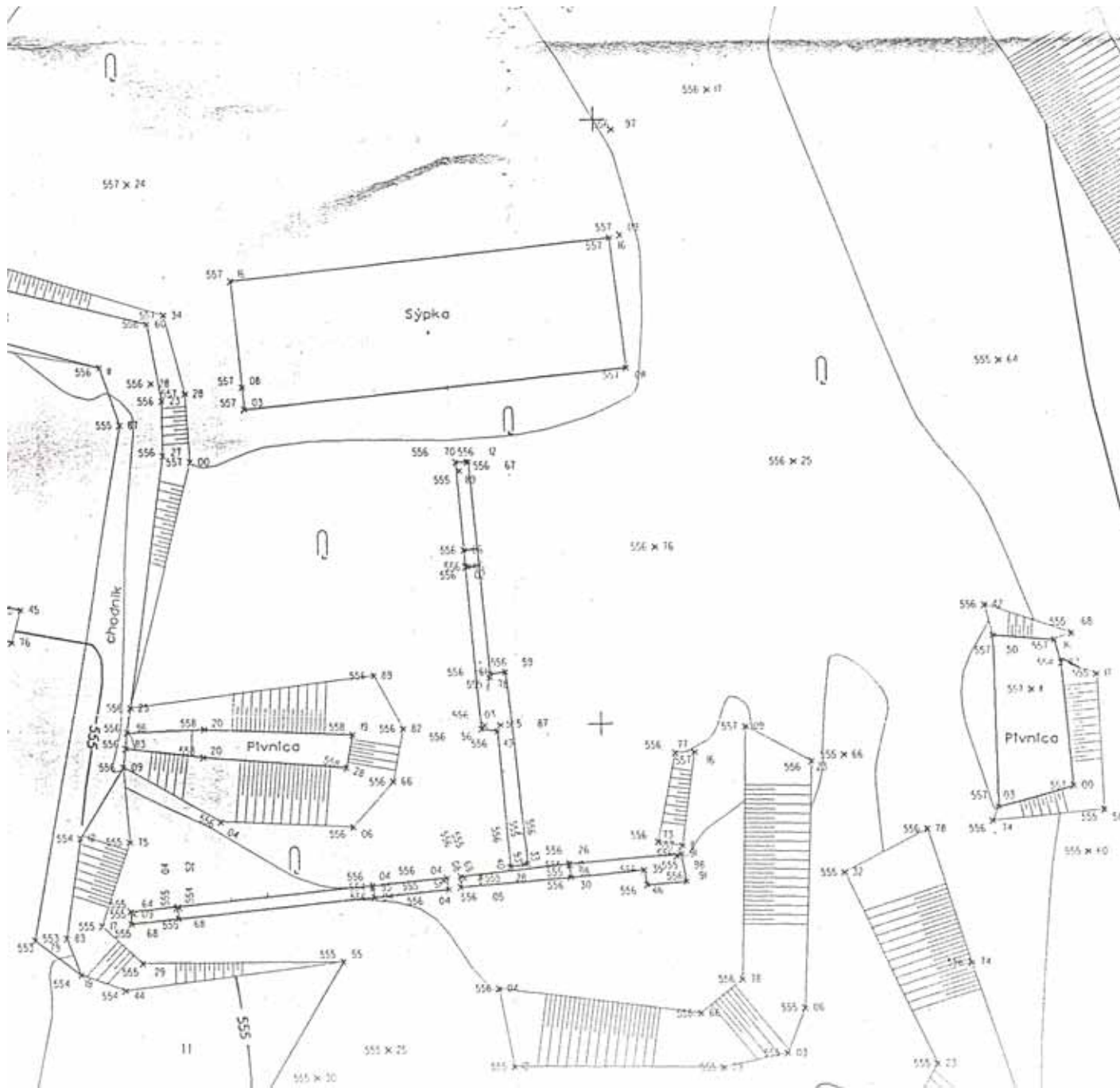

1 : 50 000

vzdialenosť 1 cm na mape je v skutočnosti 0,5 km N ←

Turistická mapa Slovenský Raj 1 : 50 000 č. 124

Mapa č. 1

1 : 500

Vzdialenosť 1 cm na mape je v skutočnosti 5 m N ↑

Mapa č. 3

Katastrálna mapa z roku 1870
Mapa č. 4

Mapa č. 5
Katastrálna mapa z roku 1985

Mierka 1 : 500 N ↑

Vzdialenosť 1 cm na mape je v skutočnosti 5 m

Legenda: č. 1: šrafované vyznačené múrivo zachytené v pôdoryse v sonde I M 1,2 – 3,4.

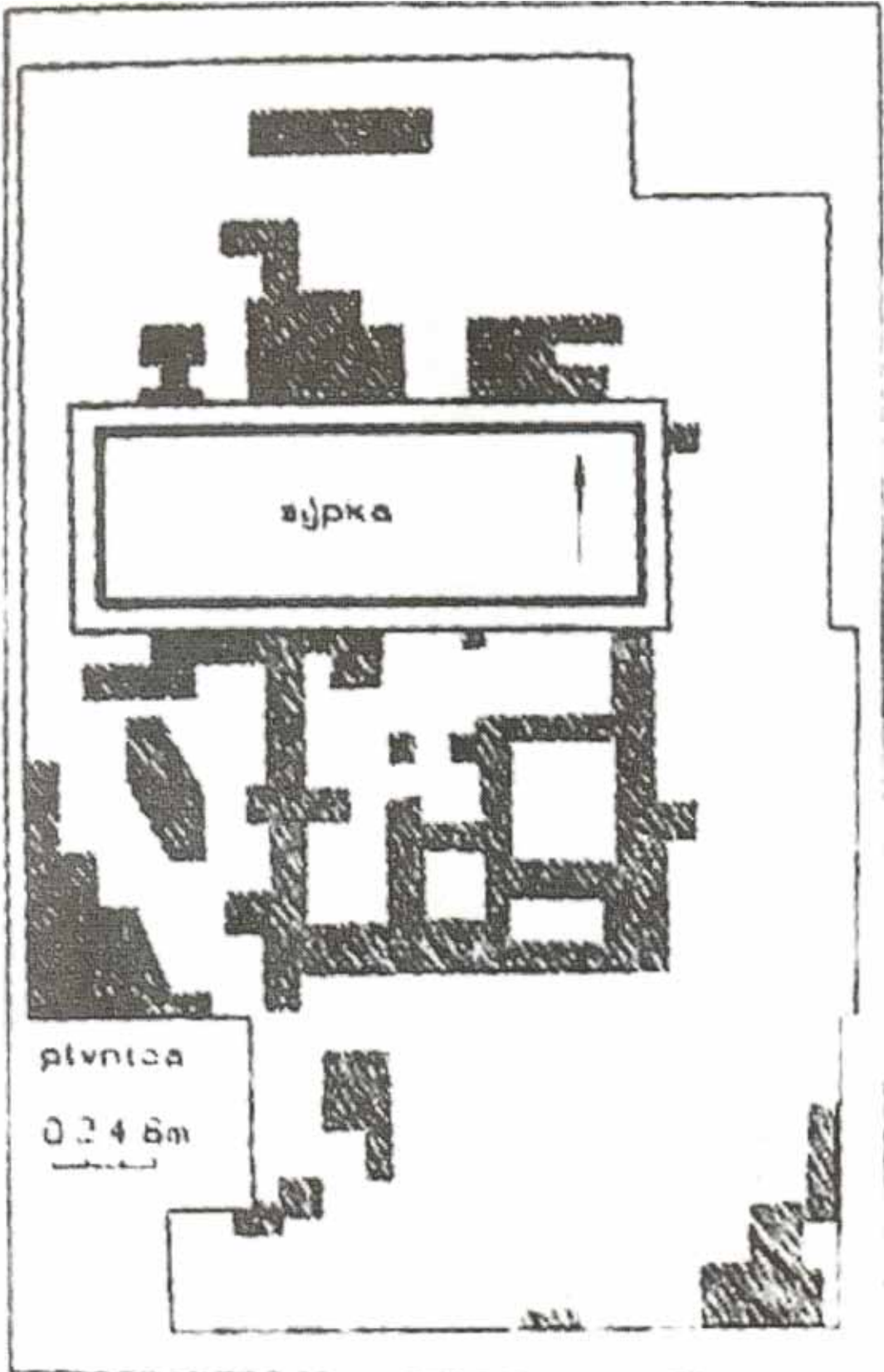
č. 2: miesto nálezu schodnice

č. 3 miesto nálezu hrobu č. 1

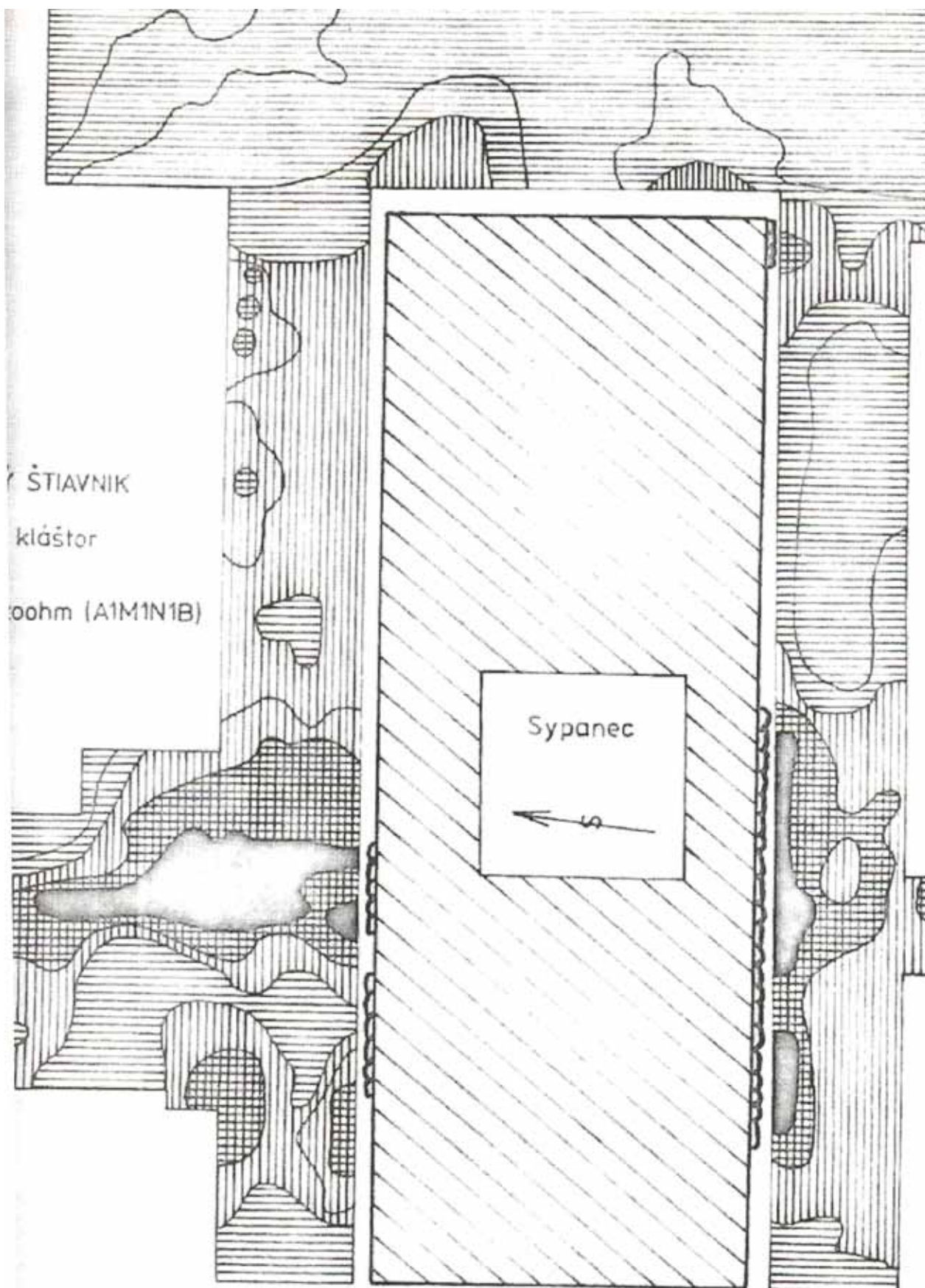
Tmavou farbou sú vyznačené objavené murivá, torza murív a deštrukcie

N a červená linka označujú negatívny múrov

Mapa č. 6

Obr. 1

Obr. 2

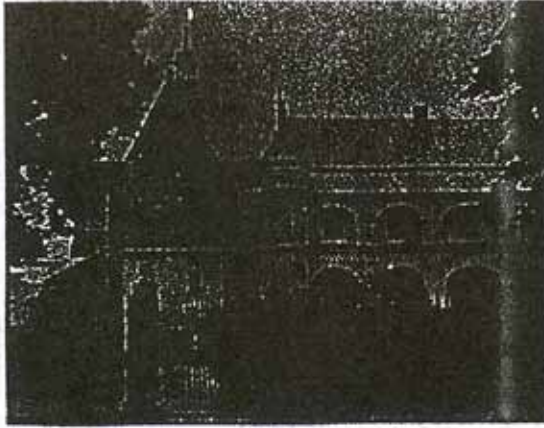

Obr. 3

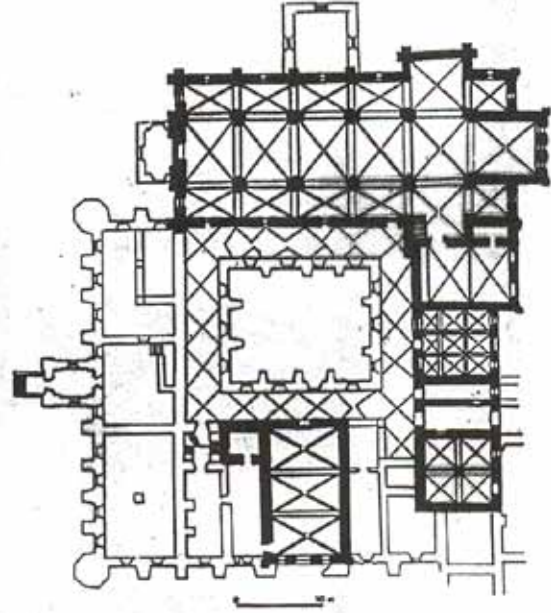
tné az vajda dolganak, mint én veszthetnem, talam pedig
felséges isten Erdélyt is megadná és annyival az ő fel-
SZADEGZKY Lajos: Bekes Gaspár - 1887

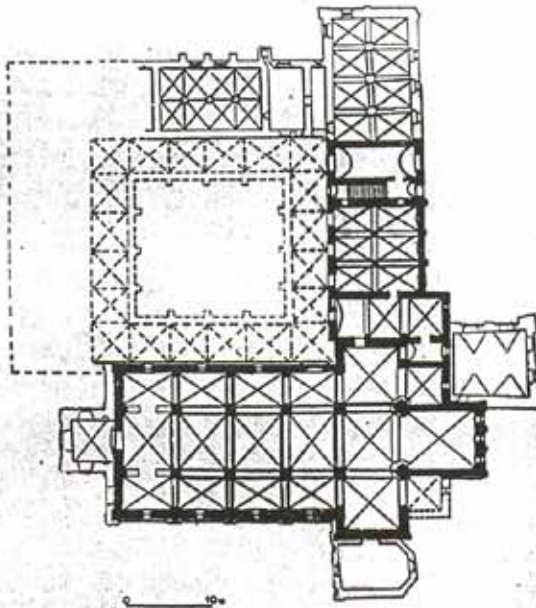
Obr. 4

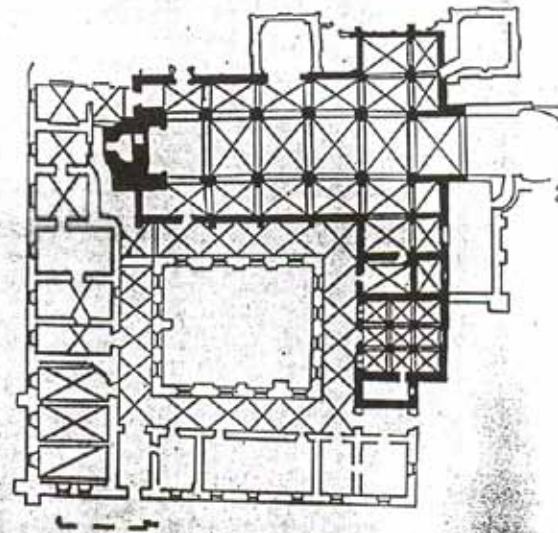
Fasada opactwa cysterskiego w Wąchocku

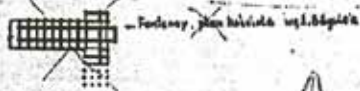
Plan opactwa Cystersów w Wąchocku

Plan opactwa Cystersów w Koprzywnicy

Plan opactwa Cystersów w Jedrzejowie

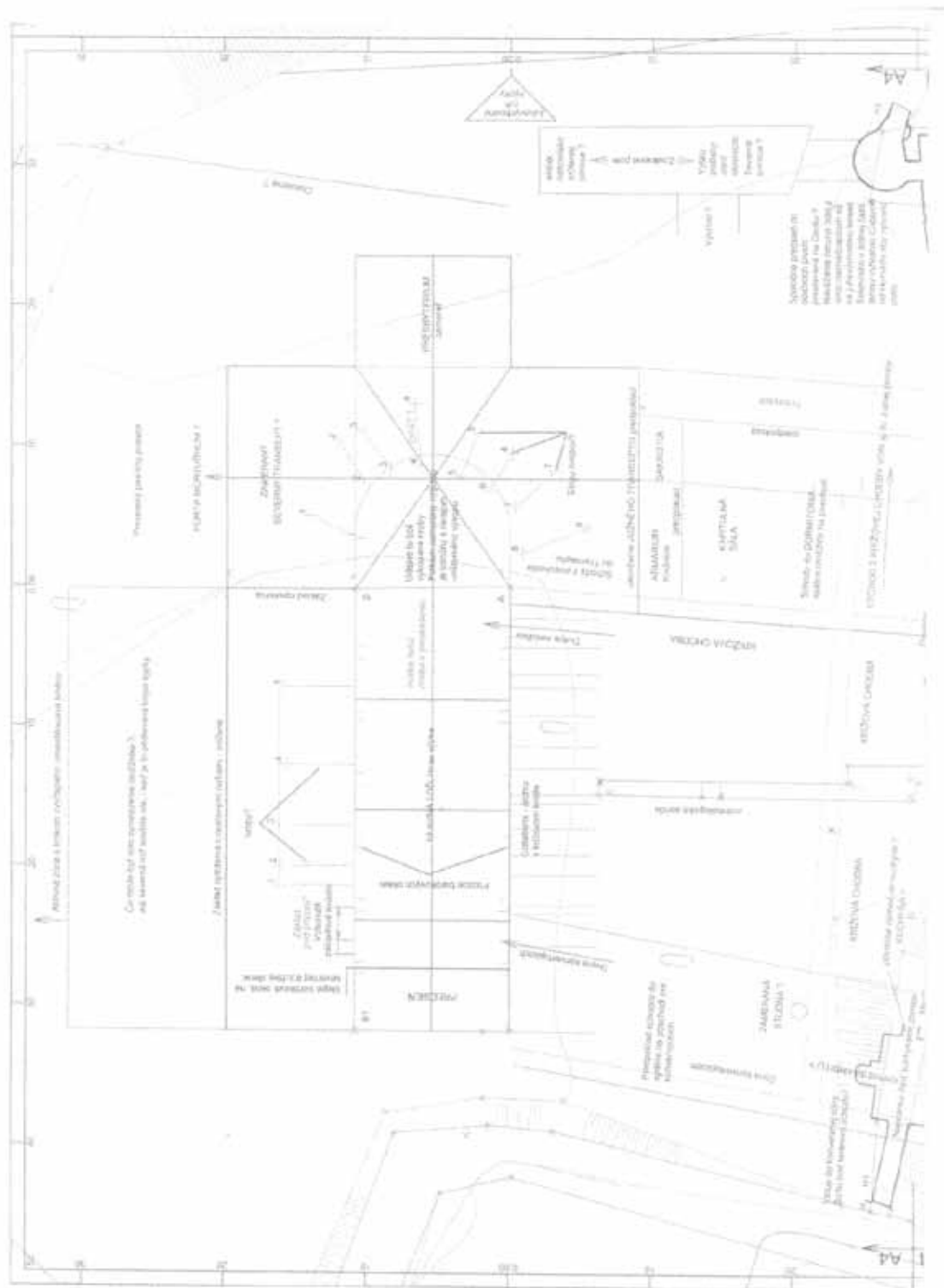

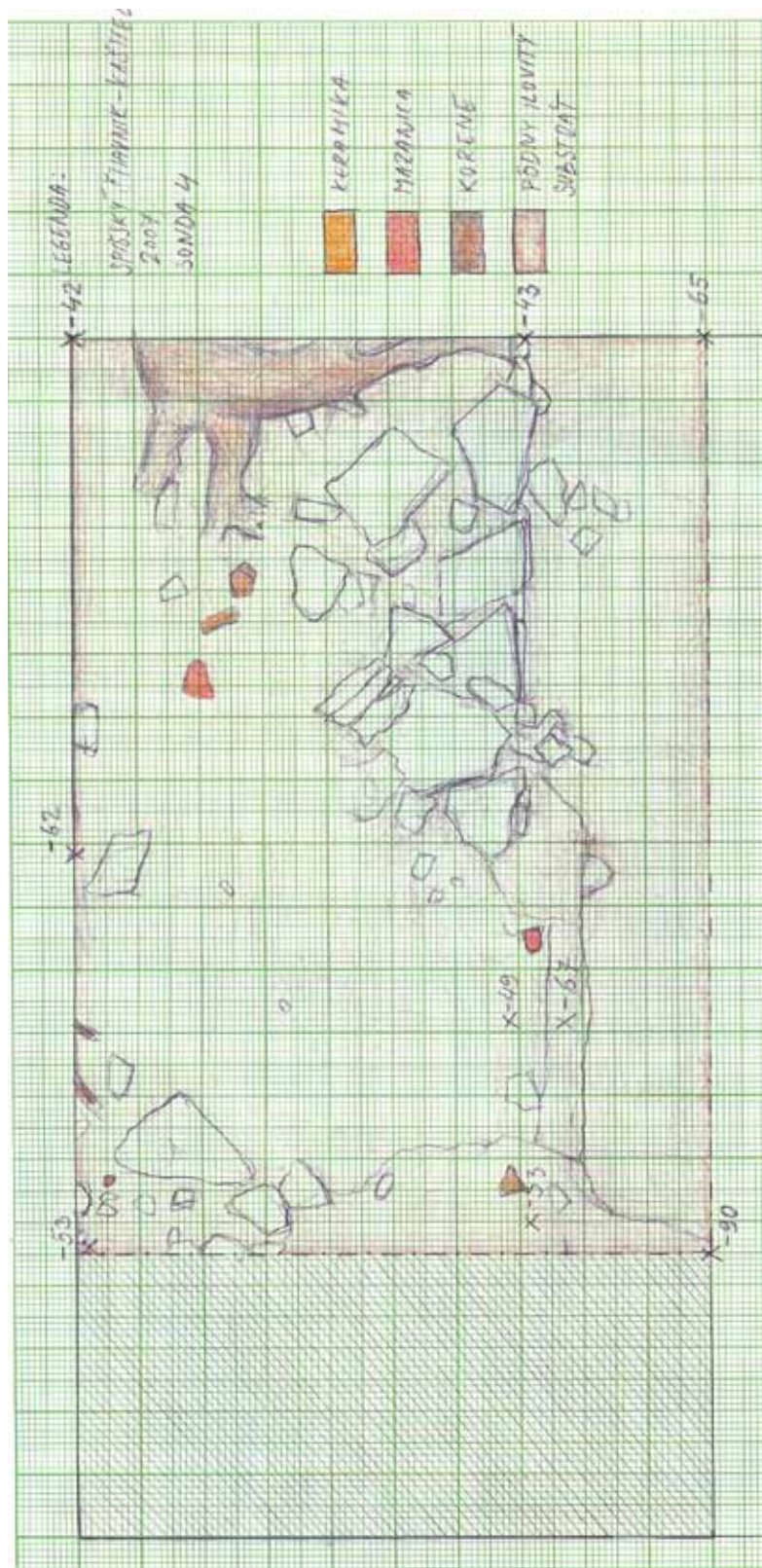
Obr. 6 N →

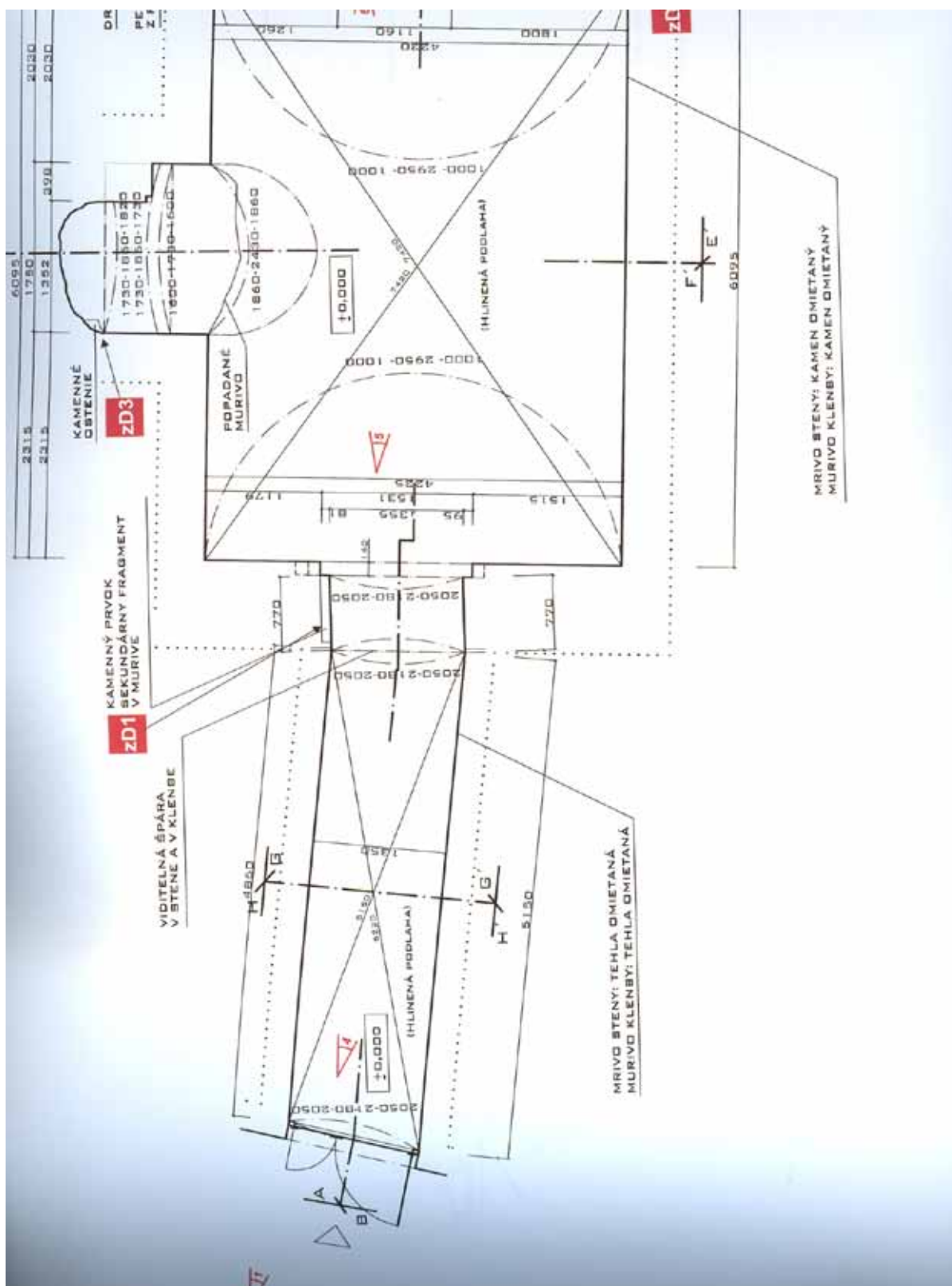
Obr. 9 N →

Obr. 10 N ←

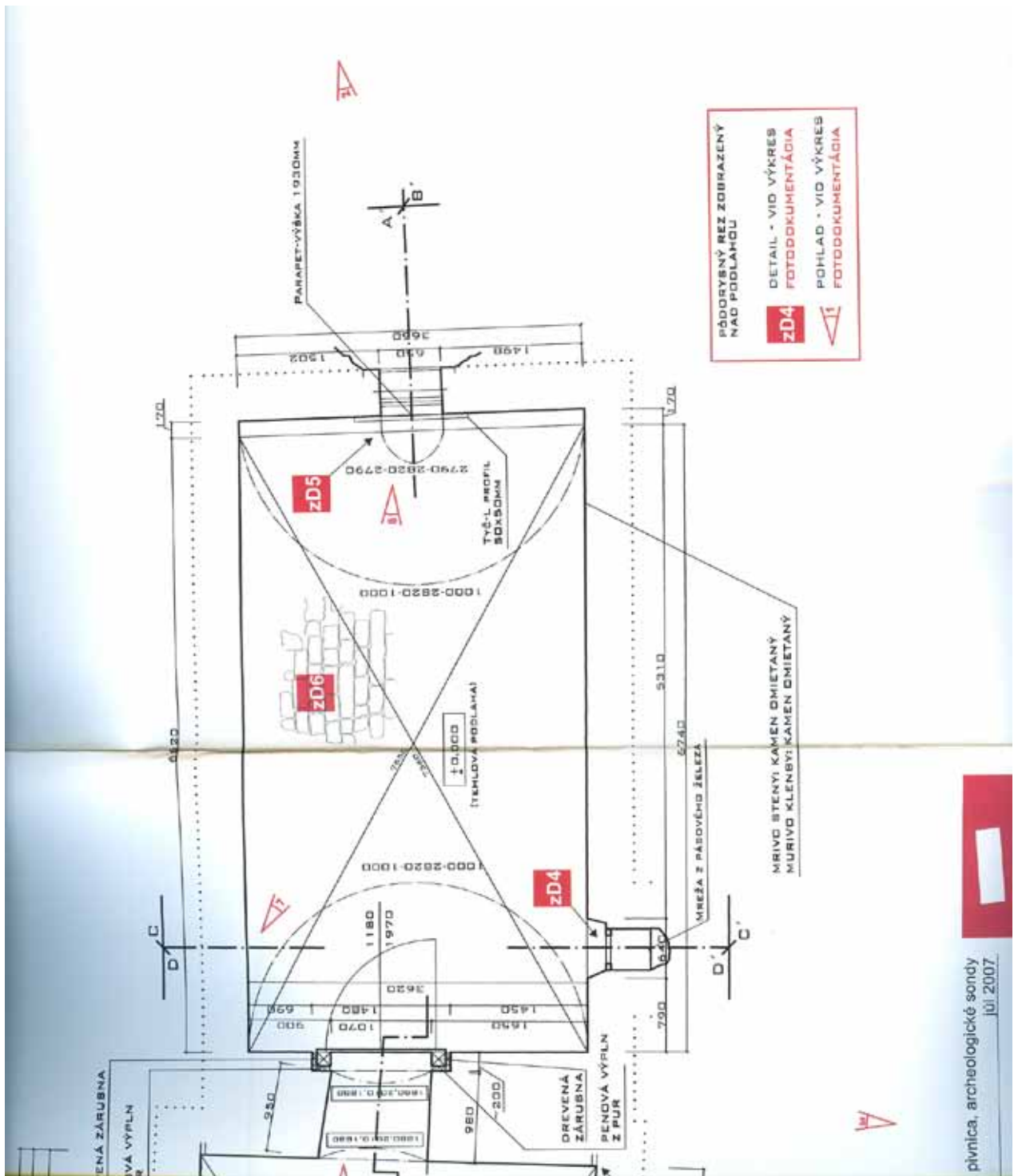
Obr. 11 N →
Mierka 1 : 20
Spišský Štiavnik, Kaštieľ Sonda IV. Kresbu vyhotovil: Mária Cibiková. Dátum august
2007

Obr. 12 N ←

Originál rysovaný v mierke 1 : 50

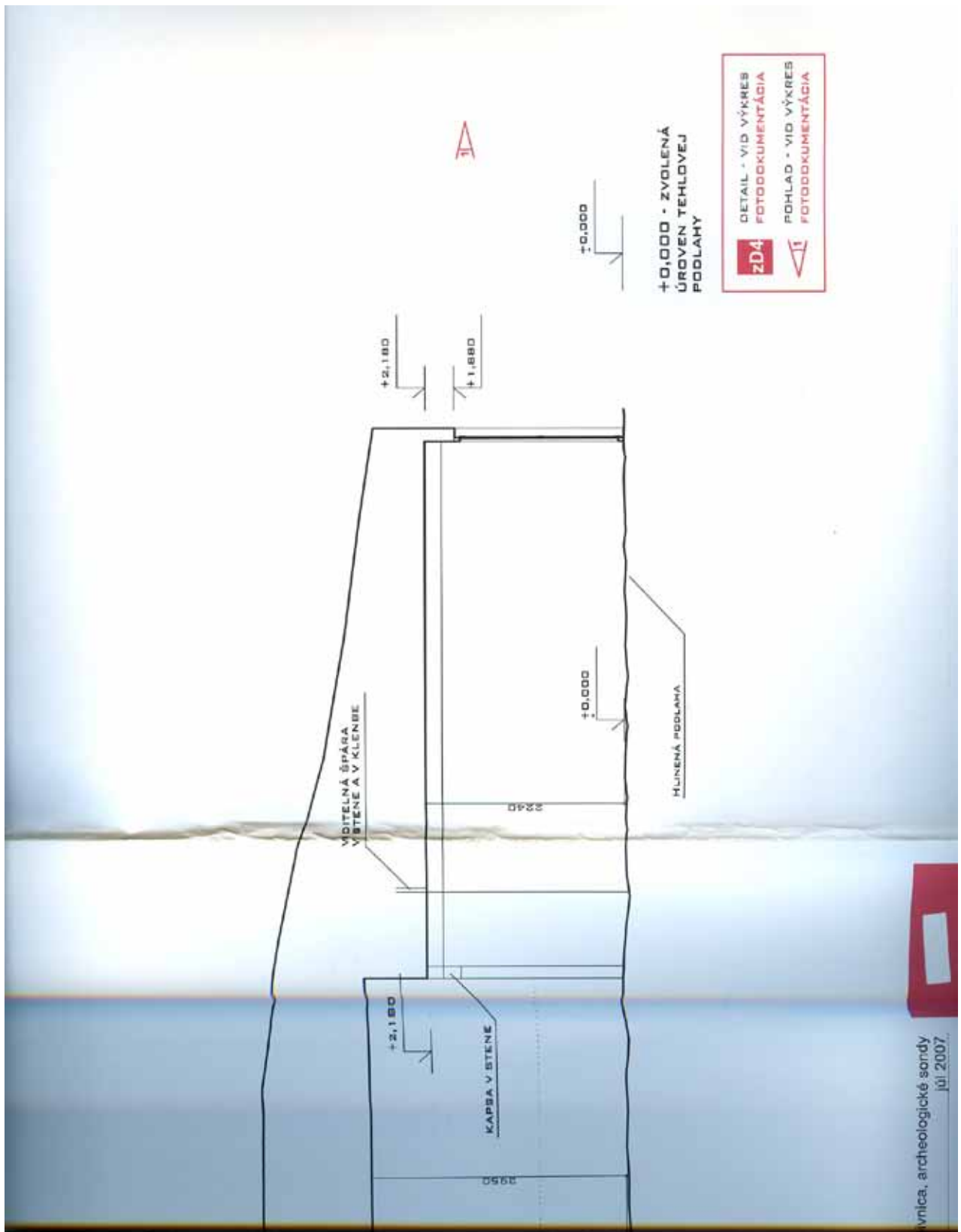
Prvá časť pôdorysu západnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 03

Obr. 13 N ←

Originál rysovaný v mierke 1 : 50

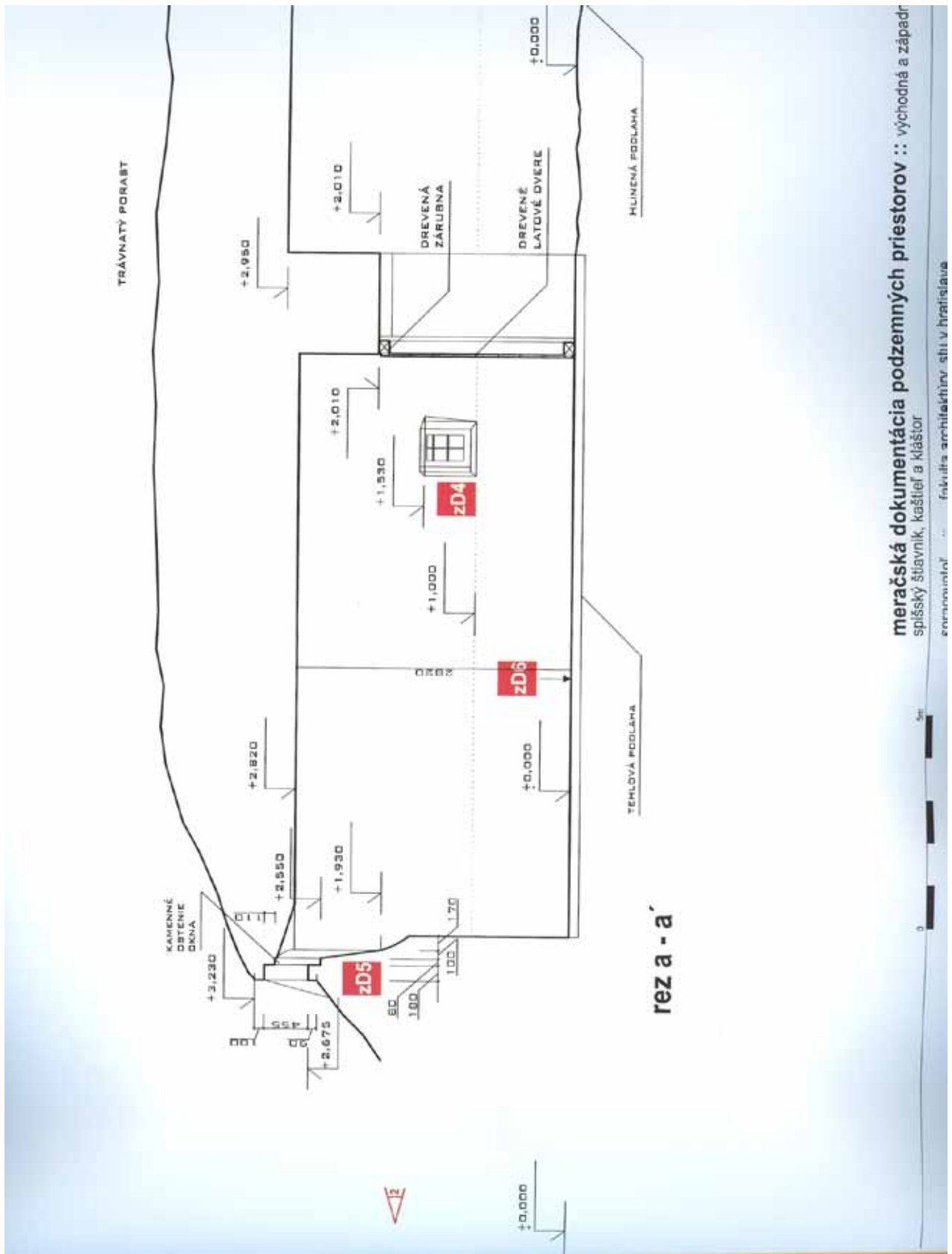
Druhá časť pôdorysu západnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 03

Obr. 14

Originál rysovaný v mierke 1 : 50

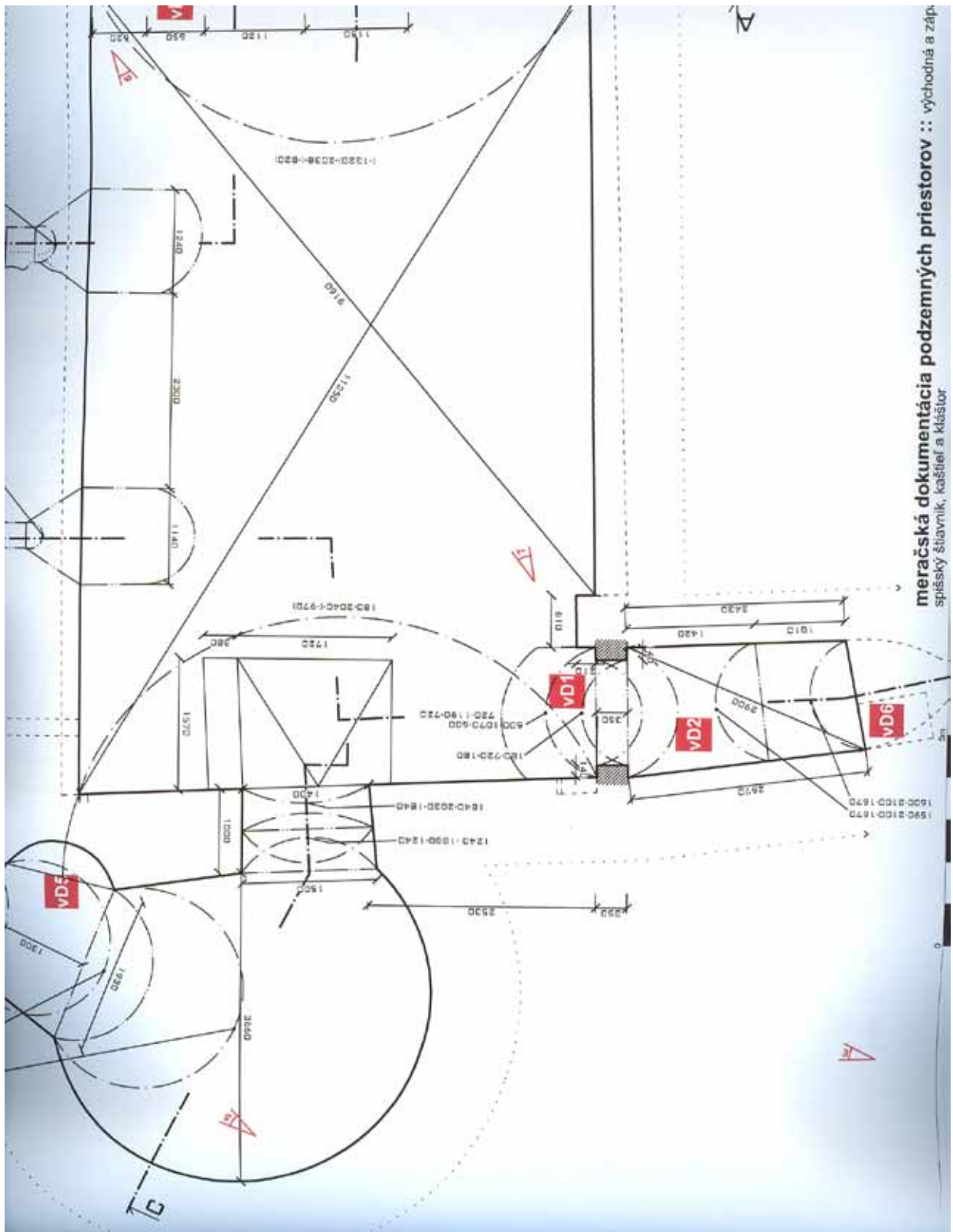
Prvá časť rezu západnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 04

Obr. 15

Originál rysovaný v mierke 1 : 50

Druhá časť rezu západnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 04

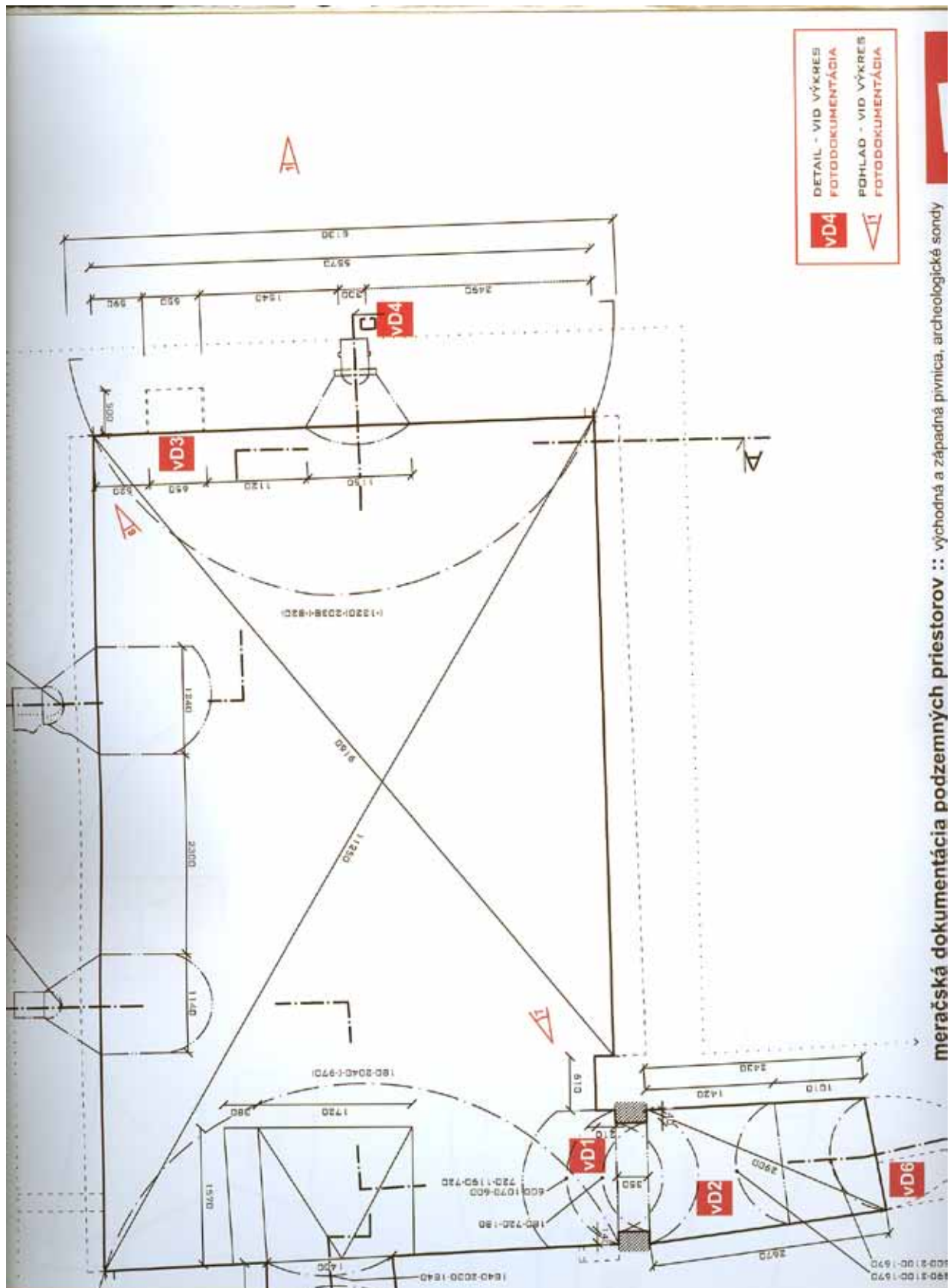

meračská dokumentácia podzemných priestorov :: východná a západná časť
 spišský štávk, kašiel a kláštor

Obr. 16

Originál rysovaný v mierke 1 : 50 N ↙

Prvá časť pôdorysu východnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 10

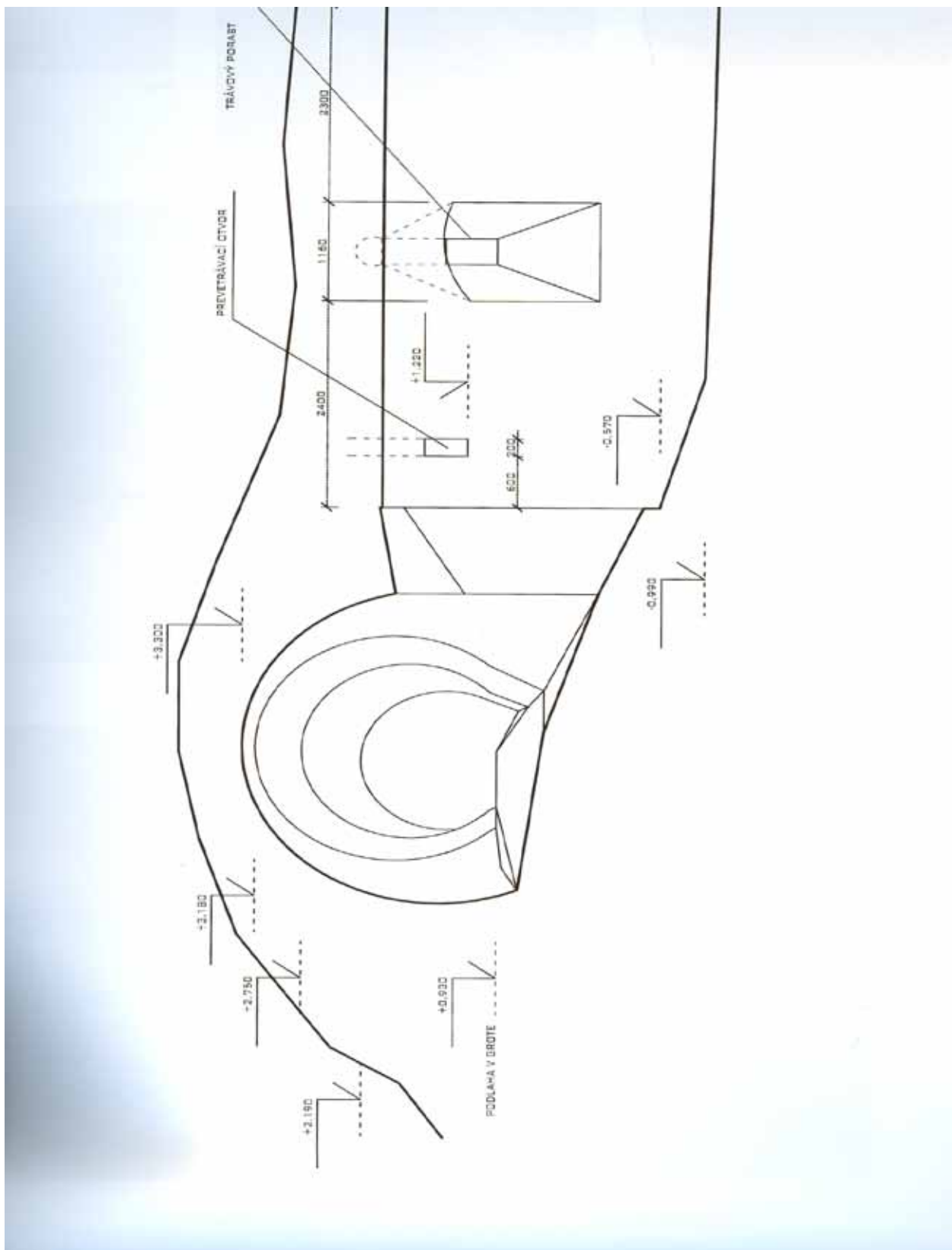

meračská dokumentácia podzemných priestorov :: východná a západná pivnica, archeologické sondy

Obr. 17

Originál rysovaný v mierke 1 : 50 N ↙

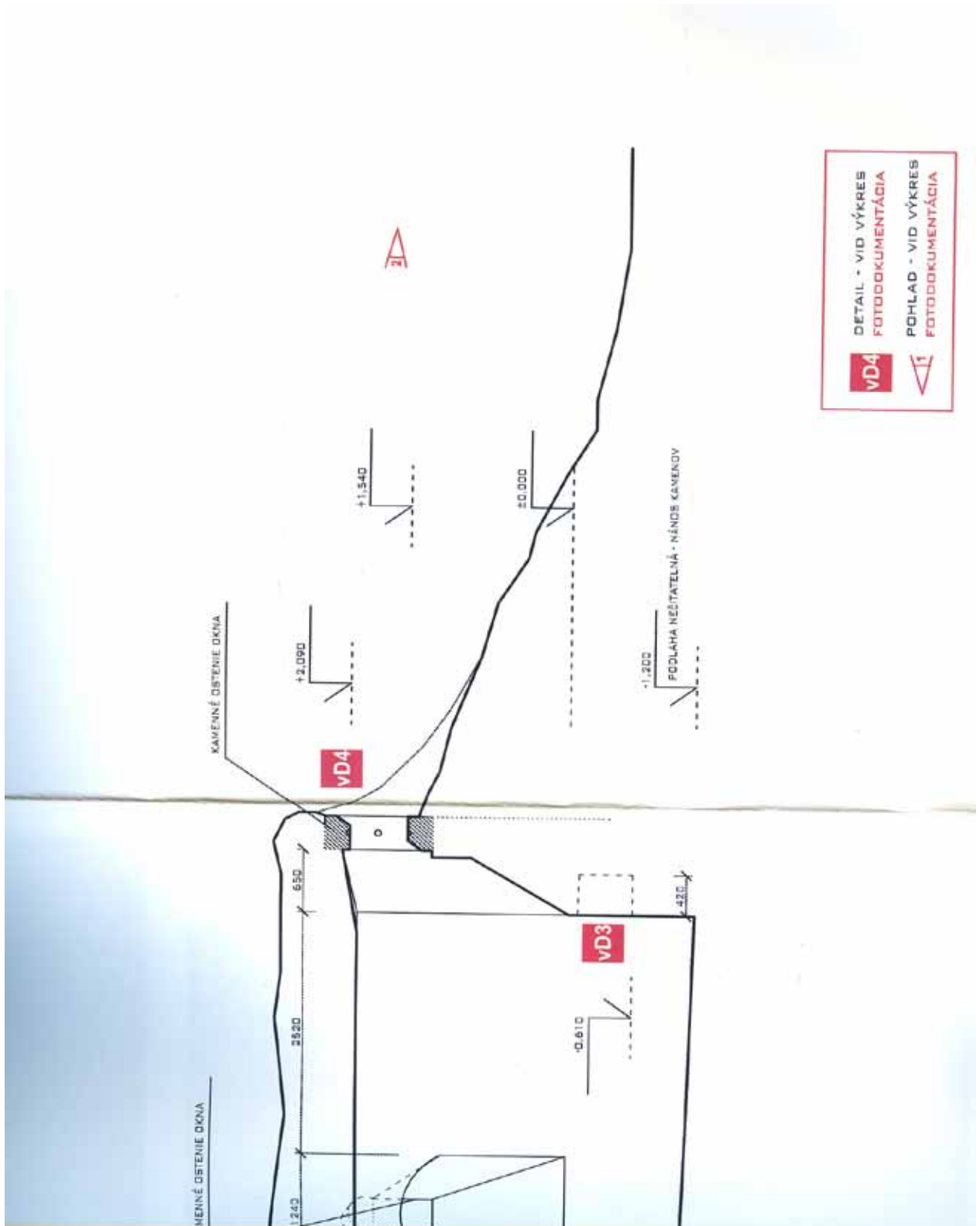
Druhá časť pôdorysu východnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 10

Obr. 18

Originál rysovaný v mierke 1 : 50

Prvá časť rezu východnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 12

Obr. 19

Originál rysovaný v mierke 1 : 50

Druhá časť rezu východnej pivnice, spracovali študenti Fakulty architektúry STU v Bratislave pod vedením Ing. arch. Beaty Polomovej, PhD. v júli 2007, č. výkresu 12

Výskumná správa z archeologického výskumu
SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK, časť Kaštieľ

FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA

- terénna situácia Fot. tab. č. I – XIV

Tabuľka I.

Fot. č. 1. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda I/06 M 5,7 – 7,5. Orientácia: N ←
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 2. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda I/06 M 1 – 6 Orientácia: N ↓
Autor fotografie: Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka II.

Fot. č. 3. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda I/06 M 16,5 - 22,5 a III/06 M 0 - 5
Orientácia: N ↓ Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 4. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda I/06 M 16,5 - 18 a Sonda III/06 M 0 - 1
Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka III.

Fot. č. 5. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda I/06 M 17,5 – 22,5 a Sonda III/06 M 0 – 5
Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 6. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda I/06 M 17,5 – 22,5 a Sonda III/06 M 0 - 5
Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka IV.

Fot. č. 7. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda III/06 celkový pohľad na M 6 - 16
Orientácia: N Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka V.

Fot. č. 8. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda III/06 M 13,5 - 16 Orientácia: N ←
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 9. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda III/06 detail na torzo muriva od M 13,5
Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka VI.

Fot. č. 10. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 múr na M 8,4 – 11,4 Orientácia: N↑
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 11. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 M 6,5 – 11,5 Orientácia: N ←
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka VII.

Fot. č. 12. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 M 8 detail vrstvy pod deštrukciou
Orientácia: N ↑ Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: august 2006

Fot. č. 13. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 M 3,5 detail kam. článku
Orientácia: N ↑ Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka VIII.

Fot. č. 14. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 celkový pohľad na druhú časť
Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 15. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 M 30 – 36 Orientácia: N ↑
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka IX.

Fot. č. 16. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 M 36 detail západného líca múru
Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 17. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 M 36 – 45 Orientácia: N ←
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka X.

Fot. č. 18. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Hrob č. 1 Sonda II/06 M 43, 3 detail Orientácia: N → Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 19. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Hrob č. 1 Sonda II/06 a Sonda IV/06 Orientácia: N → Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka XI.

Fot. č. 20. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Hrob č. 1 Sonda II/06 M 42,5 – 44,5 a Sonda IV/06 Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 21. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Hrob č. 1 Sonda II/06 M 43 – 44,5 a Sonda IV/06 Orientácia: N → Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka XII.

Fot. č. 22. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Hrob č. 1 Sonda II/06 M 43,3 a Sonda IV/06 detail. Orientácia: N ↓ Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 23. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Hrob č. 1 Sonda IV/06 detail. Orientácia: N ← Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: júl 2006

Tabuľka XIII.

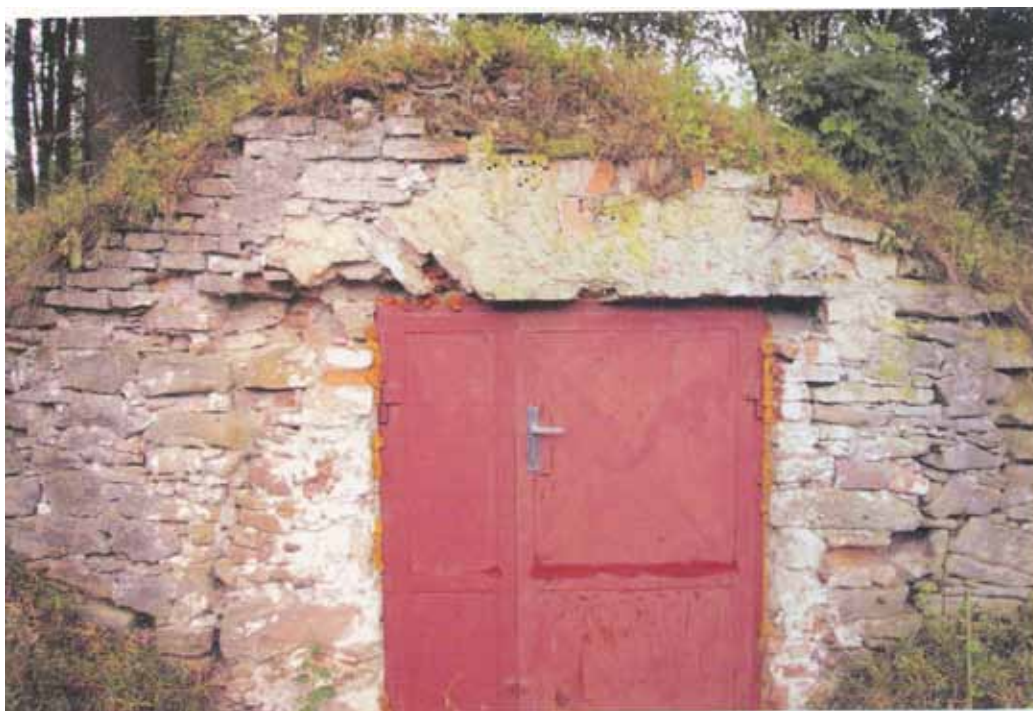

Fot. č. 24. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda II/06 po M 45,5 a Sonda IV/06
Orientácia: N ↓ Autor fotografie: Mgr. Igor. Plávka. Dátum: júl 2006

Fot. č. 25. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Sonda IV/06≡07 Orientácia: N ↓
Autor fotografie: Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc. Dátum: august 2007

Tabuľka XIV.

Fot. č. 26. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Západná pivnica – vchod Orientácia: N ←
Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: august 2006

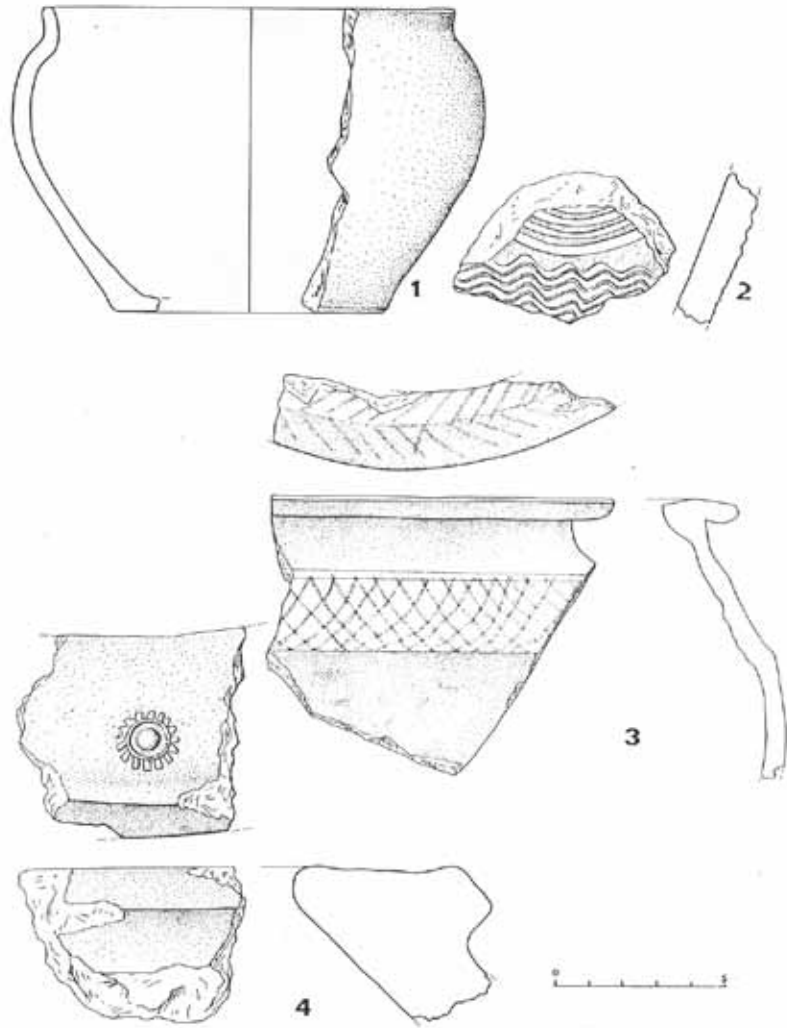
Fot. č. 27. Spišský Štiavnik, Kaštieľ. Východná pivnica – celkový pohľad Orientácia:
N ➞ Autor fotografie: Mgr. Igor Plávka. Dátum: august 2006

Výskumná správa z archeologického výskumu
SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK, časť Kaštieľ

VÝBER Z ARCHEOLOGICKÝCH ARTEFAKTOV

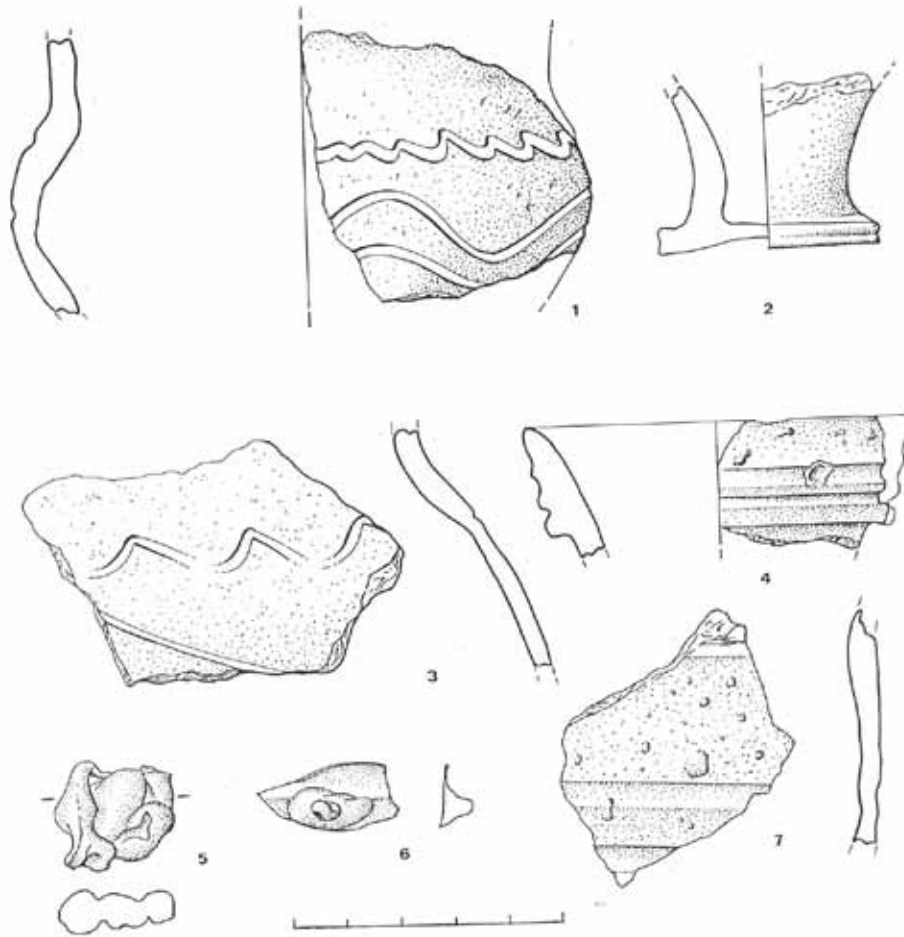
- kresbová dokumentácia nálezov Tab. XV – XXII

Tabuľka XV.

1 – 3 – zlomky keramiky z 5. stor. (severokarpatská kultúra)
4 – okraj zásobnice (púchovská kultúra)

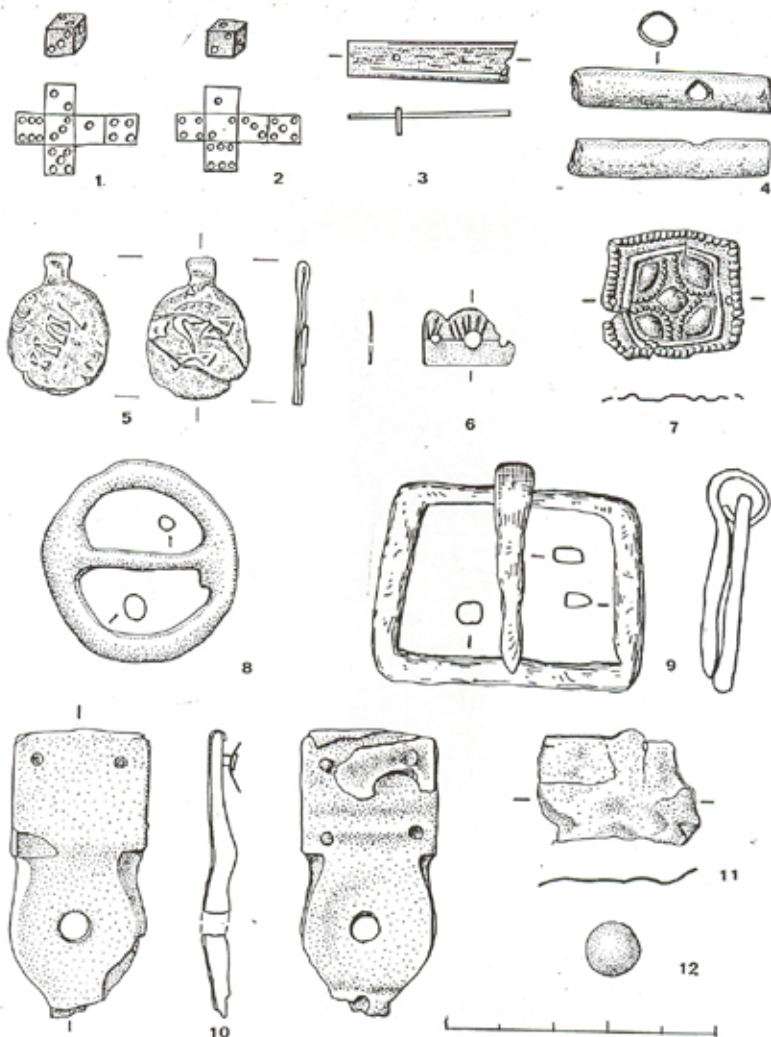
Tabuľka XVI.

SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Kaštieľ /zaniknutý cisterciácky kláštor/

1,3 - zlomky keramiky z 13.stor., 2 - spodná časť gotického pohára, 4,7 - fragmenty loštického pohára /15.stor./, 5 - torzo sklenej pasty /pr.č.37/06/, 6 - fragment skleneného pohára s nálepom /č.11/07/.

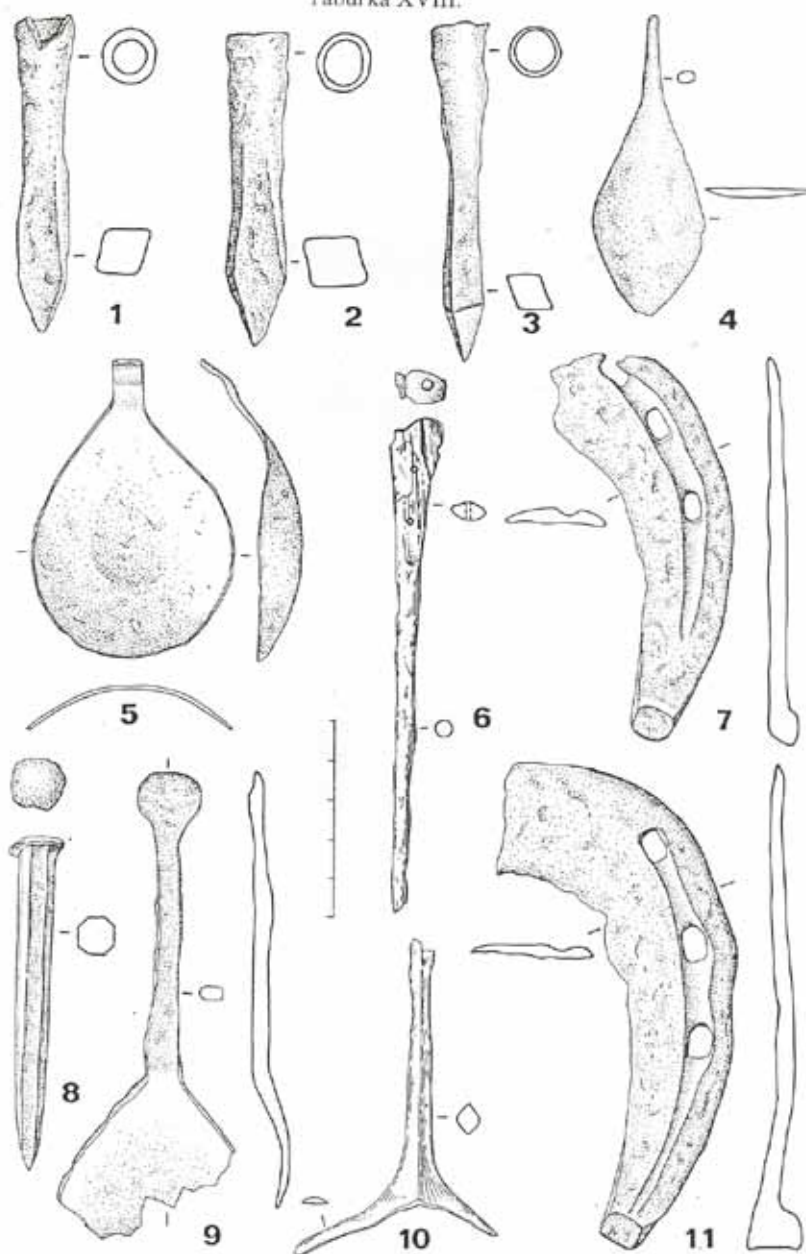
Tabuľka XVII.

SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Kaštieľ /zaniknutý cisterciácky kláštor/

- 1,2 - kostené hracie kocky o hrane $7^{0,5-0,5}$ mm /pr.č.8/07/, 3 - kostená platnička s nitom, 4 - kostená pišťalka / ϕ 8mm-č.2/06/, 5 - olovená kupecká plomba /15.stor.-č.13/06/, 6 - bronzové kovanie /č.12/07/, 7 - plechové lisované kovanie /č.12/06/, 8 žel.kruhová pracka /č.20/07/, 9 - lichobežníková žel.pracka /č.5/06/, 10 - bronzová spona /č.11/06/, 11 - torzo meď.plechu /č.1/06/, 12 - žel.gulka o ϕ 10mm /č.18/07/.

Tabuľka XVIII.

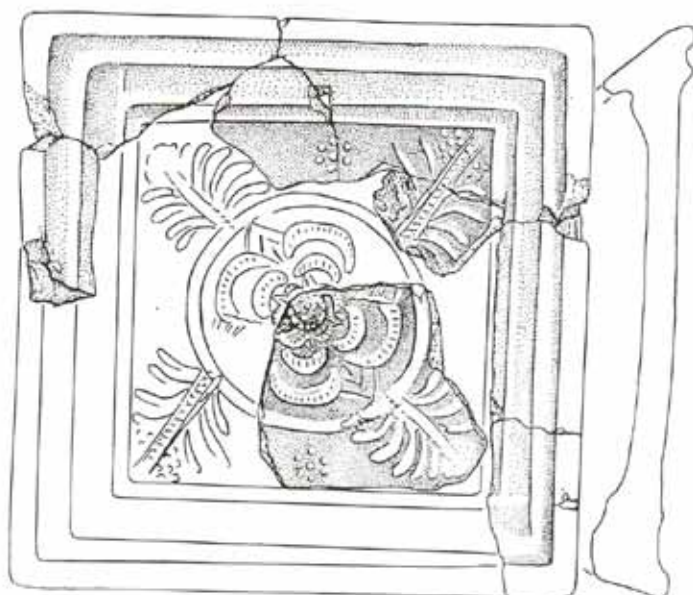

SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Keštice /zeniknutý cisterciácky kláštor/

1-3 - železné hroty šípov romboideálneho prierezu /pr.č.5,4,16/07/,
 4 - žel.lištvitý hrot šípú /č.36/06/, 5,9 - železné lyšice /č.
 14 a 17/07/, 6 - žel.šierkovéč /stylus?/,pr.č.4/06, 7,11 - šlony
 konyšých poškov /č.3 a 6/07/, 8 - príbojník /č.2/07/, 10 - frag-
 ment železnej ostrohy s dlhým bodcom /č.2/06/.

11. XIV.

Tabuľka XIX.

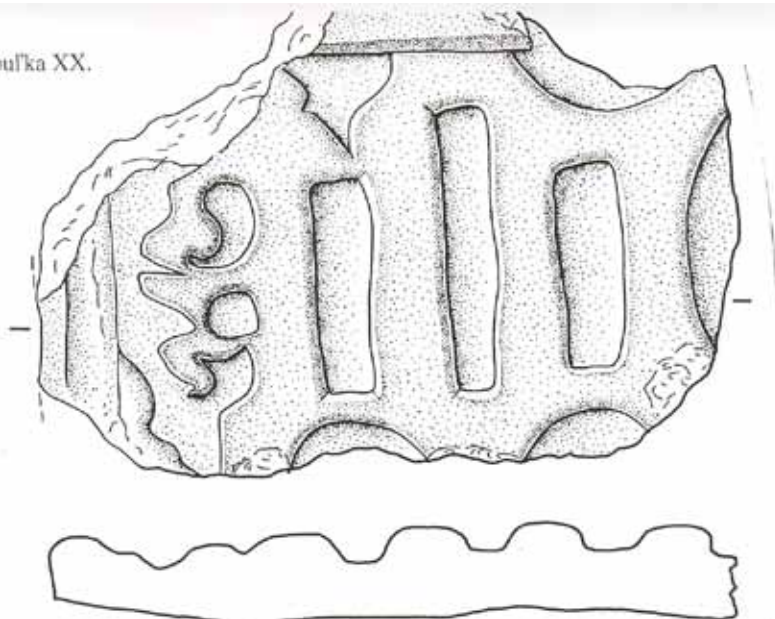

SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Keštief /zaniknutý cisterciácky kláštor/

1 - Komorová kachlice s výjavom grifa ako symbolu
zlomyselného ducha

2 - Komorová kachlice s výjavom rozety /maridský motív/

Tabuľka XX.

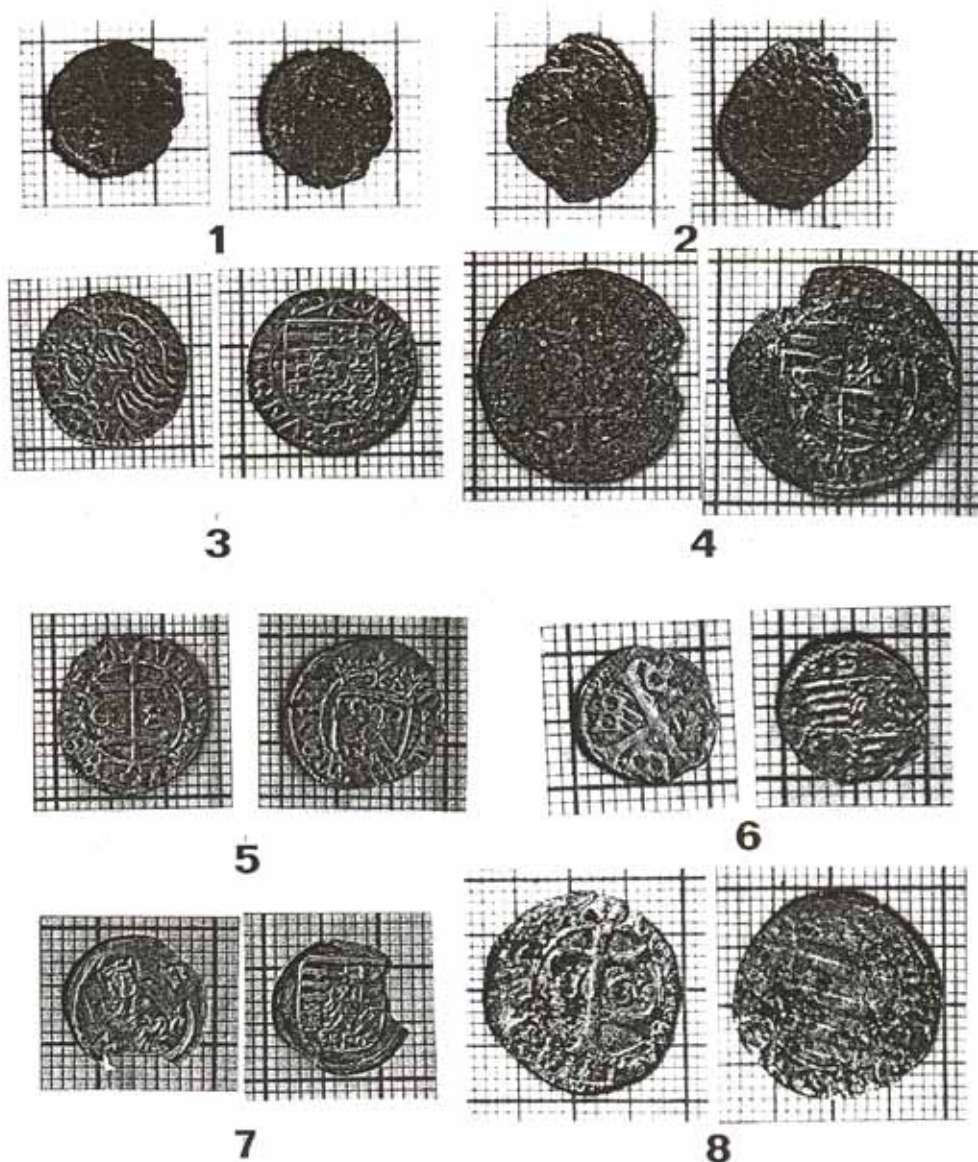

1500

SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Kaštieľ /zeniknutý cisterciátsky kláštor/

- 1 - Torzo plochej gotickej /neglazovanej/ kachlice
- 2 - Zlomy komorovej kachlice s výjvcom svätca

Tabuľka XXI.

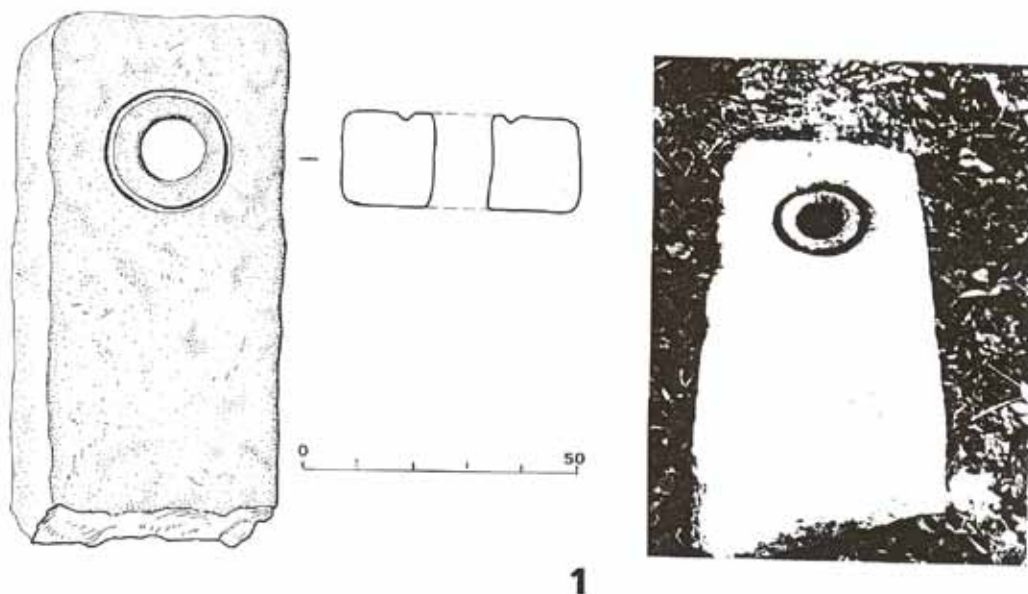

SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Keštieľ

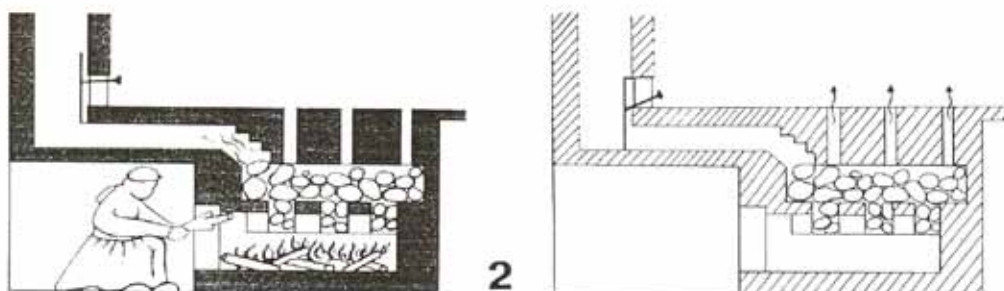
Archeologický výskum zaniknutého cisterciánskeho kláštora
v r. 2006 - 2007

- 1 - Uhorsko, Žigmund Luxemburský, kverting 1430-1435 /pr.č.22/06/,
2 - 5 - Uhorsko, Matej Korvín /1458 - 1490/ - denáre /pr.č.23 -
26/06/, 6 - Uhorsko, Žigmund Luxemburský, parvus 1387-1437 /pr.č.
10/07/, 7 - Uhorsko, Vladislav II /1490-1516/, obolus 1500-1502
/pr.č.13/07/, 8 - Uhorsko, Ladislav V /1453-57/, denár bl./1446/
pr.č.19/07.

Tabuľka XXII.

1

2

1 - SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK - Keštieľ - kamenné plstňe z podlahového kúrenie /hypocaustum/

2 - Priečny rez hypocauste s prieduchom otvoreným a zatvoreným /teplý vzduch prechádza otvormi do miestnosti/

Výskumná správa z archeologického výskumu
SPIŠSKÝ ŠTIAVNIK, časť Kaštieľ

DOKLADY K ARCHEOLOGICKÉMU VÝSKUMU

- technický denník
- prírastkové katalógy
- antropologický posudok
- správy z tlačových médií

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 1.

Prír. číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
1	II/06 0 – 50 m	0 – 20 cm	úžitková keramika - zlomky	15. stor.	11. 7. 2006	
2	II/06 0 – 2,5 m	50 – 80 cm	- II -	Stredovek	26. 7. 2006	
3	II/06 2,5 – 5 m	- II -	- II -	15. stor.	25. 7. 2006	
4	II/06 3 – 5 m	80 – 90 cm	zlomky keramiky a miskovitých kachlíc	Stredovek	2. 8. 2006	
5	II/06 5 – 7,5 m	90 – 100/110 cm	mazanica	- II -	2. 8. 2006	
6	II/06 5 – 7,5 m	50 – 80 cm	zlomky úžitkovej keramiky a zlom. maľovanej omietky	- II -	25. 7. 2006	
7	II/06 4,5 – 7,5 m	60 – 80 cm	omietka, časť kachlice, zlomky keramiky, zlomky novovekých kachlíc	Stredovek – novovek	2. 8. 2006	
8	II/06 7,5 – 10 m	50 – 80 cm	zlomky úžit. keramiky a maľovanej omietky	Stredovek	25. 7. 2006	
9	II/06 8 – 10 m	80 – 100 cm	zlomky úžit. keramiky	- II -	2. 8. 2006	
10	II/06 10 – 20 m	30 – 40 cm	- II -	- II -	18. 7. 2006	
11	II/06 10 – 11 m	80 – 100 cm	- II -	- II -	2. 8. 2006	
12	II/06 10 – 12,5 m	50 – 80 cm	- II -	13. – 15. stor. !	27. 7. 2006	
13	II/06 11 – 14 m	60 – 80 cm	- II -	Stredovek	1. 8. 2006	
14	II/06 10 – 15 m	80 – 100/110 cm	- II - (klince a uhlíky)	13. stor. !	4. 8. 2006	
15	II/06 12,5 – 15 m	50 – 80 cm	zlomky úžit. keramiky	Stredovek	27. 7. 2006	
16	II/06 14 – 16 m	60 – 80 cm	- II - (polovica tehly)	- II -	1. 8. 2006	
17	II/06 15 – 17,5 m	50 – 80 cm	zlomky úžit. keramiky	- II -	25. 7. 2006	
18	II/06 17,5 – 20 m	50 – 80 cm	- II -	- II -	25. 7. 2006	
19	II/06 20 – 22 m	50 – 80 cm	- II -	15. stor.	26. 7. 2006	
20	II/06 20 – 26 m	40 – 50 cm	- II -	Stredovek	19. 7. 2006	
21	II/06 22 – 24 m	50 – 80 cm	- II -	- II -	26. 7. 2006	
22	II/06 24 – 27 m	50 – 80 cm	-II -	- II -	26. 7. 2006	

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 2.

Prír. Číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
23	II/06 26,4 – 30 cm	10 – 30 cm	- II -	- II -	12. 7. 2006	
24	II/06 27 – 30 m	20 – 40 cm	- II - a zlom. miskovitých kachlíc	- II -	13. 7. 2006	
25	II/06 27 – 28,5 m	40 cm	zlomky úžit. keramiky	15. stor.	13. 7. 2006	tesne nad oranžovo – hnedou prepálenou vrstvou
26	II/06 27 – 30 m	35 – 45 cm	- II - a miskovitých kachlíc	Stredovek	19. 7. 2006	črepy z prepálenej červeno hnedej vrstvy
27	II/06 27 – 30 m	30 – 50 cm	zlomky úžitkovej keramiky	15. stor.	25. 7. 2006	severný a južný profil
28	II/06 27 – 30 m	40 – 50 cm	- II -	- II -	17. 7. 2006	pri kamennej deštrukcii
29	II/06 27 – 30 m	50 cm	- II -	- II -	19. 7. 2006	nad kamenným múrom pod prepálenou červeno – hnedou hlinou
30	II/06 27 – 30 m	55 cm	- II -	Stredovek	18. 7. 2006	
31	II/06 29 – 30 m	50 – 60 cm	- II -	15. stor.	18. 7. 2006	
32	II/06 27 – 30 m	70 – 90 cm	- II -	13. – 15. stor. !	24. 7. 2006	
33	II/06 28 – 30	80/90 – 120 cm	- II -	Stredovek	31. 7. 2006	
34	II/06 30 – 32,5 m	20 – 30 cm	- II - a zlom. miskovit. kachlíc	- II -	11. 7. 2006	
35	II/06 30 – 31 m	50 – 60 cm	zlomky úžitkovej keramiky	- II -	17. 7. 2006	pri deštrukcii
36	II/06 29 – 32 m	55 – 60 cm	- II -	- II -	júl 2006	tesne pod kamennou deštrukciou
37	II/06 30 – 33 m	30 – 50 cm	- II - a opracovaného travertínu	- II -	25. 7. 2006	severný a južný profil
38	II/06 30 – 32,5 m	40 – 50 cm	zlomky úžitkovej keramiky	- II -	júl 2006	okolo kamennej deštrukcie
39	II/06 30 – 32,5 m	50 – 60 cm	- II - a miskovitých kachlíc	- II -	13. 7. 2006	medzi popadanými kameňmi
40	II/06 30 – 32,5 m	60 cm	zlomky úžitkovej keramiky	- II -	18. 7. 2006	
41	II/06 30 – 32,5 m	70 – 80 cm	- II -	- II -	19. 7. 2006	
42	II/06 30 – 33 m	80 – 90 cm	- II -	- II -	24. 7. 2006	
43	II/06 30 – 33 m	80 – 120 cm	- II -	13. – 15. stor. !	25. 7. 2006	

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 3.

Prír. číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
44	II/06 33 – 36 m	20 cm	- II -	15. stor.	12. 7. 2006	
45	II/06 32,5 – 36 m	20 – 30 cm	- II -	Stredovek	12. 7. 2006	
46	II/06 32,5 – 36 m	30 – 40 cm	- II - a miskovitých kachlíc	- II -	12. 7. 2006	
47	II/06 33 – 36 m	30 – 50 cm	zlomky úžitkovej keramiky	- II -	25. 7. 2006	severný a južný profil
48	II/06 34 – 36 m	60 – 70 cm	- II -	- II -	18. 7. 2006	Zo štrkovej vrstvy
49	II/06 33 – 36 m	80 – 120 cm	- II -	13. stor. !	24. 7. 2006	
50	II/06 36 – 40 m	10 – 20 cm	- II -	Stredovek	12. 7. 2006	
51	II/06 36 – 40 m	20 – 40 cm	- II -	- II -	12. 7. 2006	
52	II/06 36 – 40 m	45 cm	- II -	- II -	12. 7. 2006	vybrané tesne nad múrikom
53	II/06 40 – 42,5 m	10 – 30 cm	- II -	15. stor.	12. 7. 2006	
54	II/06 40 – 42,5 m	30 – 50 cm	- II -	- II -	13. 7. 2006	
55	II/06 40 – 42,5 m	55 – 65 cm	- II -	Stredovek	18. 7. 2006	nad múrikom
56	II/06 42,5 – 43 cm	30 – 40 cm	- II -	15. stor.	14. 7. 2006	z bezprostredného okolia kostry
57	II/06 42 – 43 m	10 – 30 cm	- II - a zlomky miskov. kachlíc	- II -	12. 7. 2006	
58	II/06 43 – 45 m	10 – 30 cm	- II -	- II -	12. 7. 2006	
59	II/06 42,5 – 43,5 m	30 – 50 cm	- II -	- II -	12. 7. 2006	
60	II/06 43,5 – 45 m	30 – 50 cm	- II -	- II -	12. 7. 2006	
61	II/06 40 – 45 m	30 – 50 cm	zlomky úžitkovej keramiky	Stredovek	12. 7. 2006	zo spodnej vrstvy pri začíšťovaní
62	II/06 43,3 – 43,6 m	50 cm	- II - + kosti a klince	- II -	14. 7. 2006	objekt 1
63	II/06 42,5 – 45 m	40 cm	zlomky úžit. keramiky a miskovitých kachlíc	15. stor.	24. 7. 2006	
64	II/06 43 m	40 – 60 cm	- II -	- II -	25. 7. 2006	
65	II/06 44 – 45 m	50 – 70 cm	- II -	Stredovek	14. 7. 2006	
66	II/06 42,5 – 45 m	60 cm	- II - + zlomky železa	- II -	24. 7. 2006	

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 4.

Prír. číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
67	II/06 42,5 – 45 m	80 cm	zlomky úžitkovej keramiky	- II -	26. 7. 2006	
68	III/06 1 – 2,5 m	15 – 30 cm	- II -	- II -	14. 7. 2006	
69	III/06 1 – 2,5 m	30 – 40 cm	- II -	- II -	17. 7. 2006	
70	III/06 0 – 2,5 m	80 cm	- II -	- II -	26. 7. 2006	
71	III/06 2,5 – 5 m	20 – 40 cm	- II -	- II -	17. 7. 2006	
72	III/06 2,5 – 5 m	45 – 55 cm	- II -	- II -	19. 7. 2006	nálezy z čiernej zeminy
73	III/06 5 – 7,5 m	20 – 30 cm	- II -	15. – 16. stor.	20. 7. 2006	črepy z kamennej deštrukcie závalu
74	III/06 7,5 – 10 m	15 – 30 cm	- II -	Stredovek	19. 7. 2006	
75	III/06 7,5 – 10 m	30 – 40 cm	- II - + úlomky železa	15. stor.	21. 7. 2006	v kamennej deštrukcii
76	III/06 7,5 – 10 m	50 – 80 cm	zlomky úžitkovej keramiky	Stredovek	25. 7. 2006	
77	III/06 10 – 15 m	10 – 20 cm	- II -	- II -	19. 7. 2006	
78	III/06 10 – 12,5 m	30 – 40 cm	- II -	- II -	20. 7. 2006	zo závalu kameňa a malty
79	III/06 12,5 – 15 m	30 – 50 cm	- II -	15. stor.	20. 7. 2006	okolo kamenného závalu
80	III/06 12,5 – 15 m	50 – 80 cm	- II -	Stredovek	24. 7. 2006	
81	IV/06 severná časť	15 – 40 cm	- II - a nádobkovitých kachlíc !	15. stor.	18. 7. 2006	
82	IV/06 južná časť	40 – 60 cm	- II - !	- II -	18. 7. 2006	
83	IV/06 severozápadná časť	30 cm	- II -	Stredovek	19. 7. 2006	
84	IV/06 - II -	30 – 40 cm	- II -	15. stor.	19. 7. 2006	bezprostredne nad skeletom v jeho hornej časti
85	IV/06 - II -	40 cm	- II -	Stredovek	19. 7. 2006	nad skeletom a v jeho bezprostrednom okolí
86	IV/06 juhozápadný cíp sondy	40 cm	- II -	- II -	19. 7. 2006	

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 5.

Prír. číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
87	IV/06 južná časť	30 – 50 cm	- II - !	15. stor.	19. 7. 2006	
88	IV/06 východná časť	50 cm	- II -	- II -	19. 7. 2006	
89	IV/06 juhovýchodná časť	50 – 60 cm	- II - !	Stredovek	19. 7. 2006	
90	IV/06	50 cm	- II - !	15. stor.	20. 7. 2006	
91	IV/06	50 – 70 cm	- II -	Stredovek	20. 7. 2006	okolo kameňov obklopujúcich skelet
92	IV/06	50 cm	- II - !	- II -	21. 7. 2006	zo začist'ovania
93	IV/06	60 cm	- II -	15. stor.	25. 7. 2006	
94	IV/06	80 cm	zlomky úžitkovej keramiky	13. – 15. stor. !	26. 7. 2006	
95	IV/06	-	- II -	Stredovek	31. 7. 2006	objekt 2
96	IV/06	70 – 120 cm	- II -	13. stor. !	1. 8. 2006	
97	II, IV/06		zlomky miskovitých kachlíc – červených	15. stor.	júl – august 2006	väčšie kusy zmiešané z obidvoch sond

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Drobné predmety

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 1.

Prír. Číslo	Sonda	Č. obj./ hrobu	Hĺbka	Druh nálezu	Materiál	Dátum	Poznámka
1	II/06		20 – 50 cm	bronzový pliešok a rúčka z miniatúr. nástroja	bronz	12. 7. 2006	
2	II/06		20 – 30 cm	ostroha	železo	12. 7. 2006	asi 15. stor.
3	II/06			sklíčka, esovitý háčik	sklo	12. 7. 2006	zber
4	II/06		20 – 30 cm	nožik, drevená rúčka a rydlo	železo, drevo	12. 7. 2006	
5	IV/06		40 – 60 cm	železná pracka (5/4,5 x 3,8 cm)	železo	18. 7. 2006	
6	IV/06		40 – 60 cm	železné predmety	železo	18. 7. 2006	
7	IV/06		30 – 50 cm	torzo peklice, železné kľince	železo	19. 7. 2006	
8	II/06		60 cm	železný predmet s okom	železo	13. 7. 2006	
9	II/06		30 – 50 cm	želez. pánt s dverí	železo	12. 7. 2006	
10	II/06		60 cm	čepel' noža	železo	25. 7. 2006	
11	II/06		10 – 30 cm	bronzová spona (5 x 2,5 cm)	bronz	12. 7. 2006	
12	II/06		50 cm	plechové lisované kovanie z opaska (2,5 x 2,5 cm)	meď	14. 7. 2006	
13	II/06		40 cm	olovená plomba	olovo	30. 7. 2006	15. stor.
14	II/06			želez. pásový predmet s dvoma háčikmi, d. 9,3 cm	železo	14. 7. 2006	zber
15	II/06		50cm	fragment železa, okraj okenného terča	železo, sklo	14. 7. 2006	
16	IV/06		60 cm	fragментy skla, medený pliešok (2 x 0,7 cm)	sklo, meď	21. 7. 2006	
17	IV/06		50cm	kus olova alebo cínu (6 cm), hlinená guľka (Æ1,3 cm), medený plech (4,4 x 2,2 cm)	hlina, meď, olovo alebo cín	19. 7. 2006	
18	II/06		50 cm	železný krúžok Æ4,8 cm	železo	14. 7. 2006	
19	II/06		50 cm	medený plech	meď	14. 7. 2006	

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Drobné predmety

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 2.

Prír. číslo	Sonda	Č. obj./ hrobu	Hĺbka	Druh nálezu	Materiál	Dátum	Poznámka
20	IV/06		40 cm	úlomky skla	sklo		
21	II/06		120 cm	kus neželezného kovu (d. 8 cm) a úlomky sľudy	kov? sľuda	1. 8. 2006	
22	II/06		78 cm	minca Æ1,3 cm Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387 – 1437), Kvarting 1430 – 1435 (IC = mincovňa Bratislava)		26. 7. 2006	
23	IV/06		nájdená detektorom vo vyhádzanej zemine pri sonde	strieborná minca (Æ 1,6 cm) čiastočne poškodená, Uhorsko, Matej Korvín, Denár razba Kremnica	striebro	29. 7. 2006	
24	IV/06		nájdená detektorom vo vyhádzanej zemine pri sonde	strieborná minca (Æ 1,6 cm), Uhorsko Matej Korvín, Denár (1472 – 1478) Kremnica, Kom. Gróf Paul Peck alebo Paul Modrár	striebro	29. 7. 2006	
25				minca – fragment, Uhorsko, Matej Korvín (1458 – 1490), Budín, Štefan Kowách Denár 1467	striebro		
26	II/06		45 cm	minca Mateja Korvína Æ1,3/1,6			
27	IV/06	Hr. 1	40 – 60 cm	4 klince, vzorky dreva z truhly	železo, drevo	21. 7. 2006	
28	IV/06	Hr. 1	40 – 60 cm	vysiaci zámok troj. tvaru, výš. 9 cm, š. 7 cm	železo	21. 7. 2006	
29	IV/06		15 – 40 cm	čepel' noža, dl. 14 cm	železo	18. 7. 2006	Stredovek

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Drobné predmety

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2006

Č. listu: 3.

Prír. číslo	Sonda	Č. obj./ hrobu	Hĺbka	Druh nálezu	Materiál	Dátum	Poznámka
30	IV/06		50 cm	vysiaci zámok, 5,5 x 6,5 cm	železo	21. 7. 2006	
31	III/06		50 – 80 cm	fragment noža	železo	24. 7. 2006	
32	IV/06		50 cm	tri torzá plechového kovania, 1.: 13,5 x 6 cm; 2.: 11 x 9,5 cm; 3.: 8 x 4,5 cm	železo	24. 7. 2006	Stredovek
33	II/06		50 – 60 cm	fragment píšťalky, dl. 3,5 cm, \varnothing 0,5 cm	kosť	júl 2006	Stredovek
34	II/06		80 – 120 cm	torzo medeného plechu a torzo kosáka	meď, železo	31. 7. 2006	Stredovek
35	II/06		30 – 50 cm	torzo medeného plechu	meď	13. 7. 2006	Stredovek
36	II/06		70 cm	listovitý hrot šípu, dl. 7,5 cm, š. 3cm	železo	1. 8. 2006	Stredovek
37	II/06		60 – 80 cm	torzo zo sklenenej nádoby	sklo	2. 8. 2006	Stredovek
38	II/06		50 – 80 cm	torzo železného predmetu – poloblúk	železo	26. 7. 2006	Stredovek
39	II/06		80 – 100 cm	zlomky medeného plechu	meď	2. 8. 2006	Stredovek

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2007

Č. listu: 1.

Prír. číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
1	II/06 ⁰ 07 46 – 50 m	20 – 40 cm	zlomky úžitkovej keramiky	Stredovek	1. 8. 2007	
2	II/06 ⁰ 07 45 – 46 m	50 cm	- II -	- II -	2. 8. 2007	
3	II/06 ⁰ 07 48 – 50 m	40 – 70 cm	- II -	- II -	2. 8. 2007	
4	II/06 ⁰ 07 46 – 48 m	40 – 70 cm	- II -	- II -	3. 8. 2007	
5	II/06 ⁰ 07 7 – 9 m	100 – 130 cm	zlomky úžitkovej keramiky a zuhoľnatej mazanice	- II -	3. 8. 2007	
6	II/06 ⁰ 07 7 – 9 m	130 – 135 cm	zlomok úžitkovej keramiky, medi a kosti	- II -	8. 8. 2007	
7	II/06 ⁰ 07 40 – 42 m	50 – 90 cm	zlomky úžitkovej keramiky a zlomok med. plechu	- II -	8. 8. 2007	
8	IV/06 ⁰ 07	0 – 30 cm	zlomky úžit. sivej ker. a miskovitých kachlíc	- II -	júl – august 2007	
9	IV/06 ⁰ 07	0 – 30 cm	zlomky úžit. červenej ker. a miskovitých kachlíc	- II -	- II -	
10	IV/06 ⁰ 07	30 – 75 cm	zlomky úžit. sivej ker. a miskovitých kachlíc	- II -	- II -	
11		30 – 75 cm	zlomky úžit. červenej ker. a miskovitých kachlíc	- II -	- II -	
12	IV/06 ⁰ 07	10 – 75 cm	zlomky miskovitých červených kachlíc	15. stor.	- II -	
13	IV/06 ⁰ 07	0 – 30 cm	zlomky úžitkovej glazovanej keramiky	- II -	- II -	
14	IV/06 ⁰ 07	30 – 75 cm	- II -	- II -	- II -	
15	IV/06 ⁰ 07	20 – 50 cm	zlomky bielo – červeno maľovanej keramiky	15. stor.	- II -	
16	IV/06 ⁰ 07	40 cm	torzo nádoby – hrdlo a časť tela – sivá úžit. keramika	15. stor.	júl 2007	
			Æ 8,5 cm výš. 6,5 cm			
17	IV/06 ⁰ 07	50 cm	torzo nádoby sivej úžit. ker. spodok a telo nádoby, Æ	Stredovek	august 2007	
			13 cm, výš. 7,4 cm			
18	IV/06 ⁰ 07	50 – 60 cm	torzo nádoby sivej úžit. ker. okraj a hrdlo, Æ 18,8 cm,	- II -	- II -	
			výš. 8 cm			
19	IV/06 IV/06 ⁰ 07	20 – 75 cm	dve torza komorovej kachlice s motívom rozety	15. stor.	- II -	
			Æ 20,5 cm			

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Keramika

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2007

Č. listu: 2.

Prír. Číslo	Sonda	Hĺbka	Predmet	Datovanie	Dátum	Poznámka
20	IV/06°07	20 – 75 cm	jedno torzo a dva zlomky komorových kachlíc s motívom rozety, $\text{Æ}20,5$ cm	- II -	- II -	
21	II/06 42 – 45 m IV/06 IV/06°07	20 – 75 cm	zlomky komorových kachlíc s motívom rozety, 4 glazované a 20 neglazovaných	- II -	- II -	
22	II/06 42 – 45 m IV/06 IV/06°07	20 – 75 cm	väčšie zlomky komorových kachlíc s motívom rozety, spolu 12 kusov	- II -	- II -	
23	II/06 42 – 45 m IV/06 IV/06°07	20 – 75 cm	3 torza komorových kachlíc s motívom gryfa, $\text{Æ}21$ cm, väčšie zlomky komorových kachlíc s motívom gryfa: 6	- II -	- II -	
24	IV/06°07	30 – 65 cm	5 zlomkov komorových kachlíc – zdobené, na jednom vyobrazenie hlavy Krista alebo svätca	- II -	- II -	
25	II/06 IV/06 IV/06°07	20 – 75 cm	rôzne zlomky komorových kachlíc, 6 glazovaných, jedna s motívom rytiera, 11 neglazovaných	- II -	- II -	
26	IV/06°07	70 cm	zlomok komorovej kachlice s motívom gotickej miniskuly, max. šír. 8,9 cm max. dl. 12,8 cm	- II -	9. 8. 2007	
27	IV/06°07	70 cm	2 väčšie zlomky komorovej zdobenej prelamovanej kachlice – štítovej, 1.: šír. 8,7 cm, dl. 15,7 cm 2.: šír. 7,5 cm, dl. 19 cm	- II -	august 2007	
28	IV/06°07	60 cm	torzo nádoby – hrdlo s uškom, šír. 8 cm, výš. 7,7 cm	Stredovek	9. 8. 2007	

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Drobné predmety

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2007

Č. listu: 1.

Prír. číslo	Sonda	Č. obj./ hrobu	Hĺbka	Druh nálezu	Materiál	Dátum	Poznámka
1	IV/06 ^o 07		30 – 40 cm	medený pliešok, zlomok skla	meď, sklo	25. 7. 2007	Stredovek
2	IV/06 ^o 07		15 – 30 cm	železný priebojník (dl. 8,4 cm)	železo	25. 7. 2007	Stredovek
3	IV/06 ^o 07			polovica konskej podkovy s tromi dierkami (výš. 11,5 cm)	železo	25. 7. 2007	Stredovek
4	IV/06 ^o 07			hrot šípu s tuľajou, dl. 7,8 cm	železo	25. 7. 2007	15. stor.
5	IV/06 ^o 07			hrot šípu s tuľajou	železo	25. 7. 2007	15. stor.
6	IV/06 ^o 07			torzo podkovy, výš. 9,5 cm	železo	25. 7. 2007	Stredovek
7	IV/06 ^o 07			fragment železnej lyžice, železný nožík (dl. 10,6 cm), 2 medené predmety a iné železné predmety - klince	železo	25. 7. 2007	Stredovek
8	IV/06 ^o 07		50 cm	2 kostené hracie kocky o hrane: 1.: 0,6 cm 2.: 0,5 cm	kosť	25. 7. 2007	Stredovek
9	IV/06 ^o 07		65 cm	zlomok okenného terča ,Æ 10,4 cm	sklo	31. 7. 2007	15. stor.
10	IV/06 ^o 07		60 cm	strieborná minca, Æ 1 cm, Uhorsko, Žigmund Luxemburský (1387 - 1437), Parvus 1387 – 1437	striebro	31. 7. 2007	Stredovek
11	IV/06 ^o 07		65 cm	torzo skleneného pohára s nálepom	sklo	31. 7. 2007	15. stor.
12	IV/06 ^o 07		73 cm	zdobený pliešok (1,6 x 1 cm)	bronz alebo mosadz	1. 8. 2007	15. stor.
13	IV/06 ^o 07		65 cm	malá strieborná minca, Vladislav II. (1490 – 1516), Kremnica (K – h), Ján Thurzó, Obolus 1500 – 1502 (bl.)	striebro	1. 8. 2007	16. stor.
14	IV/06 ^o 07		70 cm	torzo železnej lyžice (zach dl. 8 cm)	železo	1. 8. 2007	15. stor.
15	IV/06 ^o 07		73 cm	dverný záves	železo	1. 8. 2007	15. stor.
16	IV/06 ^o 07		70 cm	hrot šípu – romboidný s tuľajou	železo	1. 8. 2007	15. stor.

Obec, časť obce, katastrálne územie: Spišský Štiavnik

Poloha: Kaštieľ

PRÍRASTKOVÝ KATALÓG

Drobné predmety

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Slivka, CSc.

Druh náleziska: Stred. kláštor

Rok výskumu: 2007

Č. listu: 2.

Prír. číslo	Sonda	Č. obj./ hrobu	Hĺbka	Druh nálezu	Materiál	Dátum	Poznámka
				dl. 8,5 cm			
17	IV/06 ^o 07		70 cm	torzo želez. lyžice, zach. dl. 11 cm	železo	1. 8. 2007	15. stor.
18	II/06		nájdená detektorom vo vyhádzanej hline pri S profile na metri 46,40	guľka, Æ 1 cm	železo	2. 8. 2007	15. stor.
19	II/06		nájdená detektorom vo vyhádzanej hline pri S profile na metri 45	strieborná minca, Æ 1,8 cm, Uhorsko, Ladislav V. (1453 - 1457), Košice C – G, Augustín Greniczer, Denár z r. 1446	striebro	3. 8. 2007	15. stor.
20	IV/06 ^o 07		40 cm	okružla delená pracka	železo	august 2007	Stredovek
21	IV/06 ^o 07		75 cm	torzo esovito prehnutého kovania - zrejme rám okenného terča, dl. 9,7 cm, š. 1,5 cm	cín alebo olovo	9. 8. 2007	Stredovek
22	IV/06 ^o 07		75 cm	torzo ozdobného kovania v tvare Poloblúka, Æ 3,9 cm	bronz	9. 8. 2007	Stredovek
23	IV/06 ^o 07		70 cm	polovica konskej podkovy s dvoma Dierkami, výš. 10,2 cm	železo	9. 8. 2007	Stredovek
24	IV/06 ^o 07		75 cm	dvojdielne železné kovanie – torzo, prvý kus s dierkou: dl. 6,2 cm, š. 1.2 cm; druhý kus: dl. 7,9 cm, š. 0.5 cm	železo	9. 8. 2007	Stredovek

Nálezový list č. 1

Obec, časť obce, katastrálne územie: SPIŠSKÝ ŠTIAVNÍK, KAŠTIEĽ

Poloha: KAŠTIEĽ

Druh náleziska: ZANIKNUTÝ STREDOVEKÝ KŔAŠTOR ± 0,0 bod výskumu:

Rok výskumu: 2006

Vedúci výskumu: doc. PhDr. Michal Šlička

Hrob č.: 1

Sonda: IV, II

Sektor:

Vrstva: hl. 50m Kontext:

Objekt č.:

Sonda II M43,3

14. 7. 2006 SME V SONDE II NA METRI 45,3 ZACHYTILI ĽUDSKÝ SKELET, KTORÝ VŠTEL DO SVĚNÉHO PROFIKU, ABY SME HO MOHLI VYBRÁT OTVORNÍ SME NOVÚ SONDU - SONDU IV

V OKOLI SKELETU BOLI MNOŽSTVO ČREVOV A VÁHKOV KACHÁČ. NA PANE SME NAŠLI ŽELEZNÝ KRÚŽOK. HRODIA JAMA SA NEČITAJA. ZEMINA V OKOLI NIEĽA ZNÁMKY POŽIARU. V OKOLI SKELETU SME NAŠLI BRONZOVÚ NÁŠIVKY S PASTKINNÍM MOTÍVOM A TROCHU SEVERNEŠIE STRELKU Z KŮŽE. LEBEČNÉ KOSTI DOLI IZOLAVENÉ OD SKELETU CCA 80cm A DOLI ROZTRÚŠENÉ NA ÚBEKU CCA 0,5 m². TORZO SÁHAY SA NACHAŤZALO AŽ ZA LEBEČNÚ KOSTŮV. SKELET NIE JE KOMPLETNÝ. CHÝBA ČIAPÁ LOPATKA, HORNÁ ČASŤ ĽAVÉJ KONČATINY - RUKY, CHÝBAJU I ČIAPKY PRSTOV A KOSTI ZÁPÄSTIA. TESNE VEDĽA PRAVEJ HORNÉJ KONČATINY SPOČÍVAL ŽELETNÝ PREDMET - KTORÝ SÁHAYVAL AŽ MEDZI REBŮV - TROJUHOLNÍKOVÝ STREDOVEKÝ ZÁMOK MEDZI KOSTROU A RAMENŮM. VÝČERNÉ OD NEJ SA ZACHOVAL KŮŽ DŮBEVA. PRI VYBERANÍ LEBEČNÉJ KOSTI SME AŽI DIA CH POUŽÍV NAŠLI STREDOVEKÝ KLINER. VEDĽA LEBEČNÉJ KOSTI SME NAŠLI ĎALŠÍ STREDOVEKÝ ZÁMOK AŽ S PRVÝM ČIAPKOVOM REŤAZE

Zapísal: TOMAŠ KOPČÁK

Objekt/hrob vybratý dňa: 24. 7. 2006

Antropologická analýza kostrových pozostatkov zo Spiša

SPIŠ 1 (sonda 4/2006)

Lebka

Na antropologickú analýzu boli predložené kosti neurocrania – pravá a ľavá temenná kosť, defektná záhlavná kosť. Z kostí splanchocrania sa zachovala len ľavá časť sánky.

Kosti lebky boli strednej stavby, so stredným svalovým reliéfom.

Určenie pohlavia bolo vykonané hodnotením sexuálno-diagnostických znakov pomocou škály stupňov sexualizácie od -2 (hyperfemininny charakter, ženské znaky) po +2 (hypermaskulinný charakter, mužské znaky). Vek bol určovaný pomocou hodnotenia stupňov obliterácie švov na lebke, abrázie zubov a prirastenia epifýz s diafýzami kostí, zrastania jednotlivých osifikačných centier kostí.

Tubera parietalia sú malé (0), foramina prietalia nie sú prítomné, na povrchu šupiny záhlavnej kosti sú značné nuchálne čiary (+1), protuberantia occipitalis externa je silná (+1), ale processus mastoideus je veľmi malý (-2).

Sutura coronalis, s. sagittalis aj sutura lambdoidea sú otvorené po celej svojej dĺžke.

Zachovaná ľavá časť mandibuly je robustnejšej stavby (+1), so stredným až mohutným svalovým reliéfom (0 až +1). Foramen mentale je jednoduchý, lokalizovaný pod P2. Corpus mandibulae je v mieste M2 hrubé (+1), na mandibulárnych uhloch sú naznačené vyvýšeniny (-1), trigonum mentale má tvar obráteného písmena T (+1), processus articularis je veľmi malý (-2), zadná hrana ramus je rovná (-1).

Na ľavej strane mandibuly je prítomný trvalý chrup, s prezenanou prvou a druhou stoličkou. Zuby sú abrazované iba málo s obrúsenými hrotmi. Na sklovine sú badateľné hypoplastické zmeny. Na meziálnej a distálnej strane prvej stoličky je prítomný korunkový kaz – stupeň 2 (podľa Hillsona, 2001). Medzi kostrovými pozostatkami sa našla aj zvieracia stolička, pravdepodobne z prežúvavca (Beňuš, 2008, ad verb).

Na základe morfoskopických znakov môžeme predpokladať, že lebka patrila pravdepodobne jedincovi **mužského pohlavia**.

Na základe otvorených (nezrastených) lebečných švov, obrúsenia a vývinu zubov môžeme konštatovať, že išlo pravdepodobne o chlapca vo veku **juvenus (14 – 18 rokov)**.

Postkranálny skelet

Kosti postkranálneho skeletu boli dobre zachované.

Zo stavcov sa zachovali 2 celé krčné stavce, spolu s pravou polovicou atlasu, 12 hrudníkových, 5 driekových a 4 krížové stavce. Na prednej strane tiel hrudných stavcov je mierna periostálna reakcia a porozita, čo by mohlo naznačovať na iníciaľne štádiá tuberkulózy (Beňuš, 2008, ad verb).

Krížové stavce nie sú zrastené do krížovej kosti. Ani samotné spinálne výbežky krížových stavcov nie sú zrastené, čo zodpovedá odhadnutému veku. Sacrum je úzke, vysoké (+1). Kostrčové stavce sa nezachovali.

Hrudná kosť nebola k dispozícii podobne ani ramenná kosť, vretenná kosť, lakt'ová kosť a kosť ruky. Zachoval sa len malý kúsok rebra a proximálna časť ľavej lopatky s fossa costoclavicularis.

Panvové kosti sú defektné (chýba os pubis). Kosti sú stredné až robustné, so stredným svalovým reliéfom. Panva ako celok sa nedá antropologicky zhodnotiť. Pre zhodnotenie pohlavia boli využité tieto znaky: šírka incisura ischiadica major – U (J) forma (+1), crista iliaca – badateľná S forma (+1), fossa iliaca – vysoká, úzka (+1), tuberositas iliaca – vysoká, pahorkovitá (+1), corpus ossis ischii – stredný (0), foramen obturatum – oválny (+1), spina ischiadica – hranatá (+1). Podľa Stloukala et al. (1999) sekundárne osifikačné jadrá (lemy

v oblasti krídla bedrovej kosti, lemy v oblasti sedacej kosti) prirastajú cca. vo veku 17 rokov (u žien najčastejšie vo veku do 14. rokov, u mužov do 13. rokov). Pri kostrových pozostatkoch uvedeného jedinca ešte nie sú prirastené.

Stehnové kosti sa zachovali obojstranne. Epifýzy ešte nie sú prirastené k diafýzam. Stehnové kosti majú strednú stavbu, so stredným svalovým reliéfom, linea aspera je slabá, laterálne vyznačená (-1).

Zachovali sa aj obidve pišťaly, strednej stavby, so stredným svalovým reliéfom. Epifýzy nie sú prirastené k diafýzam.

Ihlice sa zachovali obojstranne v podobe diafýz. Sú gracilné, so stredným svalovým reliéfom. Z priehlavkových kostí sa zachovali obidve členkové kosti a všetky tri klinovité kostičky pravej strany. Ostatné kosti nohy neboli poskytnuté na antropologickú analýzu.

Pri kostrových pozostatkoch poskytnutých na antropologickú analýzu bolo veľa zvieracích kostí – časti lopatky, končatiny, stavcov, rebier a lebky (Beňuš, 2008, ad verb). Podobne prítomný bol aj keramický črep.

Aj na základe kostí postkranálneho skeletu môžeme konštatovať, že ide o mladého jedinca veku **juvenus**. Morfológické znaky poukazujú na pravdepodobne **mužské pohlavie**.

SPIŠ 2 (sonda 2/2006, hĺbka 80 cm)

Lebka

V sáčku pod týmto označením bola prítomná len calva – callota, tvorená dvoma parietálnymi kosťami a jednou čelovou kosťou.

Kosti boli strednej až robustnej stavby, so stredným až robustným svalovým reliéfom.

Tubera parietalia naznačené (+1), tubera frontalia naznačené (+1), ubiehavé čelo (+1), glabella (0 až +1), naznačené arcus superciliares (-1), oblé margo supraorbitalis (+2).

Obliterácia švov:

Sutura coronalis: pars bregmatica – kompletne obliterovaná (4), pars temporalis - kompletne obliterovaná (4), pars complicata – čiastočne obliterovaná (2).

Sutura sagittalis: pars bregmatica – 4, pars vertex – 4, pars obelica – 4, pars postica – 4.

Postkranálny skelet

Kosti postkranálneho skeletu neboli k dispozícii na antropologickú analýzu.

Na základe vyššie uvedených znakov nemôžeme jednoznačne stanoviť pohlavie jedinca. Lebka patrila pravdepodobne jedincovi bližšie **neurčeného pohlavia vo veku senilis (60 a viac rokov)**.

SPIŠ 2 (sonda 2/2006, hĺbka 60 cm)

Lebka

Kosti lebečné, ktoré sa našli pri južnom profile sondy – nápis na sáčku.

Lebku tvorili defektné kosti neurocrania - dve temenné kosti a časť čelovej kosti, gracilnej až strednej stavby, so stredným svalovým reliéfom. Tubera parietalia, aj tubera frontalia sú malé (0). Na základe otvorených (neobliterovaných) švov – sutura sagittalis a s. coronalis môžeme konštatovať, že išlo o mladého jedinca vo veku cca do 20 rokov, nediagnosticskeho pohlavia.

Lebka je tmavo sfarbená, akoby fosilizovaná. Ostatné kosti majú iné sfarbenie, nie sú také ťažké. Preto je možné, že aj keď lebka a kosti postkraniaľného skeletu boli v jednom sáčku (igelitovom) označenom **sonda 2/2006, hĺbka 60 cm**, lebka a kosti nepatria jednému jedincovi.

Okrem toho boli v sáčku aj pravá os pubis, I. metakarpálny článok a časti zvieracích kostí. Os pubis patrila jedincovi označenému 4/2006 – presne pasuje...

Postkraniaľný skelet

V neoznačenom sáčku, v tej istej igelitovej taške ako SPIŠ 2 boli aj kosti postkraniaľného skeletu, ktoré sa sfarbením, ale aj vekom podobali na jedinca pochádzajúceho zo sondy 4/2006.

Stavce sa k antropologickej analýze nezachovali.

Rebrá boli slabo poškodené. Podľa Iscana (1984 – 1986) zmeny sternálneho konca rebier poukazujú na vek do 16 rokov. (Nachádzal sa tu aj úlomok zvieracieho rebra)

Zachovala sa len pravá kľúčna kosť. Sternálna epifýza nie je ešte prirastená k telu kľúčnej kosti. Podľa Stloukala et al. (1999) táto časť prirastá vo veku od 12 – 25 rokov. Na kľúčnej kosti sa nachádza fossa costoclavicularis. Tento znak sa objavuje na kostiach pri nadmernej záťaži (Beňuš, 2008, ad verb). Kľúčna kosť je strednej stavby, so stredným až mohutným svalovým reliéfom.

Podobne sa zachovala len defektná pravá lopatka. Na základe prirastenia sekundárnych osifikačných jadier môžeme konštatovať, že jedinec mal menej ako 15 rokov.

Na antropologickú analýzu bola poskytnutá pravá aj ľavá ramenná kosť, gracilnej stavby, so stredným svalovým reliéfom. Caput humeri ľavej strany bol čiastočne prirastený ku corpus humeri. Podľa Stloukala et al. (1999) k prirastaniu dochádza zhruba vo veku 14. – 16. rokov. Na ľavej ramennej kosti bola prítomná fossa pectoralis (na pravej ramennej kosti táto časť kosti chýbala) (Beňuš, 2008, ad verb).

Vretenné kosti sú strednej stavby, so stredným až mohutným svalovým reliéfom. Epifýzy nie sú prirastené k diafýzam. Na vretenných kostiach bola prítomná fossa tuberculum radii – vzniká pri nadmernom zaťažení dvojhlavého svalu ramena, ktorý sa sem upína. Okrem toho tu bola zaznamenaná aj kortikálna lézia v mieste úponu m. supinator (Beňuš, 2008, ad verb). Lakt'ové kosti sú strednej až robustnej stavby, so stredným až robustným svalovým reliéfom, prítomná bola aj crista supinatoria na oboch kostiach (Beňuš, 2008, ad verb).

Vyšetrené boli aj karpálne kosti (zápästné) - člnkovitá, mesiačikovitá, väčšia lichobežníková kosť a hlavičkatá kosť. Kostí sú malej až strednej veľkosti.

Metakarpálne kosti (záprstné) – II. a III.

Podľa prítomných markerov fyzického stresu (fossa pectoralis na ramennej kosti, fossa costoclavicularis na kľúčnej kosti, fossa tuberculum radii a kortikálna lézia v mieste úponu m. supinator na oboch vretenných kostiach a crista supinatoria na oboch lakt'ových kostiach) možno predpokladať, že jedinec bol od útlej mladosti vystavený nadmernej pracovnej námahe (Beňuš, 2008, ad verb).

Na základe kostí postkraniaľného skeletu môžeme konštatovať, že ide o **mladého jedinca vo veku juvenis (okolo 14 – 15 rokov)**.

Odkrývajú múry kláštora v Spišskom Štiavniku

HISTORIA Archeológovia objavili aj kostru dospelého človeka

■ Andrea VLKOVÁ

Spišský Štiavnik - Pozornosť archeológov sa počas letných prázdnin sústreďuje na park v oboch Spišských Štiavnikoch (okres Poprad) pri neďalekom kaštieli. Odborníci tu odkrývajú múry storočia starého kláštora cisterciánov.

„Celý archeologický výskum je ešte len v začiatkoch. Nie sme ani vo veľkej hĺbke, mali sme so sondami šťastie, priniesli nám obrovské množstvo užitočnej keramiky, hrnce, ktoré cisterciáni používali na varenie, skladovanie či servírovanie potravín. Našli sme deštruovanú paradnu kachľovú pec a včera (predvčerom - pozn. red) sme našli mincu z čias Mateja Korvína,“ informoval o úspechoch výskumu archeológ Michal Slivka. Do zoznamu najdených pozostatkov cisterciánov zo Spišského Štiavniku pridal odborník ešte nášivky a pračky z opaskov. „Očakávame, že nájdeme ešte napríklad konské podkovy, keďže cisterciáni mali fungujúce hospodárstvo,“ predpokladá M. Slivka.

Archeológovia mali šťastie a objavili aj ľudskú kostru. „Podľa všetkého ide o dospelého, ktorý má narušenú lebku. Samozrejme, svoje stopy na nálezoch zanechali aj korene stromov, ktoré nám výskum sťažujú, ale tento človek má aj sánku posunutú ďalej. Interpretácie jeho pochovania môžu byť rôzne. Mohlo by ísť aj o sekundárne pochovanie na mieste napríklad po nešťastí, ktoré ho zranilo.“

Je nájdená strelka, teda hrot šípu z kúše z pätnásteho storočia,“ prezradil Slivka.

Súčasnou kláštorného komplexu bola pivnica, ktorá stojí v Spišskom Štiavniku dodnes. Mníchom slúžila predovšetkým na uskladnenie vína.

Cisterciánsky kláštor v Spišskom Štiavniku je jediným na Slovensku. „Boli vynikajúcimi staviteľmi, ktorí nie len že zakladali kláštory, ale boli aj perfektnými majstrami. Ich stavby sa vyznačovali dokonalou symbolikou. Okrem toho vyrábali krásne reliéfne dlaždice, mali ústredné kúrenia, aj vďaka nim postupila hygiena ďalej. Zadným traktom kláštora bol tok vody na toalety prispôsobený tak, aby plnil akýsi splachovací efekt, takisto dokončili kanalizáciu. V trináástom storočí využívali dokonca sklenené na pestovanie bylín,“ priblížil múdrosť a vynaliezavosť cisterciánov M. Slivka.

V súčasnosti archeológovia vykonávajú takzvané zisťovacie dlhé sondy, na základe ktorých bývalý kláštor s rozmermi sedemdesiat krát šesťdesiat metrov zamerajú. Potom prídu na rad švorcové melódy. Zostáva zodpovedať ešte jednu odbornú otázku. Prvým variantom, ako naložiť s parkom, je obnova pôvodného, ktorý patril ku kaš-

Archeológa Michala Slivku prekvapilo, že pozostatky cisterciánov boli v hĺbke ani nie polmetra pod zemou.

Foto k článku: autorka

Archeológovia predvčerom objavili kostru dospelého človeka

teľu. Na druhej strane archeológovia chcu uprednostniť pozostatky kláštora, ktorý tu bol ešte pred nim a z ktorého rozobratých múrov bol spomínaný kaštieľ v 17. storočí postavený. „Je tu prijateľná téza, ktorú už dva roky presadzujeme, a to z kaštiela urobiť ubytovňu, ktorá by bola na dobrej úrovni, zároveň vytvorí archeologické múzeum, aj lapidárium a do tretice sme uvažovali aj o doškoloňovacom stredisku, kde sa môžu konať

Do parku sa vrátili archeológovia

Michal Slivka pokračuje vo výskume cisterciánskeho kláštora v Sp. Štiavniku.

str. 3

Do parku sa vrátili archeológovia

SPIŠSKÝ ŠTIAVNÍK (plk) - Takmer legenda spišskej archeológie Doc. PhDr. Michal Slivka, CSc. z Univerzity Komenského aj toto leto zavítal do parku v Spišskom Štiavniku, aby tu so študentmi archeológie (z Bratislavy, Trnavy a Nítry) pokračoval vo výskume cisterciánskeho kláštora.

Archeológovia sa začiatkom mesiaca pustili do rozširovania dlhých sond, ktoré sa tiahnú naprieč celým areálom s cieľom zachytiť a zdokumentovať jeho pôdorys. Samozrejme, popri tom narážajú na množstvo archeologického materiálu, ktorý im pomáha orientovať sa v datovaní jednotlivých stavebných etáp i historických súvislostí. Podľa slov M. Slivku, podarilo sa im tu zachytiť kultúrny horizont z ranného stredoveku, či až z obdobia sťahovania národov i výraznú vrstvu z 13. a ďalšiu z 15. storočia. Medzi vzácnejšie artefakty, ktoré túto sezónu vykopali, patria napríklad miniatúrne hracie kocky, dve striebor-

né uhorské mince i listový hrot šípu, pravdepodobne husitskej proveniencie. Bežnými nálezmi je množstvo kostí, keramika, žandrové klince i úlomky kachlič. Občas v zemi narazia na pekný architektonický článok, no ako nám Michal Slivka prezradil i ukázal, viac sa ich nachádza v múroch susedného kaštieľa a v okolitých hospodárskych budovách. „Podozrivá“ sa stala i sýpka stojaca v areáli kláštornej ruiny, ktorá sa pravdepodobne nachádza na mieste kostola. Je zrejme, že materiál z cisterciánskeho kláštora, po jeho zániku, staviteľia rozobrali a použili inde. Ako nás Michal Slivka počas krátkej návštevy infor-

moval, všetky tieto prvky sa budú snažiť zozbierať, aby na nádvoří kaštieľa z nich vytvorili menšie lapidárium. Hoci je to zatiaľ trochu vzdialená vízia, Michal Slivka sa nijako nesnažil za ňu ukryť. V jeho predstavách tu dnes oživa štiavnický kaštieľ ako dôstojné miesto pre archeologické múzeum, ktoré by určite bolo vítanou zastávkou turistov na ceste do Slovenského raja. Co nie je, môže byť. Práve rovnaká vízia viedla pred rokmi M. Slivku k vykopaniu a k vydatenej rekonštrukcii kartuziánskeho kláštora v Slovenskom raji, ktorý sa stal jeho perľou a je lákadlom pre hostí z celého sveta.

Klátor v Spišskom Štiavniku je špecifický v tom, že na našom území je jediný, ktorý cisterciáni postavili. Vznikol v prvej tretine 13. storočia a slúžil až do 16. storočia. Cisterciánska rehoľa mala poľnohospodársko-remeselnícky charakter a na Spiši sa počas vrcholného stredoveku zaslúžila najmä o hospodársky rozvoj vidieka.

Michal Slivka – Tomáš Kopták

**Spišský Štiavnik – kaštieľ
Zaniknutý cisterciátsky kláštor**

Nálezová správa z výskumov
z rokov 2006 a 2007

Vydavateľ:

Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave
Hornopotočná 23, 918 43 Trnava

Text neprešiel jazykovou apretáciou.
Za jazykovú kultúru zodpovedajú autori.

© Michal Slivka – Tomáš Kopták, 2009
© Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave, 2009
ISBN 978-80-8082-417-4
EAN 9788080824174